

להשיג קובץ זה ללא תשלום

<https://drive.google.com/drive/folders/1Vw44YBdUIL7EOFRotHm6yevtsX7vaeHo?usp=sharing>

או יש לפנות בטלפון 053-318-7750

או במייל - s0533187750@gmail.com

לעת עתה יצאו לאור בס"ד על הפרקים:

ארבעה אבות, הכונס, אלו מציאות, המפקיד, השואל והבית והעליה.

כמו"כ ניתן להשיג חוברות על חומשים: במדבר, דברים.

בסייעתא דשמיא

ביציאתו מהו אומר

מודה אני לפניך ה' אלקי ואלקי אבותי
ששמת חלקי מיושבי בית המדרש ולא
שמת חלקי מיושבי קרנות שאני משכים
והם משכימים אני משכים לדברי תורה
והם משכימים לדברים בטלים אני עמל
והם עמלים אני עמל ומקבל שכר והם
עמלים ואינם מקבלים שכר אני רץ והם
רצים אני רץ לחיי העולם הבא והם
רצים לבאר שחת שנאמר "ואתה
אלקים תורידם לבאר שחת אנשי דמים
ומרמה לא יחצו ימיהם ואני אבטח
בך".

בכניסתו מהו אומר

יהי רצון מלפניך ה' אלוקי ואלקי אבותי
שתאיר עיני במאור תורתך ותצילני
מכל מכשול וטעות הן בדיני איסור
והיתר הן בדיני ממונות הן בהוראה הן
בלימוד (שלא יארע דבר תקלה על ידי ולא
אכשל בדבר הלכה וישמחו בי חברי ולא אומר
על טהור טמא ולא על טמא טהור ולא על
מותר אסור ולא על אסור מותר ולא יכשלו
חברי בדבר הלכה ואשמח בהם) "גל עיני
ואביטה נפלאות מתורתך" ומה ששגיתי
כבר העמידני על האמת, "ואל תצל
מפי דבר אמת עד מאד", "כי ה' יתן
חכמה מפיו דעת ותבונה".

פרק

כיצד הרגל

המשנה בדף ט"ו ע"ב

חֲמִשָּׁה תַּפְמִין וְחֲמִשָּׁה מוֹעֲדִין, הַבְּהֵמָה אֵינָה מוֹעֲדֵת לֹא לַגֹּחַ וְלֹא לַגֶּף וְלֹא
לְשֶׁף וְלֹא לְרֵבֶץ וְלֹא לְבַעַט.

א. הַשֵּׁן מוֹעֲדֵת לְאָכֹל אֶת הָרְאוּי לָהּ - המשנה דף י"ט ע"ב

ב. הָרֶגֶל מוֹעֲדֵת לְשֵׁבֶר בְּדָרְךָ הַלּוֹכָה - המשנה דף י"ז ע"א

ג. וְשׁוֹר הַמּוֹעֵד - המשנה דף כ"ג ע"ב

ד. וְשׁוֹר הַמְזִיק בְּרִשׁוֹת הַנֶּזֶק - המשנה דף כ"ד ע"ב

ה. וְהָאֲדָם - המשנה דף כ"ו ע"א

הַזָּאב וְהָאֲרִי וְהַדָּב וְהַנֶּמֶר וְהַבְּרָדָּלָס וְהַנְּחָשׁ, הָרִי אֵלּוּ מוֹעֲדִין, רַבִּי אֶלְיָעָזֶר
אוֹמֵר, בְּזַמַּן שֶׁהוּן בְּנֵי תְּרֵבוֹת, אֵינָן מוֹעֲדִין. וְהַנְּחָשׁ מוֹעֵד לְעוֹלָם.

עיקר הלימוד הוא התמידי והבלתי נפסק

הלימוד התמידי הוא סוד הקדושה, וזה שעושה תורתו קרעים קרעים, אסף רוח,
מן הראוי לחבל תחבולות, איך לקנות את התמדת הלימוד, ולהתפלל על זה תמיד.

(אגרות חזון איש אגרת ג')

בס"ד

בבא קמא דף י"ז ע"א - י"ז ע"ב

לעיל דף ט"ו: במשנה "חמשה תמין וכו'", מונה התנא חמשה סוגי מזיקים שהם מועדים להזיק, בפרק שלפנינו מפרש התנא את חמשת המועדים, ומשנתנו מפרשת באיזה אופן הרגל מועדת (בהמשך מובא דברי התוס' המבארים מדוע התחיל ברגל).

מתני' שואלת המשנה, כיצד הרגל מועדת, משיבה המשנה, לשבר בדרך הלוכה

מה בא התנא לומר בזה (רש"י) _____

מה מקשה הר"י בתוס' על זה _____

מה מתרץ הרשב"א _____

כמו כן, הבהמה מועדת להלך כדרכה ולשבר, הגמ' תבאר מה בא להוסיף בזה, אחר שכבר אמר "כיצד הרגל מועדת וכו'" אבל אם היתה מבעטת ברגלה והזיקה, או שהיו צורות מנתזין מתחת רגליה ושברה את הכלים, בשתי אופנים אלו,

משלם חצי נזק

המקרים שחייב לשלם חצי נזק

האם חייב דווקא כשהזיק ברשות הניזק או גם ברה"ר	האם זה תולדה דקרבן או תולדה רגל	מה הטעם שמשלם חצי נזק	
למ צרה"ר	קרבן	דהו' משלם	היתה מבעטת
דווקא ברשות הניזק	רגל	הלכה למשה מסיני	היו צורות מנתזין מתחת רגליה

למה הביא התנא הדין של "היתה מבעטת", הרי משנתנו עוסקת בדיני רגל (תוס') _____

דרסה על הכלי ושברתו, ונפל מכלי השבור על כלי אחר, ושברו

על הכלי הראשון משלם נזק שלם, ועל הכלי האחרון דהוי צורות, משלם חצי נזק

איזה מזיק הוי על הכלי הראשון (רש"י) _____

אי"כ מה החידוש שהוא משלם נ"ש (תוס') _____

התרנגולין מועדין להלך כדרכן ולשבר, מה משמיענו התנא בזה (נמוק"י) _____

אבל אם היה דליל קשור ברגליו של התרנגול, או שהיה התרנגול מהדס, ומשבר את הכלים

משלם חצי נזק, מדוע משלם חצי נזק במקרים אלו (שם) _____

ביאור המקרים שתרגול הזיק ומשלם חצי נזק

איך עשה את הנזק	פרש	
		דליל
(רש"י ד"ה משלם)	(רש"י)	
		מהדס
(שם)	(רש"י)	

המשך בבא קמא דף י"ז ע"א - י"ז ע"ב

תוס' ד"ה כיצד הרגל מועדת:

זה לשונם: "אמתניתין דפרק קמא קאי", לאיזה משנה הכוונה _____
 ועל איזה דין במשנה _____
 ומקשין התוס' למה פירש התנא את רגל בתחילה:
 או שהיה לו לפרש בתחילה "כיצד השן", מדוע _____
 או שהיה לו להתחיל עם המשנה "אדם מועד לעולם" (דף כ"ו), מדוע _____
 ומתריך הר"י, שהתנא התחיל לפרש הדין הראשון של המשנה בדף ט"ו ע"ב, והדין הראשון כולל שן ורגל, כיון שהם
 נחשבים כחד מזיק, מדוע הם נחשבים כחד מזיק:
 א. _____ ב. _____
 ומדוע התחיל מרגל ולא משן _____
לסיכום: התנא במשנתנו התחיל לפרש את הדין הראשון, דהיינו שן ורגל, אך התחיל עם רגל שהוא חלק האחרון שבו.

סיכום המשנה

כמה משלם	איזה מזיק הוי	איך עשו את ההיזק	
נ"ק שלם	רל	שיבר בלי תוך כפי הליכה	הרגל מועדת לשבר בדרך הלוכה
נ"ק שלם	רל	שיברה בלי תוך כפי הליכה	הבהמה מועדת להלך כדרכה ולשבר
ח"צ נ"ק	קן	ג"סה בלי שברתם	היתה מבעטת
ח"צ נ"ק	ח"ח	הנהמה הלכה כדרכה אנתו אנתו קניס אנתו רליו	או שהיו צרורות מנתזין מתחת רגליה
נ"ק שלם	רל	שיברה בלי תוך כפי הליכה	דרסה על כלי ושברתו
ח"צ נ"ק	ח"ח	נתו שר מהכלי הראשון	ונפל על כלי אחר ושברו
נ"ק שלם	רל	שיבו בלי תוך כפי הליכה	התרנגולין מועדין להלך כדרכן ולשבר
ח"צ נ"ק	ח"ח	היה חפז קשור ברליו וברק אותו ושיבר בלי רש"י ד"ה משלם חצי נזק	היה דליל קשור ברגליו
ח"צ נ"ק	ח"ח	רקד והתענה ח"ח ושיבר בלי רש"י שם	או שהיה התרנגול מהדס ומשבר את הכלים

המשך בבא קמא דף י"ז ע"א - י"ז ע"ב

גמ' א"ל רבינא לרבא, היינו רגל, לאלו מילים במשנה הכוונה _____
 היינו בהמה, לאלו מילים במשנה הכוונה _____
 באר את הקושיא (רש"י) _____

אמר ליה רבא לרבינא, תנא אבות וקתני תולדות

ביאור התירוץ

איך הבהמה הזיקה	באלו מילים שנה התנא האבות / התולדות	
זרעיה	הרגל אועדת לשר זכר הלכה	תנא אבות
שאר חלקי הגוף	הזהמה אועדת להלך כדרכה לשר	וקתני תולדות

מקשה רבינא לרבא על תירוצו, **אלא מעתה סיפא**, לאיזו משנה הכוונה _____
דקתני בסיפא "כיצד השן מועדת לאכול את הראוי לה, הבהמה מועדת לאכול פירות וירקות"
מאי אבות ומאי תולדות איכא, מדוע אין לומר ש"הבהמה מועדת" הוי תולדה (רש"י) _____
 רבינא סבר, שכיון שבמשנה "כיצד השן" אין לומר "תנא אבות וקתני תולדות", כך גם במשנתנו
 מדוע סבר כן (לחם אבירים) _____
 הוה קמהדר ליה בבדיחותא, מי השיב למי (רש"י) _____
ואמר ליה רבא, אנא שנאי חדא, איזו משנה הוא תירץ _____
ואת שני חדא, איזו משנה יתרץ רבינא _____
 מה רצה רבא לומר לו בזה (תורת חיים ולחם אבירים שם) _____
וטעמא מאי, על איזה משנה שואלת הגמ' כן (רש"י) _____
 באר את השאלה _____

אמר רב אשי, תנא שן דחיה, וקתני שן דבהמה

באלו מילים שנה התנא: שן דחיה _____ שן דבהמה _____
 והוצרך לומר את שניהם, שאם התנא היה שונה רק שן דבהמה
סלקא דעתך אמינא "וְשֵׁלַח אֶת בְּעִירָהּ" כתיב, בהמה אין, חיה לא, קמ"ל, מי משמיע לנו (רש"י) _____
 ומה הוא משמיע לנו (שם) _____
 והטעם ששן דחיה נמי חייבת, משום **דחיה בכלל בהמה**, מנא לן (רש"י) _____
 האם חייבים גם על נזקי עופות _____ היכן שנה התנא זאת במשנתנו _____
 מקשה הגמ', **אי הכי, שְׁמָה** _____
הא, מבעי ליה למיתני ברישא, מה היה לתנא לשנות בתחילה _____
 ומדוע _____
 מתרצת הגמ', **האי דאתיא ליה מדרשא, חביבא ליה**, ולכן הקדימו בתחילה
 איזה דין למד התנא מדרשה _____
 מקשה הגמ', **אי הכי, שְׁמָה** _____
רישא (משנתנו) **נמי ליתני ההיא דלא כתיבא** בפירוש בתורה, **ברישא** (בתחילה)
 איזה דין במשנתנו אינו כתוב בתורה _____
 ולכן מה היה לתנא לשנות בתחילה _____

המשך בבא קמא דף י"ז ע"א - י"ז ע"ב

מתרצת הגמ', **הכי השתא**, כיצד אתה משווה בין שן דחיה, לתולדות, **התם**, היכן _____

אידי ואידי (שן דחיה ושן דבהמה) **אבות נינהו**, ולכן אפשר לומר **הך דאתיא ליה מדרשא תביבא ליה**

אבל **הכא**, היכן (רש"י) _____

וכי אפשר לומר, **שביק אב ותני תולדה**, הרי אין לשנות התולדה לפני האב

איבעית אימא הטעם שתנא דמשנתנו פותח ב"כיצד הרגל"

אידי דסליק מרגל, היכן סליק התנא מרגל _____

לכן **פתח** גם במשנתנו **ברגל**, ולא שנה בתחילה "כיצד הבהמה מועדת"

ביאור מדוע כפל התנא את דבריו בבי' המשניות

מדוע נישנית תחילה	מה בא התנא לומר בזה		
<p>א. שצריך לשנות האב לפני התולדה</p> <p>ב. אידי דסליק מרגל פתח רגל</p>	אבות	הרגל מועדת	משנתנו "כיצד הרגל"
	תולדות	הבהמה מועדת	
האי דאתיא ליה מדרשא חזיבא ליה	שן דחיה	השן מועדת	המשנה בדף י"ט: "כיצד השן"
	שן דבהמה	הבהמה מועדת	

בבא קמא דף י"ז ע"ב

הגמרא מביאה ברייתא המפרשת את דברי המשנה, **תנו רבנן, בהמה מועדת להלך כדרכה ולשבר, כיצד**

בהמה שנכנסה לחצר הניזק, והזיקה

א. **בגופה דרך הלוכה**

ב. **ובשערה דרך הלוכה, איך הזיקה בשערה (רש"י לעיל דף ג. ד"ה ובשערה)**

ג. **באוכף שעליה**

ד. **ובשליף שעליה, פרש "שליף" (רש"י)**

ה. **ובפרומביא שבפיה, פרש "פרומביא" (רש"י ד"ה פרומביא)**

ו. **ובזוג (פעמון) שבצוארה**

ז. **וחמור שהזיק במשאו דרך הילוכו**

מאחר וכבר שנה "בשליף שעליה" מדוע הוסיף "חמור במשאו" (תוס')

כולם הם תולדות דרגל, **ומשלם הבעלים נזק שלם**

סומכוס אומר, צרורות וחזיר שהיה נובר בחוטמו באשפה והזיק, משלם נזק שלם

מה הטעם של סומכוס שצרורות משלם נ"ש (רש"י)

מקשה הגמ', **הזיק פשיטא, לפי הבנת הגמ' בקושיא, האם איירי שהחזיר הזיק בגופו או בכוחו**

וא"כ מה פשוט

מתרצת הגמ', **אלא אימא "התיז צרורות והזיק על ידם, משלם נזק שלם"**

מקשה הגמ', **צרורות מאן דכר שמייהו (מי הזכיר את שמם)**

באר הקושיא

מתרצת הגמ', **חסורי מחסרא והכי קתני, צרורות כי אורחייהו חצי נזק, וחזיר שהיה נובר באשפה והתיז והזיק,**

משלם חצי נזק, היכן בברייתא צריכים להוסיף זאת

"צרורות כי אורחייהו" מה בא לומר בזה (רש"י)

מה ההגדרה של צרורות (שם)

סומכוס אומר, בהמה שהתיזה צרורות, וחזיר שהיה נובר באשפה והתיז והזיק אע"פ שלא שהזיק בגופו אלא ע"י כחו,

משלם נזק שלם, שסומכוס סובר שלא נאמרה הלכה למשה מסיני שצרורות משלם חצי נזק.

סיכום קושיות הגמ' והתירושים על הברייתא

מה מתרצת הגמ'	באר הקושיא	
		קושיא א' "הזיק פשיטא"
		קושיא ב' "צרורות מאן דכר שמייהו"

המשך בבא קמא דף י"ז ע"ב

תנו רבנן, תרנגולין שהיו מפריחין ממקום למקום ושברו כלים בכנפיהן, משלם נזק שלם
איך עשו הנזק בכנפיהן (רש"י)

ברוח שבכנפיהן, הנזק לא נעשה על ידי גופו של התרנגול אלא ע"י כוחו, ולכן **משלמין חצי נזק**
סומכוס אומר, אף אם הזיקו ברוח שבכנפיהן, משלם **נזק שלם**, שאינו סובר את ההלכה של חצי נזק צרורות
סיכום הברייתא

כמה משלם לפי סומכוס	כמה משלם לפי רבנן	האם זה רגל או צרורות	האם זה נזק גופו או כחו
נזק שלם	נזק שלם	הל	זא
נזק שלם	חצי נזק	חצות	כח

תניא אידך (בברייתא אחרת שנינו), **תרנגולין שהיו מהדסין** (מרקדים) **על גבי עיסה ועל גבי פירות, וטינפו אותם, או**

ניקרו בחרטום (מקור), **משלם נזק שלם**

1. איך טינפו את העיסה או הפירות 2. ואיזה מזיק הוי:

ללשון א' ברשב"א _____
ללשון ב' _____

אבל אם **העלו עפר או צרורות** על העיסה, **משלמין חצי נזק**

סומכוס אומר, משלמים **נזק שלם**.

תניא אידך, תרנגול שהיה מפריח ממקום למקום ויצתה רוח מתחת כנפיו ושיברה את הכלים, משלם חצי נזק,

סתמא כרבנן, הגמ' הביאה ברייתא זו לומר שהלכה כרבנן ולא כסומכוס (הלכות גדולות).

סכס, האם זה גופו או כוחו:

שברו כלים בכנפיהן _____ ברוח שבכנפיהן _____

מהדסין ע"ג עיסה ועל גבי פירות וטינפו _____ ניקרו _____

העלו עפר או צרורות _____

יצתה רוח מתחת כנפיו ושיברה את הכלים _____

אמר רבא, בשלמא סומכוס, קסבר כחו כגופו דמי, ולכן כמה משלם בצרורות _____

אלא רבנן, אי כחו כגופו דמי, אם כן, כוליה נזק בעי לשלם, גם על נזקי צרורות

ואי לאו כגופו דמי, חצי נזק נמי לא לשלם, מדוע (רש"י) _____

הדר אמר רבא, לעולם רבנן סוברים דכחו כגופו דמי, וחצי נזק שמשלם אם הזיק על ידי צרורות, הלכתא גמירי לה

מדוע אין לומר איפכא "דכוחו לאו כגופו דמי" ולא היה לו לשלם כלל, וההלכה למשה מסיני באה לחייב אותו ח"י

רא"ש בסימן ב' _____

שיטמ"ק בשם ר"ש ז"ל _____

סיכום דברי רבא

הטעם	כמה משלם אם הזיק ע"י כוחו	האם כוחו כגופו דמי או לאו כגופו דמי	
הלכה לרש"י	חצי נזק	כאן דמי	לפי רבנן
שאינו סובר את ההלכה של חצי נזק חצות רש"י ד"ה סומכוס	נזק שלם		לפי סומכוס

בס"ד

בבא קמא דף י"ז ע"ב - י"ח ע"א

אמר רבא, כל שבזב טמא, באיזה אופן שזב מטמא מיירי רבא (רש"י) _____
 באופן כזה בנזקין, משלם נזק שלם, מדוע משלם נ"ש _____
 אבל כל שבזב טהור, באיזה אופן זב אינו מטמא (רש"י) _____
 באופן כזה בנזקין, משלם חצי נזק, מדוע משלם ח"ינ _____
 מקשה הגמ', ורבא צרורות אתא לאשמועינן, באיזו לשון נאמרה מילים אלו (רש"י) _____
 באר הקושיא _____

מתרצת הגמ', לא, רבא עגלה מושכת בקרון, קא משמע לן
 ביאור "עגלה מושכת בקרון קא משמע לן" על פי רש"י

מהו המקרה	מה הדין של הכלים	אותו מקרה בנזקים האם הוי גופו או צורות
קחן שלש יושג עליה ודרס אל כלים	א"א"א	ז"א
קחן שלש יושג עליה והתי צורות אל כלים	א"א"א	צ"ח"ח

סכס, האם החידוש של רבא הוא "כל שבזב טמא" או "כל שבזב טהור" (פנ"י ד"ה בתוספות) _____
 ומה החידוש _____
 סיכום דברי רבא

מה האופן של "כל שבזב טמא"	מה האופן של "כל שבזב טהור"	האם החידוש של רבא הוא "כל שבזב טמא" או "כל שבזב טהור"	איך דוחין ההו"א / מה החידוש לפי המסקנא
נ"ע"ה א"א"א	שלש זרק אל איש אהר	"כל שלש אהר" (פנ"י)	ורבא צורות א"א"א לאשמועינן
שהתיק כלים עם הקחן	שהתי צורות אמתת הקחן	"כל שלש א"א"א" (שם)	דע"ה אשכת בקחן הוי ז"א

תניא כותיה דרבא, בהמה מועדת לשבר בדרך הלוכה, כיצד, א. בהמה שנכנסה לחצר הניזק והזיקה בגופה דרך הלוכה, ב. ובשערה דרך הלוכה, ג. באוכף שעליה, ד. ובשליף שעליה, ה. ובפרומביא שבפיה, ו. ובזוג שבצוארה, ז. וחמור במשאו, ח. ועגלה מושכת בקרון, משלם נזק שלם

מה מוכיחה הגמ' מהברייתא _____
 באר את ההוכחה _____

המשך בבא קמא דף י"ז ע"ב - י"ח ע"א

הגמ' מביאה ברייתא ובהמשך תבאר אותה

תנו רבנן, תרנגולים שהיו מחטטין בחבל דלי, ונפסק החבל, ונשבר הדלי, משלמין נזק שלם בעי רבא, בהמה שדרסה על כלי ולא שברתו, ונתגלגל מחמת הדריסה למקום אחר, ונשבר שם מהו, האם דינו כצורות ומשלם חצי נזק, או שמא משלם נזק שלם.

צדדי הספק, האם **בתר מעיקרא** (התחלה) **אזלינא, וגופיה הוא, מה הוא עשה בהתחלה** (רש"י) _____
או דלמא, בתר תבר מנא אזלינא, וצורות ניהו, פרש "בתר תבר מנא" _____

ביאור צדדי הספק

	ולכן האם נחשב גופו או כוחו	מתי נחשב הכלי שבור (רא"ש)	
ולכן כמה משלם	זאן	את שהוא דרס אל הכלי	אי בתר מעיקרא אזלינא
נזק שלם	כחו	את שגה ונשבר	אי בתר תבר מנא אזלינא
חצי נזק			

תפשוט ליה מדרבה, דאמר רבה, זרק כלי מראש הגג, ובא אחר ושברו במקל, מתי שברו (רש"י) _____
פטור, מי פטור (רש"י) _____
 הטעם שהזורק פטור, **דאמרינן ליה לבעל הכלי, מנא תבירא, תבר**
 פרש: "מנא" _____ "תבירא" _____ "תבר" _____
 מה אפשר להוכיח מדברי רבה (רש"י) _____
 באר איך (שם) _____

ביאור הרא"י מדברי רבה

ומה הדין לפי רבה	אם הולכים בתר תבר מנא		אם הולכים בתר מעיקרא		
	הטעם	חייב/פטור	הטעם	חייב/פטור	
חייב	שהוא לא שזח	פאור	דנחש שזר מיד עם צריקתו	חייב	דין הזורק
פאור	שהוא שזח	חייב	שזר כלי שזר	פאור	דין השובר

סכס לפי רבה, "זרק כלי מראש הגג ובא אחר ושברו במקל פטור"
 מה דין: הזורק _____ המשבר _____
 ומי חייב אם זרק 'אבן על כלי' ובא אחר ושברו במקל (תוס') _____
 איך הוכיחו תוס' את זה _____
 ומה הסברא לחלק בין זרק אבן על הכלי לבין זרק הכלי עצמו (ב"ח חו"מ סי' שפ"ו ס"ק ה') _____

דוחה הגמ', שאין לפשוט מדברי רבה את האיבעיא של רבא **דלרבה פשיטא ליה, אבל לרבא מבעיא ליה**

מה פשוט ליה לרבה _____
 סכס, "דרסה על כלי ולא שברתו, ונתגלגל למקום אחר, ונשבר"
 כמה משלם על הכלי: לפי רבה _____ לפי רבא _____

המשך בבא קמא דף י"ז ע"ב - י"ח ע"א

תא שמע, הידוס אינו מועד, ויש אומרים, הרי זה מועד, פרש: "הידוס" (רש"י)

הידוס סלקא דעתך, פירוש, וכי יעלה בדעתך שהברייתא איירי שרקד על הכלים ושברם מדוע אין לפרש כן (רש"י)

אלא לאו מה הכוונה "הידוס", הידוס והתיז, את מה הוא התיז (רש"י)

ובהא קמפלגי תנא קמא והיש אומרים, דמר סבר, בתר מעיקרא אזלינן, מי סובר כן

ומר סבר (תנא קמא), בתר תבר מנא אזלינן, ולכן כמה משלם

לא, מה לא

אלא הברייתא מיירי, בהתיז צורות על הכלים, ובפלוגתא דסומכוס ורבנן קמיפלגי

מי סובר כמו סומכוס (רש"י) ומי כרבנן (שם)

למסקנא האם יש ראיה מהברייתא

סיכום הראיה והדיחוי

מה אפשר להוכיח לגבי הספק של רבא	מה סובר מ"ד הרי זה מועד	מה סובר מ"ד אינו מועד	בשלב זה את מה הוא התיז	
לגבי מחלוקת תנאים	בתר מעיקרא אזלינן	בתר תבר מנא אזלינן	שהתיז את הכלים	"לאו הידוס והתיז"
אין ראיה	3 חזרות משלם נק שלם	3 חזרות משלם חצי נק	שהתיז 3 חזרות את הכלים	"לא בהתיז צורות"

הגמ' מנסה לפשוט את הספק של רבא מברייתא אחרת

תא שמע, תרנגולין שהיו מחטטין (מנקרים בחרטומיהם) **בחבל דלי, ונפסק החבל ונשבר הדלי, משלמין נזק שלם**

לפי מה שהבינה הגמ' עכשיו איך נשבר הדלי (רש"י)

שמע מינה בתר מעיקרא אזלינן, באר הראיה

דוחה הגמ', תרגמא אחבל, את מה נפרש שקאי אחבל (רש"י)

מדוע אם זה קאי על החבל אין ראיה

אם נאמר ש"משלמין נזק שלם" קאי על החבל, אפשר לומר שכמה משלם על הדלי

מקשה הגמ', והא חבל משונה הוא, מדוע זה משונה (רש"י)

ולכן כמה היה לו לשלם (שם)

מדוע אם "משלמין נזק שלם" קאי אדלי לא קשה, והרי הדלי נשבר על ידי חטיטה בחבל ומשונה הוא (תוס')

מתרצת הגמ', דהברייתא מיירי דמאוס בלישה, פירוש, שהחבל מלוכלך בעיסה

מדוע זו סיבה שמשלם נזק שלם

מקשה הגמ', והא נשבר דלי קתני, אי"כ צריך לומר שעל מה קאי "משלמין נזק שלם"

ולכן מה אפשר לפשוט מהברייתא

מדוע אם קאי על הדלי לא קשה, הרי "ונפסק החבל" קתני

המשך בבא קמא דף י"ז ע"ב - י"ח ע"א

סיכום שקו"ט אם אפשר להוכיח מהברייתא "תרנגולין שהיו מחטטין בחבל דלי וכו'"

האם יש ראי' לספקו של רבא	מדוע משלם נזק שלם	על מה הוא משלם נזק שלם	
ק	בתר מעיקרא אזלינן	הפלי	תרנגולין שהיו מחטטין וכו' משלמין נזק שלם
לא	שהטיק גזאפו	החל	תרגמא אחבל
ק	בתר מעיקרא אזלינן	הפלי	והא חבל משונה הוא
לא	כיון שאזדקת לז' עיסה דרבא לטעמיה	החל	דמאוס בלישה
ק	בתר מעיקרא אזלינן	הפלי	והא נשבר דלי קתני

סכס, מה אפשר להוכיח מברייתא "תרנגולין שהיו מחטטין בחבל דלי וכו'"

הגמ' מנסה לדחות את הראי' באופן אחר

אלא אפשר לומר שהתנא של הברייתא **סומכוס היא, דאמר, צרורות, נזק שלם משלם**

לפי מהלך זה, האם התנא של הברייתא סובר בתר מעיקרא אזלינן או בתר תבר מנא (רש"י)

א"כ מדוע משלם נזק שלם

מקשה הגמ', **אי** התנא של הברייתא **סומכוס, אימא סיפא** של הברייתא

ניתז ממנו (מהדלי) **שבר, ונפל** השבר **על כלי אחר ושברה, על הראשון משלם נזק שלם, ועל האחרון משלם חצי נזק**

סיכום הסיפא:

איך נשבר הכלי הראשון (הדלי) _____ וכמה משלם עליו _____

ואיך נשבר הכלי האחרון _____ וכמה משלם עליו _____

ואי סומכוס, יקשה, מי אית ליה חצי נזק, על איזה כלי משלם חצי נזק.

ומה צריך להיות הדין אם התנא של הברייתא סומכוס היא _____

וכי תימא שאני ליה לסומכוס (סומכוס מחלק) **בין נזק כחו לכח כחו**

אם נאמר כן, כמה משלם לפי סומכוס: **ב"כחו" _____ ב"כח כחו" _____**

בברייתא דידן, איזה מן הכלים נשבר על ידי כחו (רש"י) _____

מדוע נחשב כחו _____

ואיזה מהן נשבר על ידי כח כחו (שם) _____

מה יתיישב אם נאמר שסומכוס סובר שעל כח כחו משלם חצי נזק. _____

ולכן בשלב זה האם יש ראי' מהברייתא לספק של רבא _____

אם כן שלפי סומכוס יש חילוק בין כחו לכח כחו

יקשה, **ואלא הא דבעי רב אשי, כח כחו לסומכוס, ככחו דמי או לאו ככחו דמי**

תפשוט ליה מברייתא זו, שסומכוס סובר **דלאו ככחו דמי**

ומדלא פשטו כן, **אלא לאו** שהברייתא **רבנן היא, אם כן ששמע מינה, בתר מעיקרא אזלינן**

סכס, מה אפשר להוכיח אם הברייתא רבנן היא _____

באר את ההוכחה _____

מדוע אם הברייתא סומכוס היא, אין ראייה _____

בשלב זה האם יש ראייה מהברייתא _____

המשך בבא קמא דף י"ז ע"ב - י"ח ע"א

דוחה הגמ' את הראי'

אמר רב ביבי בר אביי (הניקוד הוא ע"פ מלא הרועים ברכות דף ו. בשם השל"ה) **דקאזיל** הדלי מיניה מיניה של התרנגול

לפי דיחוי זה, האם נשבר הדלי ע"י גלגול (רשי"י) _____

ואלא איך נשבר (שם) _____

מדוע אם נאמר כן, אין ראייה לספק של רבא _____

סכס, איך נשבר הדלי: לפי הבנת הגמ' בראיה _____ לפי הדיחוי _____

סיכום כל המהלכים לפשוט את הספק של רבא

האם אפשר לומר דיחוי זה ואם לא, מדוע	האם יש ראי' לספק של רבא	מה הטעם שמשלם נזק שלם	על מה משלם נזק שלם	איך נשבר הדלי	
	ק	בתר מעיקרא אזלינן	הדלי	אל יפי שהיה התרנגול מוקר את החבל נתלשל הדלי ונשבר	לפי הראי' "שמע מינה" בתר מעיקרא אזלינן"
לא והוא נשבר פלי קתני	לא	שהטיק את החבל בזופא	החבל	הזרייתא אינן מדברת אל הדלי כלא	לפי הדיחוי הראשון "תרגמא אחבל"
לא, שזרייקתא שנינן שאל האחרון משלם ח"י, ואילו לסמכוס לא מצאנו ח"י	לא	לסמכוס סזר לסמכוס משלם נזק שלם	הדלי	אל יפי שהיה התרנגול מוקר את החבל נתלשל הדלי ונשבר	לפי הדיחוי השני "אלא סומכוס היא"
ק	לא	ששבר את הכלי בזופא והוי רל	הדלי	שהתרנגול דחף את הדלי עד שנה נשבר	לפי הדיחוי השלישי "אמר רב ביבי בר אביי דקאזיל מיניה מיניה"

בבא קמא דף י"ח ע"א - י"ח ע"ב

בעי רבא, חצי נזק צרורות, האם מגופו משלם או מעלייה משלם
צדדי הספק, מגופו משלם, דלא אשכחן חצי נזק דמשלם מעלייה
או דלמא מעלייה משלם, דלא אשכחן כאורחיה דמשלם מגופיה
סכס, מה הצד לומר שצרורות:

משלם מגופו _____ משלם מעלייה _____
תא שמע, שנינו בברייתא, הידוס, אינו מועד ויש אומרים הרי זה מועד
הידוס סלקא דעתך, הרי אורחיה הוא, א"כ איזה מאן דאמר אינו מובן _____
אלא לאו הידוס והתיז, את מה הוא התיז _____
ובהא קמיפלגי, תנא קמא והיש אומרים _____
מאן דאמר אינו מועד, קסבר מגופו משלם, מה הכוונה "אינו מועד" (רשי"י) _____
ומאן דאמר מועד, קסבר מעלייה משלם, מה הכוונה "מועד" (רשי"י) _____
דוחה הגמ', לא, מה לא _____
אפשר לומר בפלוגתא דסומכוס ורבנן קמיפלגי, מי סובר כסומכוס _____ ומי כרבנן _____

ביאור הברייתא

פרש		כמה צרורות משלם לפי ברייתא זו	
'מועד'	'אינו מועד'		
שמלש אן העלייה	שדיון כתן	חצי נזק	לפי מה שהבינה הגמ' בראיה
שמלש נזק שלם	שמלש חצי נזק	אחלקת	לפי הדיחוי

תא שמע, שנינו במשנה לקמן דף כ"א, הכלב שנטל חררה (עוגה שנאפית על גבי גחלים) והלך לגדיש ואכל שם את
החררה והדליק את הגדיש ע"י הגחלים שנדבקו בחררה
על החררה משלם נזק שלם, מדוע משלם נזק שלם (רשי"י) _____
ועל הגדיש משלם חצי נזק, מאי טעמא שמשלם חצי נזק, האם לאו, משום דהויא להו צרורות
מדוע נזק הגדיש הוי צרורת (שם) _____
ותני בתוספתא עלה (על המשנה), משלם חצי נזק מגופו, דהיינו שהתשלום על הגדיש הוא מגופו
סיכום הראיה: _____
איזה דין במשנה (לקמן דף כ"א) הראי' _____
איזה מזיק הוי נזק הגדיש _____ ושנינו בברייתא שממה הוא משלם _____
מה מוכיחה הגמ' מזה _____

המשך בבא קמא דף י"ח ע"א - י"ח ע"ב

דוחה הגמ', ותסברא, וכי סבור אתה שהחייב על הגדיש הוא משום דהוי צרורות כאורחיהו

אין לומר כן, שהרי לר' אלעזר שחולק על החכמים וסובר שמשלם על הגדיש נזק שלם

לפי דבריו, כשמשלם נ"ש על הגדיש, האם הוא משלם מגופו או מן העלייה

וקשה, וכי נזק שלם מגופיה מי אשכחן

מדוע אין לומר שמשלם נזק שלם מגופו (רשי"י)

אלא צריך לומר שהטעם שמשלם על הגדיש חצי נזק לפי חכמים

דמיירי כגון דשני בהא בגחלת, פירוש, שהכלב נטל את החררה ע"י שינוי, מהו השינוי שעשה (רשי"י)

ורבי אלעזר הסובר שמשלם נזק שלם, סבר לה כר' טרפון, דאמר ר' טרפון, משונה קרן בחצר הניזק, נזק שלם משלם

כיון שמשלם נזק שלם, מדוע משלם מגופו (רשי"י)

שאלות סיכום:

מה הטעם שמשלם על הגדיש חצי נזק לפי הבנת הגמ' ברא"י

ומדוע משלם לפי ר' אלעזר נזק שלם

מדוע א"א לומר כן

אלא צריך לומר שמה הטעם שמשלם על הגדיש חצי נזק לפי חכמים

ולפי זה מה הטעם של ר' אלעזר שמשלם נזק שלם

א"כ האם יש רא"י

מדוע

סיכום הראיה לספק של רבא וחדיו

לפי הדיחוי "ותסברא"		לפי הבנת הגמ' בראיה		כמה משלם על הגדיש	
מדוע משלם מגופו	מדוע משלם כך	מדוע משלם מגופו	מדוע משלם כך		
דהוי קרן וקרן משלם מגופו	שהדליק את הגדיש באופן משונה	שצחחות משלם מגופו	צחחות	חצי נזק	לפי חכמים
משונה משלם נזק שלם מגופו	סובר כר' טרפון	לא מוקד, שהרי לא מצאנו משלם נ"ש מגופו באורחיהו	סובר כר' טרפון	נזק שלם	לפי ר' אלעזר

המשך בבא קמא דף י"ח ע"א - י"ח ע"ב

לעיל כשהגמ' דחתה את הראיה ("ותסברא"), ואמרה "כגון דשני בגחלת"

האם הכוונה שאפשר לומר כן, או שמוכרחים לומר כן _____
 על זה אמרת הגמ', **ולא היא**, שאין צריך לומר שאירי בצרורות משונה, ומה שהוא משלם נזק שלם מגופו, הוא משום שהוא סובר כמו ר' טרפון

שהרי **מאי טעמא מוקמת לה** משנתנו **כר' טרפון, משום** ר' אלעזר שסובר שמשלם **נזק שלם** על הגדיש

מדוע זו סיבה שמוכרחים לומר שאירי בצרורות משונה _____
 הרי אפשר לומר, **רבי אלעזר סבר כסומכוס, דאמר סומכוס צרורות נזק שלם משלם**

וסבר לה גם כן **כרבי יהודה, דאמר רבי יהודה, צד תמות במקומה עומדת**, פירוש, גם לאחר שנעשה השור מועד, עדיין נשאר עם דיני תם, **וכי קתני** שמשלם על הגדיש **מגופו**, אינו על כל הנזק, אלא **אצד תמות**

ביאור "צד תמות במקומה עומדת"

שור תם שהזיק, האם משלם מגופו מן העלייה _____
 לאחר שנעשה מועד, ממה הוא משלם על חצי מהנזק _____ על חצי השני _____

ומה הכוונה "במקומה עומדת" _____

סיכום שקו"ט במחלוקת חכמים ור' אלעזר

לפי "ולא היא"		לפי "ותסברא"		
מה הטעם שמשלם על הגדיש	האם אירי בצרורות משונה או כאורחיה	מה הטעם שמשלם על הגדיש	האם אירי בצרורות משונה או כאורחיה	
שולמין כא רבנן החולקין על סומכוס, אצד תמות משלם ח"ן	צד תמות כאורחיהו	שולמין כא רבנן החולקין ר' טרפון, אצד תמות משלם ח"ן	צד תמות משלם	לפי חכמים שמשלם חצי נזק
מדוע משלם נזק שלם להא אצד כא סומכוס על מה משלם מגופו על אצד תמות		להא אצד כא ר' טרפון		לפי ר' אלעזר שמשלם נזק שלם

הגמ' מקשה על הדיחוי

אמר ליה רב סמא בריה דרב אשי לרבינא, אימור דשמעת ליה לרבי יהודה שצד תמות במקומה עומדת, דווקא **בתם ונעשה מועד**, אבל **במועד מתחילתו** (בצרורות כאורחיהו), **מי שמעת ליה**

מדוע אין לומר "צד תמות במקומה עומדת" במועד מתחילתו (רש"י) _____

הגמ' מנסה שוב להעמיד מחלוקת חכמים ור' אלעזר בצרורות כאורחיהו,

אומרת הגמ', שאפשר לומר שחכמים ור' אלעזר חולקים בצרורות כאורחיהו, ומה שאמר ר' אלעזר שמשלם נזק שלם מגופו, יש לפרש באופן אחר

אלא כי קאמר רבי אלעזר נזק שלם, כגון דאייעד בצרורות, דהיינו שהכלב הזיק בצרורות שלש פעמים, ונעשה מועד להזיק ע"י צרורות, האם "אייעד" בצרורות כאורחיהו או צרורות משונה (רש"י בלישנא אחרינא) _____

ובהא קמיפלגי, חכמים ור' אלעזר

מר סבר יש העדאה לצרורות, מי סובר כן _____ **ומר סבר אין העדאה לצרורות**, מי סובר כן _____

מה הצד של מ"ד יש העדאה לצרורות (שם) _____

מה מקשה רש"י על הצד הזה _____

לפי ר' אלעזר איזה חלק מהנזק משלם מגופו _____

מדוע עכשיו לא קשה קושית רב סמא _____

המשך בבא קמא דף י"ח ע"א - י"ח ע"ב

הגמ' אומרת אם נפרש כך מחלוקת רבנן ור' אלעזר, אפשר לפשוט ספק נוסף של רבא

אלא הא דבעי רבא, האם יש העדאה לצרורות או אין העדאה לצרורות

מה הצד לומר: שיש העדאה (רש"י)

שאינ העדאה (שם)

ואי אמרת שרבנן ורבי אלעזר חולקים בדין העדאה לצרורות

תפשוט, **אי לרבנן אין העדאה לצרורות, אי לרבי אלעזר יש העדאה לצרורות**, נמצא שהספק אם יש העדאה בצרורות

או אין העדאה, הוא מחלוקת תנאים.

אמר לך רבא שאין לפשוט את הספק מהברייתא

כי מיבעיא לי לדידי, לאיזה ספק הכוונה.

אינו אלא **אליבא דרבנן דפליגי עליה דסומכוס**, שמה הם סוברים

אבל הכא בברייתא הכלב שנטל, **בין לרבנן** שסוברים שעל הגדיש משלם ח"נ, **בין לרבי אלעזר** שמשלם נזק שלם, **כסומכוס**

סבירא להו, דאמר, צרורות, נזק שלם משלם

וטעמא מאי אמור רבנן חצי נזק, דשני (שהכלב לקח את הגחלת באופן משונה), **ולא אייעד, ובפלוגתא דרבי טרפון**

ורבנן קמיפלגי, דהיינו, שחולקים אם קרן תם בחצר הניזק, משלם חצי נזק או נזק שלם.

שאלת רשות: מדוע אמר רבא דגם רבנן כסומכוס סבירא להו:

לרש"י

לתוס'

המשך בבא קמא דף י"ח ע"א - י"ח ע"ב

סיכום מחלוקת ת"ק ור' אלעזר בענין "הכלב שנטל חררה וכו'"

מה מקשה הגמ' על זה	האם אפשר להוכיח דצרות משלם מגופו באר ההוכחה/ הדיחיו	לפי ר' אלעזר על איזה חלק מהנזק משלם מגופו	מדוע משלם על הגדיש נזק שלם לפי ר' אלעזר	האם החיוב ח"נ על הגדיש הוא מטעם צרות או מטעם קרן	כמה פעמים עשה כן	באיזה אופן הניח את הגחלת על הגדיש		
[ותסבא] שאם החיזו הוא משום דהוי צרות באורחיהו, לפי ר' אלעזר שמאסא נ"ש מדוע משלם מגופו	כן, שעינו דברייתא שמאסא על הגדיש מגופו	הכל	סוזר כא סומכס	צרות	אפילו פעם אחד	באורחיה	ת"ש הכלב שנטל חררה	
	לא, שהספק היה צרות באורחיה, וכאן אייר צרות משונה	הכל	סוזר כא סרפון	קרן	עד שלש פעמים [כל מאן שדיין תם]	משונה	אלא כגון דשני בהא בגחלת	
כיון דהוי מועד מתחילתו אין כאן צד תמות	כן, שעינו דברייתא שמאסא על הגדיש מגופו	צד תמות	סוזר כא סומכס	צרות	אפילו פעם אחד	באורחיה	ולא היא	
	כן, שעינו דברייתא שמאסא על הגדיש מגופו	צד תמות	סוזר יש העדאה לצרות	צרות	שלש פעמים [משום ד' והנה]	באורחיה	אלא כי קאמר ר' אלעזר דאייעד	
כא מתאריך בי								אמר לך רבא

המשך בבא קמא דף י"ח ע"א - י"ח ע"ב

לעיל העמידה הגמ' שר' אלעזר סובר כמו ר' טרפון, שקרן תם בחצר הניזק 1. משלם נזק שלם 2. ומשלם מגופו שואלת הגמ', **אימור דשמעת ליה לר' טרפון** (אמנם שמעת שר' טרפון סובר) שקרן תם בחצר הניזק, משלם **נזק שלם** אבל **מגופו מי שמעת ליה**, הרי כיון שדינו כמועד לשלם נזק שלם, כמו כן שיהא דינו כמועד לשלם מעלייה. **אם נאמר כן, כמה משלם קרן תם בחצר הניזק** _____ וממה הוא משלם _____

משיבה הגמ', **אין, מה כן** _____
 שהרי **מהיכא מייתי לה**, מהיכן לומד ר' טרפון שקרן תם בחצר הניזק שמשלם נזק שלם מקל וחומר **מקרן מרשות הרבים**, ביאור הקל וחומר:

מי הקל (רש"י דף כ"ד: ד"ה דיו) _____ וכמה הוא משלם _____
מי החמור (שם) _____ וא"כ ודאי שהוא משלם _____ נזק שלם

ולפיכך יש לומר בזה, **דיו לבא מן הדין להיות כנדון**, פירוש, דבר הנלמד בק"ו, אפשר ללמוד שדינו יהיה כמו המלמד, אבל לא חמור יותר

כשלומדים קרן בחצר הניזק, בק"ו מקרן ברשות הרבים:

מי הוא הנדון (המלמד) _____ ממה הוא משלם _____
מי "בא מן הדין" _____ ולכן גם בקרן ברשות הניזק ממה עליו לשלם _____

מקשה הגמ', **והא רבי טרפון לית ליה דיו**

שאם הוא סובר "דיו", כמה היה קרן ברשות הניזק משלם (רש"י) _____
 מדוע (שם) _____

וא"כ קרן תם בחצר הניזק כמה עליו לשלם _____

מתרצת הגמ', **כי לית ליה לר' טרפון דיו, היכא דמפריך קל וחומר**

פרש "מפריך קל וחומר" _____
 מדוע אם נאמר בזה דיו, מיפריך ק"ו (רש"י) _____

אבל **היכא דלא מפריך קל וחומר, אית ליה דיו**

לגבי מה אומרים דיו (שם) _____

האם קרן תם בחצר הניזק משלם מגופו גם בלי הק"ו _____

א"כ מדוע הדין אינו מפריך את הק"ו (שם) _____

לגבי מה אמר ר' טרפון דיו ולגבי מה לא אמר _____

באר מדוע מפריך את הק"ו אינו מפריך הק"ו	מה הטעם שלגבי זה לא אמרינן דיו ו אמרינן דיו	מדוע קרן תם ברשות הניזק משלם	
שגם ל"ה הק"ו יטלם חצי נזק	מפריך את הק"ו	ק"ו מקרן ברשות הרבים	נזק שלם
שהק"ו כבר לימד שטלם נ"ט	אינו מפריך הק"ו	דיו	מגופו

סכס, מה לומד ר' טרפון מהק"ו _____ לגבי מה הוא אומר דיו _____
 ואם תאמר, ונימא איפכא "קל וחומר" לשלם מן העלייה, ו"דיו" לחצי נזק (תוס') _____

המשך בבא קמא דף י"ח ע"א - י"ח ע"ב

שקלא וטריא דגמ' מנא לך ר' טרפון סובר שקרן תם בחצר הניזק משלם מגופו

ומדוע	לפי זה ממה הוא צריך לשלם	
כיון שדינא כמאוד לשלם נזק שלם כא כן שיהא דינא כמאוד לשלם מעלייה	מן העלייה	אימור דשמעת ליה לר' טרפון נ"ש, מגופו מי שמעת ליה
כיון שנלמד מקרן ברה"ר, וקרן ברה"ר אינו משלם אלא מגופו דיו לבא מן הדין להיות כנידון	מגופו	אין, מהיכא מייתי לה, מקרן ברה"ר דיו לבא מן הדין להיות כנידון
כשאז אינו סובר דיו, אפשר ללמוד מק"ו שישלם מן העלייה	מן העלייה	והא ר' טרפון לית ליה דיו
שאז דיו שאינו משלם מן העלייה, עדיין הק"ו מלמדנו	מגופו	כי לית ליה דיו היכא דמפריך ק"ו היכא דלא מפריך ק"ו אית ליה דיו

בבא קמא דף י"ח ע"ב

גופא בעי רבא, הזיק בצרורות שלש פעמים, האם יש העדאה לצרורות או אין העדאה לצרורות

צדדי הספק לקרן מדמינן ליה, במה דומה לקרן (רש"י) _____

לפי צד זה, האם צרורות נעשה מועד _____

או דלמא, תולדה דרגל הוא, מדוע הוא תולדה דרגל (רש"י) _____

מדוע זו סיבה שאין העדאה לצרורות (שם) _____

תא שמע, הידוס אינו מועד ויש אומרים הרי זה מועד

הידוס סלקא דעתך, הרי ודאי דהוי מועד, כיון שאורחיה לרקוד

אלא על כרחך כוונת הברייתא, שהידוס והתיז, את מה הוא התיז _____

מאי לאו כגון דעבד כן התרנגול תלתא זימני, ובהא קמיפלגי, מר סבר יש העדאה ומר סבר אין העדאה

דוחה הגמ', לא, הברייתא מיירי בחד זימנא (שהתרנגול עשה כן רק פעם אחת), ובפלוגתא דסומכוס ורבנן קמיפלגי

סיכום הראיה והדיחוי

פרש		"הידוס" כמה פעמים עשה כן	כמה משלם צרורות בפעם הראשונה	
'מועד'	'אינו מועד'			
3 צרות נעשה מועד	3 צרות אינו נעשה מועד	3	חצי נק	לפי מה שהבינה הגמ' בראי'
משלם נק שלם	משלם חצי נק	1	מתלוקת	לפי הדיחוי

סכס, במה הם חולקים: לפי הראי' _____ לפי הדיחוי _____

סיכום כל המהלכים בגמ' לפרש את המחלוקת בברייתא ד"הידוס אינו מועד וי"א הרי זה מועד"

פרש		במה הם חולקים	את מה הוא התיז	
מועד	אינו מועד			
בתר מעיקרא	בתר תר מפא	בתר מעיקרא א א בתר תר מפא	הכ"י	בפעם הראשונה שרצתה הגמ' להוכיח מהברייתא (דף יז:)
משלם מעלייה	משלם מזופא	א א צרות משלם מזופא א מעלייה	צרות	בפעם השניה (דף יח.)
שנעשה מועד	שאינו נעשה מועד	א א צרות נעשה מועד	צרות	בפעם השלישית (דף יח:)
שצרות משלם נ"ש	שצרות משלם ח"נ	מתלוקת סומכוס ורבנן	צרות	לפי הדיחויים

המשך בבא קמא דף י"ח ע"ב

תא שמע, בהמה שהטילה גללים לעיסה

נזק שנעשה על ידי גללים, האם זה היזק גופו או כוחו (רש"י) _____
 רב יהודה אומר, משלם נזק שלם, ורבי אלעזר אומר, חצי נזק
 מאי לאו כגון דעבד תלתא זימני, ובהא קמיפלגי, מר סבר יש העדאה ומר סבר אין העדאה
 דוחה הגמ', לא, בחד זימנא, ובפלוגתא דסומכוס ורבנן קמיפלגי
 ביאור מחלוקת רב יהודה ורבי אלעזר לגבי בהמה שהזיקה ע"י גללים

מדוע לפי הדיחוי	מדוע לפי מה שהבינה הגמ' בראי'	כמה משלם	
סלזר כא סלמלו	יש העדאה	נזק שלם	לפי רב יהודה
סלזר כא רזנן	אין העדאה	חצי נזק	לפי רבי אלעזר

מקשה הגמ', **והא משונה הוא**, מה הוי משונה (רש"י) _____
 וא"כ על מי קשה _____ שכמה היה צריך לשלם על העיסה _____
 ומדוע (שם) _____
 מתרצת הגמ', דלא הוי קרן, שהברייתא מיירי **דדחיק ליה עלמא**, פרש (רש"י) _____
 סכס, בהמה שהטילה גללים לעיסה :
באיזה אופן הוי אורחיה _____ **באיזה אופן הוי משונה** _____
 מקשה הגמ', **ולימא רב יהודה הלכה כסומכוס, ולימא רבי אלעזר הלכה כרבנן**, פירוש, מדוע העמידו מחלוקתם
 במקרה שבהמה שהטילה גללים לעיסה
 מתרצת הגמ', **גללים אצטריכא ליה** התנא להשמיענו, שיש לו דין צרורות ולא הוי גופו
 שבלי החידוש של גללים, **סלקא דעתך אמינא הואיל ובתר גופיה גרירין**
 מדוע הם נגררים אחר גופה של הבהמה (רש"י) _____
כגופיה דמי, מדוע סלקא דעתך שייחשב גופו (שם) _____
 אם נאמר כן, כמה משלם כשהזיק ע"י גללים _____
קמ"ל, מה השמיעו לנו התנאים בזה שנחלקו בגללים _____

המשך בבא קמא דף י"ח ע"ב

רש"י ד"ה "דדחיק לה עלמא"

כתב רש"י "ובשלא להנאתה עסקינן", דהיינו, דמיירי שהבהמה לא היה לה הנאה מהטלת הגללים

באיזה אופן אין לה הנאה מהטלת גללים _____

וכתב רש"י שצריך לומר דאיירי בשלא להנאתה, שאם הטילה גללים להנאתה, תולדה דשן היא

ובתולדה דשן, האם נאמר ההל"מ שצורות ממשלם חצי נזק _____

ולכן אין לומר שמיירי בגללים להנאתה, שא"כ גם לפי רבי אלעזר כמה עליו לשלם _____

בהמשך דבריו כתב רש"י, "ונראה בעיני דכל גללים אפילו במששלם, להנאתה הוא"

ובכל זאת לא הוה תולדה דשן, מדוע _____

והטעם שר' אלעזר סובר, שמשלם חצי נזק, הוא משום דהיו צורות דרגל, אע"פ שיש הנאה להזיקה.

לפי לשון זה, שכל גללים לאו תולדה דשן, מהו המקרה שטינפה פירות להנאתה, הוה תולדה דשן _____

סיכום המהלכים ברש"י לפרש "בהמה שהטילה גללים לעיסה"

בהמה שהטילה גללים לעיסה מדוע לא הוה תולדה דשן	"טנפה פירות להנאתה" באיזה אופן הוה תולדה דשן	
דאיירי במשלם ומשלם אין לה הנאה	אפשר לומר שהיאה גללים על פירות להנאתה [בלא משלם]	לפי מהלך א'
דלא הוה שן אלא כשהזיקה זלופה, וגללים הוה כחו	שנשלמה עליהן	לפי מהלך ב'

סיכום שיטות רש"י ותוס' בגדר בהמה שהזיקה להנאתה ע"י כחה - גללים

תולדה של מי הוא	מדוע	וכמה משלם	מדוע
לפי מהלך א' ברש"י	שן	נזק שלם	דההל"מ שצורות משלם ח"ן נאמרה רק זבל
לפי מהלך ב' ברש"י	רגל	חצי נזק	דהוה צורות
לפי תוס' דף יז: ד"ה נובר	שן	חצי נזק	דההל"מ שצורות משלם ח"ן נאמרה גם זבל

בהמשך דבריו מקשה רש"י סתירה בדברי ר' אלעזר, וז"ל: "ואי קשיא דר"א אדר' אלעזר"

סיכום הסתירה בדברי ר' אלעזר והתירושים

הסתירה: כמה משלם לפי ר' אלעזר	מדוע משלם כך לפי תירוץ א'	מדוע משלם כך לפי תירוץ ב'	
נזק שלם	דהחזיק נזק שלם הוא על מקום הזלחת ומיירי דשן זלחת וסובר כאו ר' ארפון	זבל המימרא הוא תנא בשם רבי אלעזר, והוא סובר שצורות משלם נזק שלם	כלב שנטל חררה
חצי נזק	דהוה צורות וסובר דצורות משלם חצי נזק	מימרא ז' נאמרה ע"י אמוראי דהיינו רבי יהודה ור' אלעזר בן פדת, והם סוברים שצורות משלם ח"ן [רבי אלעזר בן פדת הוא ז"כ אמוראי, יש אמוראי שנקראים רבי]	בהמה שהטילה גללים לעיסה

איך הוכיח רש"י דרב יהודה ור' אלעזר דסוגייתנו אמוראים הם _____

ואיך הוכיח דאין דרך התנאים לחלוק בלשון זה - לומר הלכה כפלוני _____

המשך בבא קמא דף י"ח ע"ב

תא שמע, דתני רמי בר יחזקאל, תרנגול שהושיט ראשו לאויר כלי זכוכית ותקע בו ושברו, משלם נזק שלם על ידי מה נשבר הכלי (רש"י).

ואמר רב יוסף אמרי בי רב, סוס שצנף וחמור שנער ושיבר את הכלים ע"י הקול, משלם חצי נזק מאי לאו כגון דעבד תלתא זימני, ובהא קמיפלגי

מר סבר יש העדאה, מי סובר כן.

ומר סבר אין העדאה, מי סובר כן.

הקשו התוס' "מנליה דפליגי", אם אינם חולקים, מדוע אמר רמי בר יחזקאל שמשלם נזק שלם.

ומדוע אמר רב יוסף שמשלם חצי נזק.

מה מתרצים התוס'.

בהמשך כתבו התוס' "ואין לתמוה היכי פליג אברייתא", על מי הקושיא.

מה התירוץ הראשון של תוס'.

ומה התירוץ השני.

דוחה הגמ' 'לא, מה לא.

אפשר לומר דאייר בחד זמנא, ובפלוגתא דסומכוס ורבנן קמיפלגי

מקשה הגמ' 'והא משונה הוא, איזה מעשה משונה (רש"י).

וא"כ מה קשה.

מתרצת הגמ' 'דאית ביה בזרני, פרש (רש"י).

מדוע כשיש בזרני הוי אורחיה לתקוע בכלי (שם).

ת"ש דתני רמי בר יחזקאל וכו' ואמר רב יוסף אמרי בי רב וכו'.

מדוע משלם כן		כמה משלם	מה היה מעשה ההיזק	
לפי הדיחוי	לפי הבנת הגמ' בראיה			
סזר כא סזמכס	יש העדאה	נזק שלם	תרנגול הושיט ראשו לאויר כלי זכוכית ותקע בו ושברו	בברייתא דרמי בר יחזקאל
סזר כא רזנן	אין העדאה	חצי נזק	סוס שצנף וחמור שנער ושיבר את הכלים	אמרי בי רב

בבא קמא דף י"ט ע"א

בעי רב אשי, יש שנוי לצרורות לרביע נזק, או אין שנוי לצרורות לרביע נזק

האם הספק הוא אליבא דרבנן או אליבא דסומכוס (רש"י) _____
 ובאיזה מקרה הספק (שם) _____

ביאור צדדי הספק

מה הצד לומר כן	לפי צד זה כמה משלם	
דהא אהעדיאתן חצי נזק הלכך תמאת רביע נזק (רש"י)	רבע נזק	יש שנוי
לאין תמאת אהעדיאה זחא בלא אשכתן תח דמשלם זכיר מפלגא (שם)	חצי נזק	אין שנוי

שואלת הגמ', **תפשוט ליה מדרבא, דבעי רבא, יש העדאה לצרורות או אין העדאה לצרורות**

מכלל דסבירא ליה **דאין שינוי** לרביע נזק

דאם יש שנוי לרביע, כמה משלם בתם _____ וא"כ כמה משלם לאחר שנעשה מועד _____
 ומאחר שרבא הסתפק אם מועד משלם _____ צריכים לומר שתם משלם _____
 סכמ, מה אפשר לפשוט מהספק של רבא _____

צ"ע, לפי ל"ב ברש"י דף י"ח: ד"ה אלא, שפי' שרבא הסתפק בצרורות 'כאורחיה', איך אפשר להוכיח מזה לצרורות 'מחמת שנוי'.
 ומתוך רב אשי, **דלמא רבא אם תמצוי לומר קאמר, אם תמצוי לומר אין שנוי, יש העדאה או אין העדאה, תיקו.**

ביאור הדיחוי: שאפשר לומר שרבא הסתפק בשתי הספקות

מה היה הספק הראשון שלו (רש"י) _____
 ומה הספק השני (שם) _____
 לפי איזה צד בספק הראשון הסתפק רבא אם יש העדאה או אין העדאה (שם) _____

ספק נוסף של רב אשי, **בעי רב אשי, כח כחו לסומכוס, מה סובר סומכוס בצרורות** _____
 כתוב דוגמא של "כח כחו" _____

האם **ככחו דמי**, ומשלם נזק שלם, או **לא** ככחו דמי, ומשלם חצי נזק

צדדי הספק, **מי גמיר הלכה, ומוקי לה** את ההלכה **בכח כחו**, לפי צד זה כמה משלם כח כחו _____
או דלמא, לא גמיר הלכה כלל, תיקו, לפי צד זה כמה משלם כח כחו _____

סיכום הספק של רב אשי

וכמה משלם על הצד שזה	מה הצד לומר שכח כחו	
נזק שלם	לא גמיר הלכה כלל	ככחו דמי
חצי נזק	שהוא מודה שיש הלכה למשה מסיני שצוחות משלם חצי נזק, אך היא נאמרה זכח כחו	לאו ככחו דמי

בבא קמא דף י"ט ע"א

שנינו במשנתנו, "היתה מבעטת או שהיו צרורות מנתזין מתחת רגליה, ושברה את הכלים, משלם חצי נזק" איבעיא להו, היכי קאמר

צד א': היתה מבעטת והזיקה בביעוטה, או שהזיקה על ידי צרורות כאורחייהו, משלם חצי נזק, ורבנן היא צד ב': או דלמא, היתה מבעטת והזיקה בביעוטה, או שהזיקה על ידי צרורות מחמת ביעוט, משלם חצי נזק, מזה יש לדייק, הא כי אורחיה משלם נזק שלם, ומני סומכוס היא

ביאור צדדי הספק

מי התנא דמשנתנו	א"כ כמה משלם צרורות כאורחייהו	באיזה אופן של צרורות מיירי משנתנו	
רבנן	חצי נזק	צרות כאורחייהו	לפי צד א'
סומכוס	נזק שלם	צרות מחמת ביעוט	לפי צד ב'

מדוע דוקא בצרורות דמשנתנו מסתפקת הגמ' אם מדובר כאורחייהו או מחמת ביעוט _____
 ת"ש מסיפא דמשנתנו, דרסה על הכלי ושברתו, ונפל השבר על כלי אחר ושברו, על הכלי הראשון משלם נזק שלם, ועל הכלי האחרון משלם חצי נזק, ואי משנתנו אליבא דסומכוס, מי אית ליה לסומכוס שצרורות משלם חצי נזק

מה מוכיחה הגמ' מהסיפא _____
 מאלו מילים הראי' _____

דוחה הגמ', וכי תימא ראשון, הכוונה ראשון להתזה, ושני, הכוונה שני להתזה, ושאני ליה לסומכוס (סומכוס מחלק) בין כחו, לכח כחו, שכמה משלם בכחו _____ וכמה בכח כחו _____
 אם נפרש כן, כמה כלים נשברו בסך הכל _____
 והאם אפשר לומר שמשנתנו אליבא דסומכוס _____
 א"כ מדוע משלם חצי נזק _____

ביאור משנתנו לפי מהלך זה

האם דין זה מפורש במשנתנו	כמה משלם על כלי זה	האם כלי זה נשבר ע"י גופו/כוחו/כוח כוחו	באיזה כלי מהכלים שנשברו איירי	
לא	נזק שלם	זולא	הראשון	דרסה על הכלי ושברתו
כן	נזק שלם	כחו	השני	על הראשון
כן	חצי נזק	כחו כחו	השלישי	על האחרון

המשך בבא קמא דף י"ט ע"א

מקשה הגמ' על הדיחוי, **אלא הא דבעי רב אשי, כח כחו לסומכוס, ככחו דמי, או לאו ככחו דמי**

ואם משנתנו סומכוס היא, **תפשוט ליה דלאו ככחו דמי, וא"כ כמה משלם בכח כחו** _____

אומרת הגמ', **רב אשי כרבנן מוקי לה** למשנתנו ולא לפי סומכוס, ולכן אין צורך להעמיד משנתנו בכח כחו

ובני הישיבה לא נסתפקו אם משנתנו רבנן או סומכוס

אלא מה היה הספק שלהם (תוס') _____

ובעי לה הכי, איך פירש רב אשי את הספק של בני הישיבה (רשיי) _____

וצדדי הספק של רב אשי היה איך לפרש את המשנה

וכך הסתפק, מה שנינו במשנתנו **"היתה מבעטת והזיקה בביעוטה או צרורות כאורחייהו** משלם **חצי נזק"**

אם נפרש המשנה כך, אפשר לדייק, **הא מחמת ביעוט** משלם **רביע נזק**, וא"כ סובר התנא **ויש שנוי**

או דלמא כך פירוש המשנה, **היתה מבעטת והזיקה בביעוטה או צרורות מחמת ביעוט** משלם **חצי נזק**

אם נפרש כך, נמצא שהתנא של המשנה סובר, **ואין שנוי, תיקו**

ביאור צדדי הספק לפי רב אשי

לפי זה האם תנא דמשנתנו סובר יש שנוי או אין שנוי	א"כ כמה משלם צרורות מחמת ביעוט	באיזה אופן של צרורות מיירי משנתנו	
יש שנוי	רביע נזק	צד צרורות כאורחייהו	לפי צד א'
אין שנוי	חצי נזק	צד צרורות מחמת ביעוט	לפי צד ב'

ביאור שאלת בני הישיבה על פי תוס'

הספק של בני הישיבה	איך פירשה הגמ' את הספק	איך פירש רב אשי את הספק
צד א' האם משנתנו איירי בצרורות כאורחייהו	אין משנתנו איירי בצרורות	אין יש שנוי
צד ב' האם משנתנו איירי בצרורות מחמת ביעוט	אין משנתנו איירי בצרורות	אין אין שנוי

בבא קמא דף י"ט ע"א

בעי מיניה רבי אבא בר ממל מרבי אמי, ואמרי לה (ויש אומרים) ששאל מרבי חייא בר אבא

היתה מהלכת, באיזה רשות (רש"י) _____

במקום שאי אפשר לה אלא אם כן מנתזת, מדוע א"א שלא תהא מנתזת (שם) _____

ובעטה והתיזה והזיקה מהו,

צד א': כיון דאי אפשר לה ללכת אלא אם כן מנתזת צרורות, אורחיה הוא, והוי צרורות

באר מדוע שיחשב אורחיה מאחר שהזיק ע"י בעיטה _____

צד ב': או דלמא, השתא מיהא מחמת ביעוט קמנתזה צרורות, והוי תולדה דקרן, תיקו.

ביאור הספק

מדוע אין לפרש כך	מה הדין		לגבי מה יש נפק"מ אם זה נחשב צרורות כאורחיהו או משונה		
	אם זה נחשב משונה	אם זה נחשב צרורות כאורחיהו			
	רזע נַק	חצ'י נַק	כמה משלם	ללשון א' ברש"י לשון זה הוא לפי הצד דיש שנוי לצרורות לרביע נזק	
	נַק שלם	חצ'י נַק	כמה משלם בנזיחה רביעית	ללשון ב' ברש"י לשון זה הוא לפי הפירוש דיש העדאה לצרורות היינו במשונה	
	חצ'י נַק	נַק שלם	לפי סמכס כמה משלם	תוס' רבינו פרץ בשם הריב"א	
	מזופ	מעלייה	אם משלם מזופו או מעלייה	פני יהושע	
שהיה לו לאמר היתה מהלכת ברה"ר	ח"י	פאר	אם (הא) ח"י א פאר ברה"ר	מה שכתוב בתוס' "אין לפרש"	מה שאין לפרש
לא היה צריך להסתפק ברה"ר אלא במקרה שהזיקה לזופה, כגון שנספה לחצר מלאכה שלם והייתה שוברת איתם דרך הלכה ונזקה ושברתם, אם נזק רב או קטן	לא לזימ	לזימ	אם לזימ לזימ	דברי שיטמ"ק בשם הר"ר ישראל	

בבא קמא דף י"ט ע"א

בעא מיניה ר' ירמיה מר' זירא, היתה מהלכת ברה"ר (ובעטה) והתיזה והזיקה, מהו, לקרן מדמינן ליה וחייבת ברה"ר, או דלמא כיון דתולדה דרגל הוא, ופטורה ברה"ר

ביאור הספק

ולכן מה דינו ברה"ר	במה הוא דומה לו	למי הוא דומה	
חייב ח"נ	שמשלם ח"נ נק	לקן	צד א'
פטר	שהזיקה כרכה	הל	צד ב'

אמר ליה, מי אמר למי _____
 מסתברא תולדה דרגל הוא, ולכן מה דינו ברה"ר _____
 מדוע פשוט ליה דצרוורות פטור ברה"ר טפי מהספיקות האחרים בענין צרוורות
 (תוס' דף ג': דייה לפטור) _____
 ר' ירמיה שאל שאלה נוספת מר' זירא, התיזה צרוורות ברה"ר והזיקה ברה"י, מהו,
 אמר ליה ר' זירא לר' ירמיה, מאחר שעקירה של חיוב אין כאן, מדוע (רש"י דייה הנחה) _____
 וכי הנחה יש כאן, ולכן מה הדין (שם) _____

הספקות של ר' ירמיה

מה ענה לו ר' זירא	מהוא הספק	
פטר	האם צוחות חייב אלא פטר ברה"ר	ספק א'
פטר	התענה מרה"ר לרה"י האם הוא חייב אלא פטר	ספק ב'

איתיביה ר' ירמיה לר' זירא, שנינו בברייתא, היתה הבהמה מהלכת בדרך, והתיזה צרוורות והזיקה, בין ברשות היחיד, בין ברשות הרבים, חייב,

מאי לאו שמה שנינו "ברשות הרבים חייב", מיידי שהתיזה ברשות הרבים והזיקה ברה"ר

איכ על איזה פסק של ר' זירא קשה _____
 השיב לו ר' זירא, לא, מה לא _____
 אלא הברייתא מיידי, שהתיזה ברה"ר והזיקה ברה"י, שמה הדין בזה _____
 הקשה לו ר' ירמיה, והאמרת עקירה אין כאן, הנחה יש כאן _____
 א"ל ר' זירא, הדרי בי (חזרתי בי), מאיזה דין הוא חזר _____
 סכס, מה הדין לפי ר' זירא: התיזה ברשות הרבים, והזיקה ברה"ר _____ והזיקה ברה"י _____

המשך בבא קמא דף י"ט ע"א

איתיביה ר' ירמיה לר' זירא, שנינו במשנתנו, **זרסה על הכלי ושברתו, ונפל השבר על כלי אחר ושברו, על הכלי הראשון משלם נזק שלם, ועל הכלי האחרון משלם חצי נזק,**

ותני בברייתא **עלה** (על משנתנו), **במה דברים אמורים** שחייב לשלם על הכלים, רק אם הזיקה ברשות הניזק, אבל אם הזיקה ברשות הרבים, על הראשון פטורה, מדוע פטורה (רש"י)

ועל האחרון שניזוקה ע"י צרות, חייבת

מאי לאו הא דקתני על האחרון חייבת, מיירי שהתיזה ברשות הרבים והזיקה ברשות הרבים

לפי זה, מה הדין של צרות ברשות הרבים

א"כ האם קשה על הדין הראשון שאמר ר' זירא או הדין השני

השיב לו ר' זירא, לא, הברייתא לא מיירי הכי, אלא מיירי שהתיזה ברשות הרבים והזיקה ברה"י

שמה הדין בזה

הקשה לו ר' ירמיה, והאמרת עקירה אין כאן, הנחה יש כאן, דהיינו שהוא פטור אם העקירה היתה ברשות הרבים

אמר ליה ר' זירא, הדרי בי, מאיזה דין חזר

ר' ירמיה מקשה על ר' זירא קושיא נוספת

*איני, והאמר ר' יוחנן, אין תשלומי חצי נזק חלוק (משנתנה) לא לרשות היחיד ולא לרשות הרבים

שמה הדין של תשלומי חצי נזק בין ברה"י ובין ברה"ר

מאי לאו שר' יוחנן אמר שהחייב של חצי נזק, הוא גם כשהתיזה ברשות הרבים והזיקה ברשות הרבים, וא"כ קשה על הדין הראשון שאמרת

השיב לו ר' זירא, לא, שר' יוחנן אמר שחייב רק, כשהתיזה ברה"ר והזיקה ברשות היחיד

הקשה לו ר' ירמיה, והאמרת עקירה אין כאן, הנחה יש כאן

אמר ליה ר' זירא, הדרי בי, והדין הוא, התיזה ברה"ר והזיקה ברשות היחיד, חייב

איבעית אימא, שלא קשה מר' יוחנן כלל, כי אמר רבי יוחנן אין חצי נזק חלוק, דווקא אקרן ולא על צרות

ואפשר לומר שמה הדין של צרות הרשות הרבים (רש"י)

סיכום הקושיות של ר' ירמיה על ר' זירא

"אמר ליה הדרי בי" מאיזה דין חזר בו ר' זירא	מה הקשה לו ר' ירמיה על זה	מה ענה לו ר' זירא	על איזה דין של ר' זירא הקשה ר' ירמיה בתחילה	מאלו מילים מקשה ר' ירמיה	
				היתה מתלכת בדרך והתנה בין ברה"י בין ברה"ר, ח"ו	איתיביה א'
				אבל ברה"י, ולא הראשון פטורה, ולא האחרון חייבת	איתיביה ב'
				אין חצי נזק חלוק לא לרה"י ולא לרשות הרבים	איני והאמר ר' יוחנן
התנה זרשות הרבים והזיקה ברה"י, פטור	האמרת עקירה אין כאן הנחה יש כאן שפ"ז כשהזיקה ברה"י פטור	מה שחייב להתנה זרשות הרבים, הי"ל כשהזיקה זרשות היחיד	התנה זרשות הרבים והזיקה זרשות הרבים פטור		

סיכום הדינים לאחר שחזר בו ר' זירא :

מה הדין : אם התיזה ברה"ר והזיקה ברה"ר

התיזה ברה"ר והזיקה ברה"י _____ והטעם (רא"ש)

ביאור דברי ר' יוחנן ע"פ רש"י ד"ה כי קאמר :

מהיכן למד יוחנן דאין חצי נזק חלוק לא לרשות היחיד ולא לרה"ר

מדוע "יחצון" מיותר

*קושיא היא ובתמיה קרינן ליה, והכי קאמר "איני" וכי כך הוא, והא אמר פלוני, ו"איני" לשון אין שהוא ענין "כן" בלשון הגמרא. (הליכות עולם שער שני סימן י')

בבא קמא דף י"ט ע"ב

יתיב רבי יהודה נשיאה ורבי אושעיא אקילעא דרבי יהודה (בפרוזדור שלפני פתח ביתו של רבי יהודה נשיאה)

נפק מילתא מבינייהו (מביניהם), אחד שאל מחבירו

כשכשה בזנבה והזיקה, **מהו**, האם זה אורחה או משונה, **לגבי מה יש נפק"מ** (רש"י)

א"ל אידך, וכי יאחזנה בעלה **בזנבה וילך**, פירוש, "אם אתה מחייבו על כשכושה, א"א לומר אלא שתהא רגל בהמתו כלויה

מן השוק או שיאחזנה בזנבה, ולא חייבתו התורה בכך" (רשב"א), **ולכן מה דינו ברה"ר** (רש"י)

הקשה לו, **אי הכי** שאין הבעלים חייבים לאחוז אותה כשהולך עמה ברה"ר, **קרון נמי נימא, וכי יאחזנה בקרון וילך**

וא"כ מה צריך להיות הדין בקרון ברשות הרבים

השיב לו, **הכי השתא**, כיצד אתה משווה בין קרון לכשכשה בזנבה, **קרון לאו אורחיה, הא** (רגל) **אורחיה**

ביאור התירוץ

והטעם	האם אמרין "וכי יאחזנה וילך"	
שדרכה זכך ואין הנעלים יכלים לשאור מנה	ק	בנזקי רגל
שאין דרכה זכך והנעלים צריכים לשאור מנה	לא	בנזקי קרון

מקשה הגמ', **וכי מאחר דאורחיה, מאי מבעיא ליה**, על מי מקשה הגמ' כן

מתרצת הגמ', **כשכוש יתירא מבעיא ליה**, ומה הדין בכשכוש כדרכו

הערה: רבנו חננאל והרמב"ם סוברים שהגמ' לא פשטה אם כשכוש יתירא אורחה או משונה, אבל הרשב"א והרא"ש כתבו

שהגמ' כן פשטה הספק, וסובר דהוי אורחה ופטור ברשות הרבים.

ביאור דברי רבינו חננאל והרא"ש על פי התורת חיים

לפי המב"ם ורבינו חננאל	כשהשיבו "וכי יאחזנה בזנבה וילך" האם הוא ידע שכוונת השאלה היתה בכישכוש יתירא	לפי זה האם השיבו על כשכוש כדרכו או על כשכוש יתירא	וא"כ האם פשט לו מה הדין בכישכוש יתירא
לפי המב"ם ורבינו חננאל	לא	כלכל כדרכו	לא
לפי הרא"ש והרשב"א	ק	כלכל יתירא	ק

סיכום הדינים היוצאים מסוגייתנו:

איזה מזיק הוי: כישכוש רגיל

כישכוש יתירא, לפי רבינו חננאל לפי הרא"ש

בעי רב עינא, כשכשה באמתה והזיקה **מהו**, האם חייב או פטור ברה"ר

דא, **מי אמרינן מידי דהוה אקרון**, וחייב ברה"ר

והטעם שזה דומה לקרון, שהרי **קרון לאו** (האם לא) **יצרא קתקיף ליה, הכא** (כשכשה באמתה) **נמי לא שנא**, שיצרא קתקיף

ליה, וחייב ברה"ר

דב, **או דלמא, קרון כוונתו להזיק, הא, אין כוונתה להזיק**, ופטור ברה"ר, **תיקו**.

בבא קמא דף י"ז ע"ב - י"ט ע"ב

סיכום הספקות בסוגיית צרורות

דף	מה הספק	באר צדדי הספק	מה הדין בזה במקום שהגמ' לא פשטה ציין זאת
יז:	בעי רבא	דתר מעיקרא אזלינא, וזופיה הוא אדא דלמא דתר תר מנא אזלינא, וצרות ענהו	לרבה: דתר מעיקרא
יח.	בעי רבא	חזי נקד צרות משוב משלם או מעלייה משלם	לרבה פפא: דף ג: משלם מעלייה לרבה: לא איפשטא
יח:	גופא בעי רבא	יש העדאה לצרות או אין העדאה לצרות	לא איפשטא
יט.	בעי רבאשי	צרות משונה משלם חזי נקד או רביע נקד	לא איפשטא
יט.	בעי רבאשי	כח כחא סומכס משלם חזי נקד או נקד שלם	לא איפשטא
יט.	איבעיא להו	משמע רבנן או סומכס לפי רבאשי: יש שני לצרות לרביע נקד	לא איפשטא
יט.	בעי מיניה רבא בר ממל	היתה מהלכת במקום שאי אפשר לה אלא אם כן מנתת, וזוהי התיקה. האם זה צרות בארחה או צרות משונה	לא איפשטא
יט.	בעא מיניה ר' ירמיה - א	צרות ברשות הרבים האם חייב או לא	פאר
יט.	בעא מיניה ר' ירמיה - ב	התיקה ברה"ר והתיקה ברה"י האם חייב או לא	לפי ההו"א: פאר לפי המסקנא: חייב
יט:	...נפק מילתא מבינייהו	לפי ההו"א: כפשה מצנה [כפול רגל], האם חייב או פאר ברה"ר לפי המסקנא: כפול יתרא, האם חייב או פאר ברה"ר	לפי ההו"א: הוא ארחה, ופאר ברה"ר לפי המסקנא: מחלקת הפוסקים אם נפש או לא

כבא קמא דף י"ט ע"ב

שנינו במשנתנו, "התרנגולין מועדין להלך כדרכן ולשבר, היה דליל קשור ברגליו וכו' משלם חצי נזק" אמר רב הונא, לא שנו, שְׁמָה (רש"י)

אלא שנקשר הדליל ברגל התרנגול מאליו, אבל קשרו אדם, חייב, מי חייב (רש"י)

כמה הוא חייב (שם) מטעם איזה מזיק הוא חייב (שם)

סכס, כמה משלם: בנקשר מאליו בנקשרו אדם

מבררת הגמ', נקשר מאליו, מאן חייב חצי נזק, אילמא בעל הדליל

היכי דמי, אי דאצנעיה אנוס הוא, ומה דינו

ואי לא אצנעיה, פושע הוא, וכמה עליו לשלם (רש"י)

וכתב רש"י הטעם שחייב "שהרי בורו שהשליכו לרה"ר", מדוע נחשב שהשליכו לרה"ר

אלא משנתנו אייר דבעל הדליל אצנעיה, ומי חייב, חייב בעל תרנגול לשלם חצי נזק

עדיין קשה, מאי שנה כוליה נזק דלא משלם בעל התרנגול, דכתיב "כי יפתח איש בור", שחייב דווקא כשאישי עשה בור,

ולא שור בור, ולא כששור עשה בור, או שאר בעלי חיים

וא"כ חצי נזק נמי לא ישלם בעל התרנגול, דכתיב "איש בור" ולא שור בור

סכס, האם אפשר לומר דהחויב של חצי נזק דמשנתנו, הוא מדין בור

ביאור מדוע אין לומר שחויב חצי נזק דמשנתנו הוא מדין בור

והטעם	מה הדין של		
א"א	פאר לאר	בדאצנעיה	בעל הדליל
פושע	משלם נזק שלם	בדלא אצנעיה	
"איש זור" אלא שור זור	פאר לאר	בעל התרנגול	

מסקנת הגמ', אלא מתני' לא מיירי שנתקל בדליל (בור), אלא מיירי בדאדייה אדויי

מה הפירוש "בדאדייה אדויי" (רש"י)

מדוע משלם חצי נזק (שם)

סכס, האם משנתנו איירי שנתקל בדליל או שהדליל הלך והזיק: לפי ההו"א

לפי המסקנא ומה הטעם שמשלם חייב

סיכום הדין של דליל שקשרו אדם והתרנגול זרקו (לפי רש"י)

והטעם	מה הדין של		
חזח"ל	חייב חצי נזק	בעל התרנגול בין נקשר מאליו בין קשרו אדם	
כה המעשה של התרנגול	פאר	הקושר	

סכס, מדוע א"א לומר שרב הונא קאי על משנתנו

המשך בבא קמא דף י"ט ע"ב

מסקנת הגמ' על מה אמר רב הונא הנפק"מ בין קשרו אדם לנקשר מאליו

וכי אתמר דרב הונא, לא על משנתנו אמר את דבריו, אלא בעלמא אתמר

והכי אתמר, **דליל הפקר, אמר רב הונא, נקשר מאליו** בתרנגול, ואיך הדליל הזיק (רשי"י) _____

פטור, מדוע בעל התרנגול פטור (שם) _____

אבל אם **קשרו אדם, חייב, מי חייב (רשי"י)** _____ ומדוע הוא חייב (שם) _____

מבררת הגמ', **משום מאי חייב, מדוע שלא יתחייב הקושר (רשי"י)** _____

אמר רב הונא בר מנוח, הוא חייב משום בורו המתגלגל ברגלי אדם וברגלי בהמה

איך לומדים שבורו המתגלגל חייב (רשי"י) _____

סיכום דברי רב הונא לפי מסקנת הגמ'

בעל התרנגול		משום דליל		
והטעם	הדין	והטעם	הדין	
"איש זור" ולא שור זור	פסור	שאין לו זללים	פסור	נקשר מאליו
		כאן שהלזיהו קפאן זהלזהתן והו' זור	חייב	קשרו אדם

סיכום המהלכים בגמ'

ומטעם איזה מזיק חייב	במשנתנו איך הזיק עם הדליל	מה הוא אמר	האם רב הונא אמר את דבריו על משנתנו	
זור	נתקל בו	שהחיוז של חז' נקח הוא רק בנקשר מאליו	כן	לפי ההוה אמינא
3 חזות	זרקו	דליל הפקר קשרו אדם חייב	לא	לפי המסקנא

בדאדייה אדויה		כשנתקל בו אדם				
		בקשרו אדם		בנקשר מאליו		
הטעם	הדין	הטעם	הדין	והטעם	הדין	
המעשה של התרנגול	פסור	המעשה של הקושר	פסור	פושע	חייב	בעל הדליל בדלא אצנעיה
3 חזות	חייב	איש זור ולא שור זור	פסור	איש זור ולא שור זור	פסור	בעל התרנגול
המעשה של התרנגול	פסור	זור המתגלגל	חייב			הקושר

בבא קמא דף י"ט ע"ב

מתנני' שואלת המשנה, כיצד השן מועדת, משיבה המשנה, לאכול את הראוי לה

כמו כן, הבהמה מועדת לאכול פירות וירקות, מדוע כפל התנא "השן מועדת" "הבהמה מועדת" (גמי לעיל דף י"ז):

אכלה כסות או כלים, משלם חצי נזק, מדוע (רש"י)

סיכום הדין בהמה שהזיקה ע"י אכילה

בהמה שאכלה	איזה מזיק הוא	ולכן כמה משלם
פירות וירקות	שן	נזק שלם
כסות או כלים	קן	חצי נזק

במה דברים אמורים שחייב, דווקא שאכלה ברשות הניזק, אבל אכלה ברשות הרבים, פטור

האם התנא אמר "ברה"ר פטור" רק על פירות וירקות או גם על כסות וכלים (רש"י)

כתב רש"י "בגמרא מפרש לה", מה הוקשה לו

מנא לן שפטור כשאכלה פירות וירקות ברה"ר (שם)

ואם נהנית הבהמה ממה שאכלה, משלמת (בעליה משלם) מה שנהנית

מה ההנאה שיש לבעלים

כשמשלם "מה שנהנית" האם הוא משלם דמי כל הנזק (רש"י)

והאם הוא משלם מעידית בינונית או זיבורית (קצות סימן שצ"א סק"ח)

ומה הטעם

כיצד משלמת מה שנהנית, אכלה מתוך הרחבה (רשות הרבים), משלמת מה שנהנית

אבל אם אכלה מצדי הרחבה, משלמת מה שהזיקה, מדין איזה מזיק חייב (רש"י)

הערה: כך פירש רש"י במשנתנו אבל בגמ' פירש באופן אחר.

אבל אם אכלה מפתח החנות, משלמת מה שנהנית, דפתח החנות הוא רשות הרבים

באר מה זה פתח החנות (תוס' דף כ"א).

אבל אם אכלה מתוך החנות, משלמת מה שהזיקה, שחנות הוא רשות היחיד (בית יוסף סימן שצ"א)

סיכום "כיצד משלמת מה שנהנית"

אכלה	האם משלם מה שנהנית או מה שהזיקה	והטעם
מתוך הרחבה	מה שנהנית	דרחצה הו' רה"ר
מצדי הרחבה	מה שהזיקה	דהו' קן לפי רש"י במשנתנו
מפתח החנות	מה שנהנית	דפתח החנות הו' רה"ר
מתוך החנות	מה שהזיקה	דתוך החנות הו' רשות היחיד

המשך בבא קמא דף י"ט ע"ב

גמ' תנו רבנן, השן מועדת לאכול את הראוי לה, כיצד

בהמה שנכנסה לחצר הניזק, ואכלה אוכלין הראויין לה, ושתתה משקין הראויין לה, משלם נזק שלם

וכן חיה שנכנסה לחצר הניזק וטרפה בהמה ואכלה את הבשר, משלם נזק שלם

ופרה שאכלה שעורין, דרכו של מי לאכול שעורים (רש"י)

וחמור שאכל כרשינן, דרכו של מי לאכול כרשינן (רש"י)

וכלב שליקק את השמן שזה מאכל חזיר, וחזיר שאכל חתיכה של בשר שזה מאכל כלב, משלמין נזק שלם

סכס, האם בעלי חיים הנ"ל (פרה, חמור, כלב, וחזיר) רגילים לאכול דברים אלו (שם)

א"כ מדוע משלמין נזק שלם (שם)

אמר רב פפא, השתא דאמרת בברייתא, כל מידי דלאו אורחיה, ואכלה ליה ע"י הדחק, שמיה אכילה

פרש ע"פ רש"י: "כל מידי דלאו אורחיה"

"ואכלה ליה על ידי הדחק"

"שמיה אכילה"

אם כן, האי שונרא דאכל תמרי (תמרים), וחמרא דאכיל ביניתא (דג), משלם נזק שלם, אפילו אם אכלו שלא ע"י הדחק

איך דייק רש"י בדברי רב פפא, שאפילו אם אכלה שלא ע"י הדחק, שמיה אכילה

(לחם אבירים)

ואיך דייק כן רב פפא בברייתא (שם)

כתב רש"י שמ"מ אכלה כסות וכלים משלם רק חצי נזק, שאין דרך לאוכלם אפילו ע"י הדחק.

ההוא חמרא דאכל נהמא (פת) ופלסיה לסלא, פרש "פלסיה" (רש"י)

חייביה רב יהודה לשלם נזק שלם אנהמא, דהוי שן, ואסלא חצי נזק, דהוי קרן

איך היה יכול רב יהודה לגבות התשלום עבור הסל, הרי נזקי הסל הוי קרן, ורב יהודה היה בבבל (רש"י)

סיכום הפסק של רב יהודה

ומדוע	האם צריכים לאוקמי דתפס ניזק	מטעם איזה מזיק	כמה חייביה לשלם	
תשלם של שן הוי נהמא ואפשר לגבות נזק	לא	שן	נזק שלם	על הפת
רב יהודה היה גמ' חצי נזק הוי קנס לא גזיין נזק (שם)	כן	קרן	חצי נזק	על הסל

מקשה הגמ', ואמאי, האם הקושיא היא על מה שחייביה רב יהודה "ני"ש אנהמא" או "אסלא ח"ני"

הרי כיון דאורחיה למיכל נהמא, אורחיה נמי לפלוסי סלא, מדוע הוי אורחיה (רש"י)

מתרצת הגמ', דאכל והדר (לאחר מכך) פליס

סיכום הדינים של "חמרא דאכל נהמא ופלסיה לסלא"

לעס את הסל	כמה משלם על הסל	והטעם
בשעה שאכל את הפת	נזק שלם	אורחיה ללעוס את הסל כדי להזיז לפת
לאחר שגמר לאכול את הפת	חצי נזק	דמשונה לנהמה ללעוס סל

המשך בבא קמא דף י"ט ע"ב

מקשה הגמ', **ופת אורחיה הוא** (וכי דרכו של חמור לאכול פת), על מי מקשה הגמ' _____
 ואיך משמע שהוא סובר שדרך של חמור לאכול פת _____
ורמינהו מברייתא, אכלה פת ובשר ותבשיל, משלם בעליה **חצי נזק, מאי לאו** שהברייתא מיירי **בבהמה**
 איך רואים מהברייתא שאין דרכה לאכול פת _____
 מתרצת הגמ', הברייתא **לא** מיירי בבהמה, אלא **בחיה**

סיכום הקשויא והתירוץ

הקושיא: האם דרכה של בהמה לאכול פת	התירוץ: מי מיירי שאכל	
לא	חיה	הדין השנוי בברייתא
ן	חמור (בהמה)	הדין שאמר רב יהודה

מקשה הגמ', איך אפשר לומר שהברייתא איירי בחיה, הרי **חיה** אכילת **בשר אורחיה הוא**
 מתרצת הגמ', **דמטוי, פרש "מטוי"** (רש"י) _____ באר את התירוץ _____
 תירוץ נוסף על הקושיא "חיה בשר אורחיה הוא"
ואיבעית אימא, בטביא, פרש "טביא" (רש"י) _____ באר את התירוץ (שם) _____
ואיבעית אימא, איזו קושיא זה בא לתרץ _____
לעולם הברייתא מיירי **בבהמה, ובפתורא, פרש "פתורא"** (רש"י) _____
 מה הטעם שאם אכלה את הפת על השולחן, שמשלם חצי נזק (שם) _____
 מה גרס רבינו חננאל במקום "ובפתורא"
 סכס, מהו השינוי שעשתה הבהמה:
 לפי רש"י _____ לפי ר"ח _____

ביאור מחלוקת רש"י ורבינו חננאל: שיטת רש"י, בהמה שאכלה אוכלין הראוין לה אך ע"י ידי שינוי, הוי קרן. אבל רבינו חננאל והרא"ש סימן ג', חולקים וסוברים דהוי שן, ולפי דבריהם הטעם שאכלה פת משלם ח"נ, משום שהמאכל עצמו אינו ראוי בהמה.

"אכלה פת ובשר ותבשיל משלם חצי נזק"

מדוע משלם חצי נזק על הבשר	מדוע משלם חצי נזק על הפת	האם הברייתא מדברת בבהמה או בחיה	
אין דרך של בהמה לאכול גזר	אין דרך של חיה לאכול פת	זבה	לפי קושית הגמ'
אין דרך של חיה לאכול פת	אין דרך של חיה לאכול פת	זבה	לפי התירוץ
שהברייתא מיירי שאכלה גזר צלוי ואין דרך של חיה לאכול צלוי	אין דרך של חיה לאכול פת	זבה	לפי תירוץ א' על הקושיא "חיה בשר אורחיה הוא"
אין דרך של צבי לאכול גזר	אין דרך של צבי לאכול פת	זבה [צבי אין חיה]	ואיבעית אימא
אין דרך של בהמה לאכול גזר	שהברייתא מיירי שלא שאלחן אכלה שאין דרכו נזק	זבה	ואיבעית אימא על הקושיא "ופת אורחיה הוא"

המשך בבא קמא דף י"ט ע"ב

סיכום מהלך הגמ':

ופת וכי אורחיה הוא לבהמה לאכול

ורמינהו, אכלה פת ובשר ותבשיל משלם חצי נזק

מאי לאו בבהמה

תירוץ א': לא, בחיה, מקשה הגמ', חיה בשר אורחיה הוא

מתרצת הגמ', דמטוי

תירוץ נוסף, ואיבעית אימא בטביא

תירוץ ב': ואיבעית אימא, לעולם בבהמה ובפתורא

שאלות סיכום:

מה פסק רב יהודה בבהמה שאכלה פת _____

ומה הדין השנוי בברייתא בזה _____

ומה הטעם של הברייתא שמשלם כך:

לפי תירוץ א' _____

לפי תירוץ ב' _____

מה מקשה הגמ' על תירוץ א' _____

מה מתרצת הגמ' על זה: א. _____ ב. _____

סכס, האם הברייתא מיירי בבהמה או בחיה:

לפי הקושיא _____ לפי תירוץ א' _____ לפי תירוץ ב' _____

בבא קמא דף כ' ע"א

ההוא ברחא, פרש "ברחא" (רש"י) _____
דחזא ליפתא אפומא דדנא, פרש _____
סריך סליק, אכלה לליפתא, ותבריה לדנא, פרש _____
סכס, מה הם הדברים שהזיק _____
חייביה רבא אליפתא ואדנא, נזק שלם
שואלת הגמ', **מאי טעמא** שמשלם נזק שלם, מדוע סברה הגמ' שלא ישלם נזק שלם _____
האם שאלת הגמ' הוא על הלפת או על החבית :
לפי רש"י (ע"פ דבריו בד"ה ובפתורא) _____ לפי רבינו חננאל שם _____
משיבה הגמ', שהטעם שמשלם נזק שלם, **כיון דאורחיה למיכל ליפתא, אורחיה נמי לסרוכי ולמסלק**
באר התירוץ _____
לפי רש"י שמפרש לעיל (ד"ה ובפתורא) שבהמה שאכלה על השולחן משלם ח"נ כיון דהוי שנוי, מדוע כאן הוא משלם
על הלפת נ"ש (מרומי שדה דף י"ט : ד"ה בבהמה) _____

סיכום דברי רבא

והטעם	כמה משלם	
לפי רש"י כיון דאורחיה למיכל ליפתא, אורחיה נמי לסרוכי ולמסלק	נזק שלם	על הלפת
לפי ר"ח שהדירק של זהמא לאכל אפת		
כיון דאורחיה למיכל ליפתא, אורחיה נמי לסרוכי ולמסלק	נזק שלם	על החבית

המשך בבא קמא דף כ' ע"א

אמר אילפא, בהמה שהיתה ברשות הרבים, ופשטה צוארה ואכלה פירות מעל גבי חברתה, חייבת נזק שלם

שואלת הגמ', מאי טעמא שחייב, מדוע שלא יתחייב _____

משיבה הגמ', גבי חברתה אע"פ שעמדת ברה"ר, כחצר הניזק דמי, שהרי בהמתו הוי רשותו

לימא מסייע ליה לאילפא, ששנינו בברייתא, אדם שהיה ברשות הרבים והיתה קופתו מופשלת לאחוריו, ופשטה בהמה

צוארה ואכלה ממנו, חייבת, מה מוכיחה הגמ' מהברייתא _____

דוחה הגמ', אין ראי' מהברייתא, שאפשר לומר שטעם שחייב הוא, כדאמר רבא לגבי עניין אחר, דמיירי בקופצת

הכא נמי בקופצת, היכן מיירי בקופצת _____

באר הדיחוי _____

סיכום הברייתא ד"היתה קופתו וכו"'

מדוע חייב ברשות הרבים	איזה מזיק הוי	באיזה אופן אכלה מהקופה	
לזי חברתה כחצר הניזק דמי	שן	הלכה כרש"י	לפי הבנת הגמ' בראיה
משונה	קין	קופצת	לרש"י
היבא דאין יבאה לאסל אלא זקפיצה יש לניזק רשות לחנות פירותיו ומיקרי חצר הניזק, אבל אם יבאה לאסל מעל לזי חברתה לא קפיצה, יתכן שחזא פסור	שן		להרא"ש והרשב"א

סכס, מה הדין שאמר אילפא _____

איך רצתה הגמ' להכחיד כדבריו _____

איך דחתה הגמ' את הראיה _____

הגמ' מביאה את הדין שעליו אמר רבא את דבריו

והיכא איתמר דרבא, איזה מימרא של רבא _____

אהא דאמר רבי אושעיא, דאמר ר' אושעיא, בהמה שאכלה פירות ברשות הרבים

אם הלכה ואכלה פטורה, אבל אם עמדה ואכלה חייבת

מאי שנא הלכה דפטורה, משום דאורחיה הוא, הוא הדין עמדה, נמי אורחיה הוא

ולכן מה צריך להיות הדין נמי "בעמדה" _____

לתרץ קושיא זו אמר רבא, בקופצת

ביאור דברי רבי אושעיא

והטעם	הדין	
דהוי שן זרה"ר	פסור	הלכה ואכלה
לפי רש"י משום דהוי קין לפי החולקים, דיש לו דין שן בחצר הניזק	ח"י	עמדה ואכלה

בבא קמא דף כ' ע"א

בעי ר' זירא מתגלגל, מהו

מבאר הגמ' את הספק, היכי דמי, כגון דקיימא עמיר (חבילת קש) ברשות היחיד

וקא מתגלגל ואתי מרשות היחיד לרשות הרבים

פרש "מתגלגל" (רש"י ד"ה כגון)

מאי, האם הולכים אחר מקום אכילה או אחר מקום הנטילה.

ביאור הספק של ר' זירא ע"פ רש"י

מה הדין אם הולכים בתר נטילה	מה הדין אם הולכים בתר אכילה	
ח"צת	פארה	גילגלתו מרשות היחיד לרשות הרבים
פארה	ח"צת	גילגלתו מרשות הרבים לרשות היחיד

תא שמע, דתני רבי חייא, משוי, מקצתו בפנים ברשות הניזק, ומקצתו בחוץ ברשות הרבים

אכלה בפנים חייבת, אכלה בחוץ פטורה, מאי לאו מתגלגל ואתי

ביאור הראיה

מה מוכיחה הגמ' מזה	מה הדין	להיכן גילגלתם	מהיכן נטלה את השעורין	
שהלכין בתר אכילה	ח"צת	לרשות הניזק	ארשות הרזים	"אכלה בפנים"
	פארה	לרשות הרזים	ארשות הניזק	"אכלה בחוץ"

דוחה הגמ', לא, מה לא

אלא אימא שכך כוונת הברייתא, אכלה על מה שבפנים חייבת, על מה שבחוץ פטורה

פרש, "על מה שבפנים" (רש"י) _____ "על מה שבחוץ" (שם)

אם נפרש כך, האם ברייתא זו סוברת שהולכים בתר אכילה או בתר נטילה (שם) _____

א"כ האם נפשט הספק של ר' זירא _____ מדוע

דחייה נוספת, איבעית אימא, לעולם כוונת הברייתא, שאם אכלתו בפנים חייבת על הכל, ואם אכלתו בחוץ פטורה על הכל,

ומכל מקום לא תפשוט דאזלינן בתר מקום אכילה, משום שרבי חייא לא איירי באמתחת של שעורים

אלא כי קאמר רבי חייא שהולכים בתר אכילה, בפתילה דאספסתא, פרש "פתילה דאספסתא" (רש"י) _____

מדוע ב"פתילה דאספסתא" הולכים אחר מקום אכילה (שם) _____

ובמה הסתפק ר' זירא (שם) _____

ובמה זה שונה מפתילה דאספסתא (שם) _____

המשך בבא קמא דף כ' ע"א

סיכום האם אפשר לפשוט בעי דרי זירא מדברי ר' חייא

לפי זה האם יש ראייה שהולכים בתר אכילה	מה הטעם שחייבת	פרש "אכלה בפנים"	באיזה משוי מדובר	
ק	שהלכין אחר מקום אכילה	כפשוטו שאכלה בלו בפנים	שק מלאה שזרין	לפי הבנת הגמ' בראיה
לא	שהלכין אחר מקום הנטילה	שאכלה מה שהיה בפנים	שק מלאה שזרין	לפי הדיחוי הראשון
לא	כיון שבשאלת מצד אחד נמשך הצד השני למקום שהזהמה עומדת נמשך כאילו הכל מונח במקום שעומדת (אם יתכן שאם אכלה שזרין הלכין בתר נטילה)	כפשוטו שאכלה בלו בפנים	פתילה דאוספסוץ	לפי איבעית אימא

בבא קמא דף כ' ע"א

שנינו במשנתנו, "כיצד השן מועדת לאכול את הראוי לה, הבהמה מועדת לאכול פירות וירקות, אכלה כסות או כלים משלם ח"נ, במה דברים אמורים ברשות הניזק, אבל ברשות הרבים, פטור"

שואלת הגמ', אהייה, באר שאלת הגמ' _____

אמר רב אכולהו, מי הם "כולהו" (רש"י) _____

ומפרש רב מאי טעמא, האם הוא בא לפרש הדין של פירות וירקות או של כסות וכלים _____

מדוע הוצרך לתת טעם בזה (שם) _____

הטעם שהוא פטור, שכל המְשֻׁנָּה, ובא אחר ושינה בו, פטור,

מי הראשון ששינה _____ מה השינוי שעשה (רש"י) _____

ואיזה שינוי עשתה הבהמה (רש"י) _____

ומה הטעם שהוא פטור (חזו"א סי' ח' סק"ז) _____

ושמואל אמר, לא שנו, שְׁמָה _____

אלא פירות וירקות, מה הטעם שהוא פטור _____

אבל כסות וכלים, חייבת, כמה הוא חייב לשלם _____

וכן אמר ריש לקיש כמו רב, שמה שנינו במשנתנו "אבל ברשות הרבים פטור", קאי אכולהו, אפילו על כסות וכלים

ואזדא ריש לקיש לטעמיה, דאמר ריש לקיש, שתי פרות ברשות הרבים, אחת מהן רבוצה ואחת מהן מהלכת

אם בעטה מהלכת ברבוצה, פטורה, מה הטעם שפטורה _____

אבל אם בעטה רבוצה במהלכת, חייבת, כדין קרן ברשות הרבים

ורבי יוחנן אמר, לא שנו שפטור ברשות הרבים, אלא אם אכלה פירות וירקות, אבל אם אכלה כסות וכלים, חייבת

מבררת הגמ', לימא רבי יוחנן לית ליה דריש לקיש, אפילו בשתי פרות

אם נאמר כן, מה הדין לפי ר' יוחנן, בכסות וכלים _____ בשתי פרות _____

לא, לעולם אית ליה דריש לקיש בשתי פרות, והטעם שהוא חולק עליו בכסות, הוא משום דכסות עבדי אינשי דמנחי

גלימי ברשות הרבים, ומתפחי (ונחים מעט), ולפיכך אין הנחת כסות בר"ה נחשב שינוי, ולכן מה דין בהמה שאכלתן _____

אבל בהמה לא אורחה, מה לאו אורחה _____

סכס, האם ר' יוחנן סובר "כל המשנה ובא אחר ושינה בו פטור" _____

ומה הדין בכסות וכלים _____ מדוע _____

לסיכום, האם זה משונה להניח כסותו ברה"ר, לפי ר' יוחנן _____ לפי ריש לקיש _____

סיכום מחלוקת ר' יוחנן וריש לקיש לפי מהלך זה ("לא לעולם אית ליה")

שתי פרות ברשות הרבים		אכלה כסות וכלים ברשות הרבים		
והטעם	מה הדין	והטעם	מה הדין	
כל השני	פאור	דהדרק לשי אלת זרה"ר	ח"נ	לפי ר' יוחנן
		כל השני	פאור	לפי ריש לקיש

סכס, על מה קאי "אבל ברשות הרבים פטורה"

לפי רב _____ מי עוד סובר כן _____

לפי שמואל _____ מי עוד סובר כן _____

בבא קמא דף כ' ע"א

הקדמה: שנינו במשנתנו, בהמה שאכלה ברשות הרבים פטור, אבל אם הבעלים נהנה מאכילתה, דהיינו, שאינו צריך להאכילה עוד, חייב לשלם עבור ההנאה. בגמ' שלפנינו מיירי באדם שדרכו להאכיל לבהמתו קשין ותבן, שזה מאכל זול, והבהמה אכלה ברשות הרבים שעורין, שזה מאכל יקר, ונחלקו רבה ורבא, איך שמין הנאה זו.

שנינו במשנתנו, **"ואם נהנית ברשות הרבים משלמת מה שנהנית"**

שואלת הגמ', **וכמה** משלם עבור ההנאה

רבה אמר, דמי עמיר, פרש "עמיר"

מדוע אינו משלם אלא דמי עמיר (רש"י)

אם הבהמה אכלה יותר מכדי שביעתה, האם הבעלים חייב לשלם עבור התוספת (שם)

רבא אמר, שהוא משלם דמי שעורים בזול, בכמה זה פחות מהמחיר הרגיל (רש"י)

מדוע חייב לשלם דמי שעורין בזול, הרי אין דרכו להאכילו שעורין

(מאיירי במשנתנו)

סכס, לפי מי הוא משלם יותר, לפי רבה או לפי רבא

תניא בברייתא **כוותיה דרבה, תניא** בברייתא **כוותיה דרבא**

תניא כוותיה דרבה, רבי שמעון בן יוחי אמר, בהמה שאכלה שעורין ברה"ר, אין משלמת אלא דמי עמיר בלבד.

תניא כוותיה דרבא, אם נהנית, משלמת מה שנהנית, כיצד

בהמה שאכלה קב או קביים של שעורין, **אין אומרים תשלם דמיהן** (מחיר הרגיל)

אלא אומדין כמה אדם רוצה לשלם כדי להאכיל לבהמתו דבר הראוי לה (שעורין), **אע"פ שאינו רגיל**

מה אינו רגיל (רש"י)

מה הוא כן רגיל להאכילה (שם) ומה הוא משלם לפי ברייתא זו (רש"י)

לפיכך, משום מה (רש"י)

אכלה ברה"ר חטין או דבר הרע לה, פטורה, מדוע פטורה (רש"י)

מה הדין אם אכלה חטין ברשות הניזק

והטעם

מדוע אי אפשר להוכיח שאם אכלה דבר הרע לה פטורה, ממה ששנינו במשנתנו **"משלמת מה שנהנית"**

(תורת חיים)

סיכום כמה משלם כשאכלה בהמתו ברשות הרבים

כמה משלם אם אכלה שעורין	כמה משלם אם אכלה עמיר	הרגיל להאכיל לבהמתו
לפי רבה: דמי אמיר	דמי אמיר	עמיר
לפי רבא: דמי שזורין		
דמי שזורין	דמי אמיר	שעורין

בבא קמא דף כ' ע"א - כ"א ע"א

סוגיא דזה נהנה וזה לא חסר

א"ל רב חסדא לרמי בר חמא, לא הוית גבן באורתא (לא היית אצלנו אמש) בתחומא שתוכל לבוא

מה הכוונה "בתחומא", ללשון א' ברש"י _____ ללשון ב' _____

דאיבעיא לן מילי מעלייתא, אמר לו רמי בר חמא, מאי מילי מעלייתא

אמר ליה רב חסדא, שהסתפקנו מה הדין של אדם הדר בחצר חבירו שלא מדעתו של בעל החצר, האם צריך להעלות לו

(לבעל החצר) שכר, או אין צריך

מבררת הגמ', היכי דמי (באיזה מקרה הספק), אילימא בחצר דלא קיימא לאגרא, פרש _____

וגברא דלא עביד למיגר, פרש (רש"י) _____

מדוע הוא לא עביד למיגר (שם) _____

הרי זה לא נהנה וזה לא חסר

למי אין הנאה _____ ומדוע (רש"י) _____

ומי לא חסר _____ ומדוע (רש"י) _____

ופשוט שמה הדין בזה _____

אלא נאמר, שהספק הוא בדר בחצר דקיימא לאגרא וגברא דעביד למיגר

הרי זה נהנה וזה חסר

מי הוא הנהנה _____ ומהו ההנאה שלו (רש"י) _____

ומי הוא החסר _____ ומה הוא חסר (רש"י) _____

מדוע הוי חסר, הרי הדר יכול לטעון אילו השכרתו לאחר הייתי יוצא (תוס') _____

ופשוט שמה הדין בזה _____

לא צריכא להסתפק אלא בחצר דלא קיימא לאגרא וגברא דעביד למיגר

ולכן הוי ליה, זה (רש"י) _____ וזה (שם) _____

מאי, האם האדם הדר שם חייב לשלם דמי שכירות לבעל החצר או לא

צד א', מצי אמר ליה, מאי חסרתיד, מי יכול לומר למי _____

מדוע הוא לא חסר (רש"י) _____ לפי צד זה האם חייב להעלות לו שכר _____

צד ב', או דלמא, מצי אמר, הא איתהנית, מי יכול לומר למי _____

מה ההנאה שיש לו (רש"י) _____ לפי צד זה האם חייב להעלות לו השכר _____

איזה אופן אינו מוזכר בגמ' _____

מה הדין בזה: לפי תוס' _____ לפי הרא"ש _____

סכס, האם חייב על נהנה לבד _____ הלמ' מסתפקת ליה _____ לפי תוס' האם חייב על חסרון לבד _____

א"כ מדוע פשוט לגמ' ש"זה נהנה וזה חסר" חייב (פני"י) _____

המשך בבא קמא דף כ' ע"א - כ"א ע"א

סיכום דיני "הדר בחצר חבירו שלא מדעת"

והטעם	בגברא	בחצר	
ז"ה לא נתנה ז"ה לא חסר	דלא זכיב למיזר	דלא קיימא לאזרא	באיזה אופן ודאי פטור
ז"ה נתנה ז"ה חסר	דזכיב למיזר	דקיימא לאזרא	באיזה אופן ודאי חייב
הצד שפטור: מאי חסרתך	דזכיב למיזר	דלא קיימא לאזרא	באיזה אופן הספק
הצד שחייב: הא איתתנית			
הדין והטעם: פ"א, כ"ן שלא נתנה והנ"ק שז"ה לאז"ה החצר ה"י ז"ה	דלא זכיב למיזר	דקיימא לאזרא	באיזה אופן חולקים תוס' והרא"ש
לפי תוספת: ח"י, מש"ה דהדר נתנה מאה שהיא החסיר לאז"ה החצר			
הדין והטעם: לפי הרא"ש:			

אמר ליה רמי בר חמא לרב חסדא, מתניתין היא, הספק שלך היא משנה מפורשת

שאל אותו רב חסדא, **הי מתניתין** (לאיזו משנה כוונתך)

א"ל רמי בר חמא, **לכי תשמש לי**, מה יעשה כשישמש אותו (רש"י)

מדוע ביקש ממנו שישמש אותו (שערי ישר בהקדמה)

שקל רב חסדא **סודריה** של רמי בר חמא, **וכרך ליה** (וקפל עבורו את הסודרו שלו)

אמר ליה רמי בר חמא, **אם נהנית משלמת מה שנהנית**, מה פשט לו ממשנתנו (רש"י)

אמר רבא, **כמה לא חלי ולא מרגיש גברא דמריה סייעיה**, למי הכוונה (רש"י)

פרש: "כמה לא חלי ולא מרגיש" (רש"י יומא דף כ"ב:)

"גברא דמריה סייעיה" (שם)

דאע"ג **דלא דמי למתניתין**, מה לא דומה למשנתנו (רש"י)

קבלה מיניה את הראיה ולא הקשה עליו כלל, מי קיבל ממני (רש"י)

הטעם שאינו דומה למשנתנו, **האי זה נהנה וזה חסר**, היכן מיירי כן

והאי, זה נהנה וזה לא חסר הוא, היכן

ורמי בר חמא, סובר שכן אפשר להוכיח ממשנתנו, משום ש**סתם פירות** המונחים **ברשות הרבים**, **אפקורי מפקר להו**,

נמצא שבעליהם אינם חסר, **האם אפשר לפרש "אפקורי מפקר להו" כפשוטו**

מדוע (תוס')

אלא מדוע אין בעל הפירות נחשב חסר לפי רמי בר חמא (רש"י)

סיכום האם יש ראייה ממשנתנו לדין זה נהנה וזה לא חסר

מדוע	ולכן האם אפשר לפשוט הספק ממשנתנו	והטעם	במשנתנו האם בעל הפירות נחשב חסר	
שהמשנה ה"י ז"ה ז"ה נתנה ז"ה לא חסר	ק	שהרי ס"פ לאז"ה	לא	לפי רמי בר חמא
שהספק הוא ז"ה נתנה ז"ה לא חסר והמשנה ה"י ז"ה נתנה ז"ה חסר	לא	אז"ה שסופא לאז"ה, הזע"ה נחסר ז"ה אכ"ת הזעה	ק	לפי רבא

סכס, בהמה שאכלה ברה"ר, האם זה "זה נהנה וזה חסר" או "זה נהנה וזה לא חסר"

לפי רמי בר חמא _____ לפי רבא _____

המשך בבא קמא דף כ' ע"א - כ"א ע"א

הגמ' מנסה לפשוט את הספק ממשנה במסכת בבא בתרא

תנו, המקיף את שדה של חבירו משלש רוחותיו, פרש "המקיף" (רש"י בב"ב)

וגדר את הראשונה ואת השניה ואת השלישית, היכן עשה את הגדרות (רש"י)

מלבד גדרות האלו, האם היו גדרות בין המקיף - ראובן לשאר השדות (שם)

אין מחייבין אותו, את מי אין מחייבין (רש"י) ומה אין מחייבין אותו

מדוע אין מחייבין אותו (שם)

מדייקת הגמ', הא רביעית, פרש (רש"י)

מחייבין אותו (הניקף - שמעון), מה מחייבים אותו (שם)

שמע מינה, זה נהנה וזה לא חסר, חייב

מי הוא הנהנה (רש"י) ומה ההנאה שלו

מי לא חסר (רש"י) ומדוע הוא לא חסר (שם)

דוחה הגמ', שאני התם, דאמר ליה, את גרמת לי הקיפא יתירא, מי יכול לומר למי

מה הוא ה"הקיפא יתירא" ומדוע הוא יתירא (רש"י)

ואיך נדחית הראי' בזה (שם)

סכס, המקיף את חבירו מארבע רוחותיו וגדר את כולם, האם המקיף חסר

לפי הראיה לפי הדיחוי

ראיה נוספת מהסיפא של המשנה במסכת בבא בתרא

תא שמע, א"ר יוסי, אם עמד ניקף וגדר את הרביעית, מגלגלין עליו את הכל

אלו מחיצות מגלגלין עליו (רש"י)

מדוע חייב לתת חלקו במחיצות אלו (שם)

מדייקת הגמ', טעמא, שְׁמָה

דגדר ניקף, הא מקיף, פטור, פרש "הא מקיף" (רש"י) מי פטור (שם)

שמע מינה, זה נהנה וזה לא חסר, פטור

סכס, איך רואים מדברי ר' יוסי שזה נהנה וזה לא חסר, פטור

איך אפשר להוכיח מדברי ר' יוסי, הרי רבנן חולקים עליו (תוס')

דוחה הגמ', שאני התם דאמר ליה, מי יכול לומר למי

לדידי סגי לי בנטירא בר זוזא (די לי בשמירה שמחירה זוז אחד בלבד)

איזה שמירה אפשר לעשות בזוז (רש"י)

איך נדחית הראיה בזה

א"כ מדוע אם ניקף וגדר את הרביעית, מגלגלין עליו את הכל

סכס, המקיף את חבירו מארבע רוחותיו וגדר את כולם, האם הניקף נהנה

לפי הראיה מר' יוסי לפי הדיחוי

סיכום הראיות מהמשנה ד'מקיף וניקף' והדיחויים

הדיחוי: הספק הוא "בזה נהנה וזה לא חסר"		הראיה		
ומדוע הוא חסר / לא נהנה	משא"כ ב'מקיף וניקף' הוי	לפי זה מה הדין ב"זה נהנה וזה לא חסר"	מה הדין אם גדר מקיף את הרביעית	
את גרמת לי הקיפא יתירא	זה נהנה וזה חסר	פטור	פטור	לפי תנא קמא
לדידי סגי לי בנטירא בר זוזא	זה לא נהנה וזה חסר	חייב	חייב	לפי ר' יוסי

המשך בבא קמא דף כ' ע"א - כ"א ע"א

לפניך המשנה במסכת בבא בתרא:

"המקיף את חברו משלש רוחותיו וגדר את הראשונה ואת השניה ואת השלישית, אין מחייבין אותו

רבי יוסי אומר, אם עמד ניקף וגדר את הרביעית, מגלגלין עליו את הכל"

ביאור מחלוקת תנא קמא ור' יוסי לפי כל המהלכים בגמ':

לפי הראיה מת"ק (תנן המקיף את חברו וכו' הא רביעית, מחייבין אותו)

מה הדין בזה נהנה וזה לא חסר, לפי תנא קמא _____ לפי זה, מה סובר ר' יוסי _____

לפי הדיחוי

מה הדין בזה נהנה וזה לא חסר לכו"ע _____

במה חולקים _____

מה סובר תנא קמא _____ ומה סובר ר' יוסי _____

לפי הראיה מר' יוסי (תא שמע א"ר יוסי אם עמד ניקף וגדר את הרביעית, מגלגלין עליו את הכל, טעמא דגדר ניקף וכו')

מה הדין בזה נהנה וזה לא חסר לכו"ע (תוס' ד"ה טעמא דניקף) _____

במה חולקים _____

מה סובר תנא קמא _____ ומה סובר ר' יוסי _____

לפי הדיחוי על הראי' מר' יוסי

מה הדין בזה נהנה וזה לא חסר לכו"ע _____

במה חולקים _____

מה סובר תנא קמא _____ ומה סובר ר' יוסי _____

המשך בבא קמא דף כ' ע"א - כ"א ע"א

תא שמע ממשנה במסכת בבא מציעא, הבית והעלייה של שנים שנפלו

פרש "הבית והעלייה של שנים" (רש"י)

אמר בעל העלייה לבעל הבית לבנות את הבית

מדוע רוצה בעל העלייה שהוא יבנה את הבית

והוא (בעל הבית) אינו רוצה לבנות

הרי בעל העלייה בונה את הבית לבדו, ויושב בה (בבית) עד שיתן לו בעל הבית יציאותיו

אלו הוצאות (רש"י)

מה יעשה בעל העלייה לאחר שבעל הבית יתן לו את יציאותיו (רש"י ב"מ דף קי"ז).

מדייקת הגמ', יציאותיו הוא דמחייב ליה בעל הבית ליתן לבעל העלייה

הא שכרו, לא, איזה שכר _____ "לא" מה לא

איך משמע שאינו משלם שכר דירה

שמע מינה, זה נהנה וזה לא חסר, פטור

מי נהנה _____ ומהי ההנאה שלו (רש"י)

מי לא חסר _____ מדוע הוא לא חסר (שם)

דוחה הגמ', שאני התם דביתא לעלייה משתעבד, למה משועבד הבית לעלייה (רש"י)

מדוע זו סיבה שא"א לפשוט מכאן את הספק

ראיה נוספת מהסיפא של המשנה במסכת בבא מציעא

תא שמע, רבי יהודה אומר, על מי הוא בא לחלוק (רש"י)

אף זה (בעל עלייה) (ה)דר בחצר חבירו שלא מדעתו, צריך להעלות לו שכר, למי הוא מעלה שכר

שמע מינה, זה נהנה וזה לא חסר, חייב

מי נהנה _____ ומי לא חסר

איך רואים שזה נהנה וזה לא חסר חייב

דוחה הגמ', שאני התם, דבעל הבית הוי חסר, משום שחרוריתא דאשייתא

פרש "שחרוריתא" (רש"י) _____ "דאשייתא" (שם)

מה הוא הגורם ל"שחרוריתא דאשייתא"

אם שחרוריתא דאשייתא הוא סיבה לחייב, א"כ כל הדר בחצר חבירו יהא חייב (שם)

במקרה שהוא חייב משום "שחרוריתא דאשייתא", האם הוא משלם רק כמה שחסרו, או על כל ההנאה

(תוס' דף כ"א. ד"ה ויהבי)

מה הסברה לומר כן (פנ"י דף כ. ד"ה בתוס' בסוף דבריו)

סכס, כשבעל העלייה יושב בבית, האם זה "זה נהנה וזה חסר" או "זה נהנה וזה לא חסר"

לפי הראיה _____ לפי הדיחיו

סיכום הראיות מהמשנה ד'הבית והעלייה' והדיחויים

הדיחוי		הראיה		
מדוע בספק דיין לא שייך טעם זה	מה הסברא לומר שרק ב"הבית והעלייה"	לפי זה מה הדין ב"זה נהנה וזה לא חסר"	האם בעל העלייה חייב לשלם שכירות	
לעל הבית אינו משועבד לו	פטור ביתא לעלייה משתעבד	פטור	לא	לפי תנא קמא
זבית י"ן אין נכר (רש"י)	חייב שחרוריתא דאשייתא	חייב	כן	לפי ר' יהודה

סכס, האם הדברים דלהלן הם סיבות לחייב או לפטור :

את גרמת לי הקיפא יתירא _____ דאמר ליה לדידי סגי לי בנטירא בר זוזא _____

ביתא לעלייה משתעבד _____ שחרוריתא דאשייתא _____

המשך בבא קמא דף כ' ע"א - כ"א ע"א

לפניך המשנה במסכת בבא מציעא:

"הבית והעלייה של שנים שנפלו, אמר בעל העלייה לבעל הבית לבנות, והוא אינו רוצה לבנות, הרי בעל העלייה בונה את הבית ודר בתוכה עד שיתן לו את יציאותיו, ר' יהודה אומר, אף זה דר בתוך של חבירו צריך להעלות לו שכר", וכו'.

ביאור מחלוקת תנא קמא ור' יהודה לפי כל המהלכים בגמ':

לפי הראיה מת"ק (תא שמע הבית והעלייה של שנים שנפלו וכו' יציאותיו הוא דמחייב ליה בעל הבית הא שכרו, לא)

מה הדין בזה נהנה וזה לא חסר, לפי תנא קמא _____ לפי זה, מה סובר ר' יהודה _____
לפי הדיחוי

מה הדין בזה נהנה וזה לא חסר לכו"ע _____
 במה חולקים _____

מה סובר תנא קמא _____ ומה סובר ר' יהודה _____

לפי הראיה מר' יהודה (תא שמע, רבי יהודה אומר אף זה (ה)דר בחצר חבירו שלא מדעתו, צריך להעלות לו שכר)

מה הדין בזה נהנה וזה לא חסר לכו"ע (תוס' ד"ה ת"ש ר"י אומר) _____
 במה חולקים _____

מה סובר תנא קמא _____ ומה סובר ר' יהודה _____

לפי הדיחוי על הראיה מר' יהודה

מה הדין בזה נהנה וזה לא חסר לכו"ע _____
 במה חולקים _____

מה סובר תנא קמא _____ ומה סובר ר' יהודה _____

סיכום הראיות לגבי הספק אם "זה נהנה וזה לא חסר" חייב או לא

מה הדיחוי	באר הראיה	מה רצתה הגמ' להוכיח מזה		
קושית רבא משמעו הו' ז'ה נתנה ז'ה חסר והספק היה ז'ה נתנה ז'ה לא חסר הוא	אז"כ לשן זרשות הרזיב פאור זכא ז'את חייב לשלם משלם נתנה	שח"ז	אם נהנית משלמת מה שנהנית	משנתנו
שאני התם ז'אמר ליה את ז'רמת ל'י הקיפא יתירא, נמצא שהזללים חסר	הא רזעית מחייבין אתן	שח"ז	המקיף חבירו משלש רוחותיו, וגדר את הראשונה ואת השניה ואת השלישית, אין מחייבין אותו	המשנה בבבא בתרא
שאני התם ז'אמר ליה, לדידי סזי ל'י ז'טירא זר ז'אז, נמצא שהניקף אינן נתנה	ז'אזא ז'זר ניקף, הא מקיף, פאור	שפאור	א"ר יוסי, אם עמד ניקף וגדר את הרביעית, מגלגלין עליו את הכל	
שאני התם ז'ביתא לזעיה משתעבד הרי ז'זלל הבית משועבד לזלל העלייה	ז'ציאתו הוא ז'מחייב ליה ז'לל הבית, הא שכר לא	שפאור	הבית והעלייה של שנים שנפלו, אמר בעל העלייה לבעל הבית, לבנות, והוא אינו רוצה, הרי בעל העלייה בונה בית ויושב בה עד שיתן לו יציאותיו	המשנה בבבא מציעא
שאני התם, משלם שחזרתיא ז'אשייתא, נמצא שהזללים חסר	שהוא אומר "צריך להעלות לו שכר"	שח"ז	רבי יהודה אומר, אף זה הדר בחצר חבירו שלא מדעתו, צריך להעלות לו שכר	

המשך בבא קמא דף כ' ע"א - כ"א ע"א

שלחיה בי (בית המדרש) של רבי אמי, את מה שלחו לו (רש"י)
 אמר רבי אמי, וכי א. מה עשה לו, ב. ומה חסרו, ג. ומה הזיקו
 מה הדין אילו היה אחד מהדברים הנ"ל (עשה לו, חסרו, הזיקו)
 אבל בבעיא דידן שאין את כל הסיבות הללו, פשוט לרבי אמי שמה הדין
 ביאור ע"פ תורת חיים שלש הלשונות שאמר רבי אמי

ש"ז נהנה וזה לא חסר" חייב	לפי הדיחיו, מה עשה הנהנה שבגלל זה הוא חייב	מדוע זה סיבה לחייבו	אבל בדר בחצר חבירו שאין סיבה זו, מה אמר ר' אמי
א. משנתע "אם נהנית משלמי מה שנהנית"	שאלתה פחות [אז"ר שסופן לא יזקק]	עשה לו מילתא דלא נחיא ליה	"וכי מה עשה לו"
ב. מדרבנן ד"המקיף את חבירו משל חמות"	שגרם לו הקפא יתרא	שלח חמתו	"זמה חסו"
ג. מדר יהודה ד"הבית והעלייה"	שחוריתא דאשיתא	שהזיקו	"זמה הזיקו"

רבי חייא בר אבא אמר, נתיישב בדבר, פרש "נתיישב בדבר" (רש"י)
 באיזה דבר

הדר שלחיה שאלה זו קמיה דרבי חייא בר אבא

אמר להם רבי חייא בר אבא, כוליה האי שלחו לי ואזלי, כל כך הרבה פעמים שולחים לי שאלה זו
 אילו אשכחי בה טעמא לפטור או לחיוב, וכי לא שלחנא להו

הקדמה בדיני מעילה השייכים להמשך דברי הגמ'

אסור להנות מהקדש, והנהנה מהקדש בשוגג הרי הוא מועל בהקדש.
 מעילה היא באחד משני אופנים: א. כשמוציא חפץ מרשות הקדש, אף על פי שלא נהנה. ב. הנהנה מן הקדש
 בשוה פרוטה.
 הדיוט שנטל חפץ של הקדש לעצמו או שנותן לחבירו חפץ של הקדש, מעל, כיון שהוציאו מרשות הקדש.
 גזבר שנטל חפץ של הקדש אינו מועל כל זמן שלא משתמש בו, כיון שלא הוציאו מרשות הקדש.

האם מעל באופנים הבאים והטעם

נהנה מהקדש שוה פרוטה	כשלקח מרשות הקדש לרשותו	נתנו לחבירו	בנאה לתוך ביתו	
			שהניחה ע"פ ארובה	אם קבעה בבנין
הדיוט	כן, שהוציאו מרשות הקדש	לא, משום שכבר יצא מרשות הקדש בלתי ארובה	מאל מיד שהניחה, שגם הוציאו מרשות הקדש	
	לא, שלא הוציאו מרשות הקדש שגם לפני שלקחו כבר היה ברשותו	כן, שבלתי נחזרו הוציאו מרשות הקדש	לא, מאל אלא אם נהנה שוה פרוטה, שהרי לא הוציאו מרשות הקדש	כן, כיון שקבעה בבנין עשה זה שיני' ושיני' קונה, וז"ל שגם הוציאו מרשות הקדש

המשך בבא קמא דף כ' ע"א - כ"א ע"א

אתמר, רב כהנא א"ר יוחנן, אינו צריך להעלות לו שכר, רבי אבהו אמר רבי יוחנן, צריך להעלות לו שכר

אמר רב פפא, הא דרבי אבהו (מה שאמר רבי אבהו משמו של רבי יוחנן שצריך להעלות לו שכר)

לאו בפירוש אתמר, פרש (רש"י)

אלא מכללא אתמר, פרש (רש"י ערובין דף מ"ו).

הגמ' מביאה ממה הבין רבי אבהו שר' יוחנן סובר שצריך להעלות לו שכר

דתנן במשנה במסכת מעילה, נטל אבן או קורה של הקדש, מי נטל (רש"י)

הרי זה (הגזבר) לא מעל, מדוע (רש"י)

אבל אם נתנה לחבירו, הוא מעל, מי מעל _____ מדוע הוא מעל (רש"י)

וחבירו לא מעל, שהרי הגזבר כבר הוציאו מרשות הקדש

אם בנאה הגזבר (את האבן או את הקורה) לתוך ביתו, הרי זה לא מעל עד שידור תחתיה ויהנה ממנה בשיעור שוה

פרוטה, שאז הוא נהנה מן ההקדש, ומעל

ואמר שמואל, והוא (הא דלא מעל עד שידור תחתיה), הוא דוקא שלא קבע אותה בבנין, אלא שהניחה על פי ארובה (על

פי חלון שבתקרה), כדי שלא יכנס השמש או הגשם, ולא חיברו בבנין אלא הניחה עליה

ומה הדין אם קבע אותה בבנין (רש"י)

מדוע (שם)

הערה: עיין פני יהושע מדוע מביאה הגמ' כאן מימרא זו של שמואל.

ויתב רבי אבהו קמיה דר' יוחנן וקאמר משמיה דשמואל, זאת אומרת, הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך

להעלות לו (לבעלים) שכר, מאיזה דין במשנה במסכת מעילה הוכיח שמואל כן (רש"י)

באר את ההוכחה (שם)

ושתק ליה, מי שתק

איהו סבר מדשתיק, מודה ליה, מי סבר כן

ולא היא, אין הדבר כן, אלא ר"י אשגוחי לא אשגח ביה, (לא השגיח ר"י לדברי רבי אבהו), משום שלדעתו אין ראייה מהמשנה

כדרבה (כפי שאמר רבה), דאמר רבה, שהנהנה מהקדש שלא מדעת הקדש, כהדיוט (כנהנה מהדיוט) מדעת הבעלים

דמי, מה הדין בהדיוט מדעת (לפי הבנת תוס' בדעת רש"י*)

האם שייך להנות מהקדש שלא מדעת

מדוע זו סיבה שא"א ללמוד הדיוט מהקדש

* עיין תרומת הדשן שאלה ש"ז שמפרש רש"י באופן אחר.

ביאור "הקדש שלא מדעת כהדיוט מדעת דמי"

פרש "כהדיוט מדעת"	מדוע אין ראייה מהקדש להדיוט	
כא הדיט שידע שהא דר אצלו	שהספק דבר בחצר חזירו הוא דוקא שלא מדעת והקדש תמיד יודע, אכן חייב	לפי רש"י
כא הדיט שאוחה לאיני חזרה שידר אצלו בחיץ	כהדיט שאמר מי שדר אצלי חייב לשלם, ודאי שמי שדר שם חייב, והקדש מאוחה שלא יתנה אדם בלא מעילה	לפי תוס'

מדוע תוס' לא רצו לפרש כמו רש"י

סיכום מחלוקת רב כהנא ורבי אבהו בדברי ר' יוחנן

מה סובר ר' יוחנן	מדוע שתק ר' יוחנן לרבי אבהו	
בדר בחצר חבירו שלא מדעת	דאשגוחי לא אשגח זיה	לפי רב כהנא
צריך להעלות לו שכר	דאשגוחי לא אשגח זיה	לפי רבי אבהו
צריך להעלות לו שכר	דאשגוחי לא אשגח זיה	

המשך בבא קמא דף כ' ע"א - כ"א ע"א

שלח ליה רבי אבא בר זבדא למרי בר מר, בעי מיניה מרב הונא, הדר בחצר חבירו שלא מדעתו, צריך להעלות לו שכר או לא

אדהכי, עד שהספיק מרי בר מר לשאול, נח נפשיה דרב הונא (נפטר רב הונא), והוא הציע את השאלה לפני רבה בנן.

א"ל רבה בר רב הונא למרי בר מר, הכי אמר אבא מרי משמיה דרב, אינו צריך להעלות לו שכר

והוסיף רבה לומר בשם אביו, והשוכר בית מראובן, מעלה שכר לשמעון

שואלת הגמ', שמעון מאי עבידתיה, רצה לומר, מדוע מעלה שכר לשמעון

משיבה הגמ', הכי קאמר, נמצא הבית של שמעון, מעלה לו שכר

מקשה הגמ', תרתי, פרש (רשי"י)

שהרי בהוראה א' אמר "הדר בחצר חבירו שלא מדעתו, אינו צריך להעלות לו שכר"

ובהוראה ב' אמר "והשוכר בית מראובן, מעלה שכר לשמעון", שמה משמע מזה (רשי"י)

מתרצת הגמ', הא דקיימא לאגרא, מה הדין בזה (רשי"י)

מדוע (שם)

הא דלא קיימא לאגרא, מה הדין בזה

סיכום הסתירה בדברי רב הונא והתירוץ

התירוץ: באיזה חצר איירי	הסתירה: מה הדין של הדר בחצר חבירו שלא מדעתו	
דלא קיימא לאגרא	אינו צריך להעלות לו שכר	לפי הוראה א'
דקיימא לאגרא	צריך להעלות לו שכר	לפי הוראה ב'

למסקנת הגמ' שאיירי בחצר דקיימא לאגרא, א"כ מדוע אמר רב בלשון זו "והשוכר בית מראובן מעלה שכר לשמעון" ולא אמר בפשטות "חצר דקיימא לאגרא, חייב" (נמוקי יוסף)

פסק דברי הגמ' דלהלן: אתמר נמי א"ר חייא בר אבין אמר רב ואמרי לה אמר ר' חייא בר אבין אמר רב הונא הדר בחצר חבירו שלא מדעתו אינו צריך להעלות לו שכר והשוכר בית מבני העיר מעלה שכר לבעלים בעלים מאי עבידתיהו הכי קאמר נמצאו לו בעלים מעלין להן שכר תרתי הא דקיימא לאגרא הא דלא קיימא לאגרא.

אמר רב סחורה אמר רב הונא אמר רב, הדר בחצר חבירו שלא מדעתו, אין צריך להעלות לו שכר

משום שנאמר "וּשְׂאִיָּה יִכַּת שְׁעָרִי", פרש "שאייה": לל"א ברש"י

לל"ב

ומה הפירוש של "יכת שער" (רשי"י)

ומה ההנאה שהדר עושה לבעלים

אמר מר בר רב אשי, לדידי חזי ליה (לשדים, ועיין בנמוקי יוסף לפירוש אחר) ומנגח כי תורא

רב יוסף אמר, הטעם שהדר פטור, הוא משום ביתא מיתבא יתיב

פרש: "ביתא" (רשי"י) "מיתבא" (שם) "יתיב" (שם)

ומדוע ישובו קיים (שם)

שואלת הגמ', מאי בינייהו, אלו שני טעמים

משיבה הגמ', איכא בינייהו, דקא משתמש ביה בציבי ותיבנא, מי משתמש בו (רשי"י)

ומה הפירוש של: "ציבי" (שם) "תיבנא" (שם)

וכתב רש"י "משום ביתא מיתבא איכא", מה הכוונה "איכא"

ומדוע (שם)

והאם הוא מהנהו אם הטעם הוא משום "ושאייה יכת שער"

המשך בבא קמא דף כ' ע"א - כ"א ע"א

סיכום הנפקא מינה בין רב סחורה ורב יוסף

והטעם דלא מהנהו / דמהנהו	אם הבעלים משתמשים ביה בציבי ותיבנא האם הדר מהנהו	איזה הנאה עושה הדר לבעל החצר	
כיון שכלל הזית משתמש בבית אין השרים והמטיקים באים כלל	לא	שהשרים והמטיקים אינם הורסים את הזית	לפי רב סחורה
כיון שהזעלים משתמשים בבית רק לאכסן דברים אין הזעלים יש להם לתקן מה שצריך תיקון	ק	זית שדרין לו, "שלא קיי"	לפי רב יוסף

מדוע לא אמרה הגמ' שהנפיק הוא אם הדר משתמש בו לאוצר עצים ותבן (תורת חיים) _____

ביאור דברי רב סחורה "משום שנאמר 'ושאיה יכת שער'"

ולכן מה הדין במקרה שאין הדר מהנה לבעלים	משום שנאמר "ושאיה יכת שער" מה הוא בא לומר בזה	
חייב לשלם	שהדר בחצר חזרו יש קצת הפסד מחמת דריסת רגל הדיוורן, והריח שמצלין אותה משאיה זולה כנגד הפסד זה	לפי הרשב"א
פאור	לא מיעביא שהוא פאור משום דהוה ליה זה נפקה וזה לא חסר, אלא אפילו אזהר נמי עושה זמן הזעלים	לפי הרא"ש

ההוא גברא דבנה אפדנא אקילקלתא דיתמי, מה היה המעשה _____

אגביה רב נחמן לאפדניה מיניה, עבור מה גבאו _____

לימא קסבר רב נחמן, הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך להעלות לו שכר

איך משמע שהוא סובר כן _____

דוחה הגמ', ההוא מעיקרא קרמנאי הוה דיירי ביה

פרש: הגירסא "קרמנאי" (רש"י) _____ הגירסא "קדמונאי" (שם) _____

ויהבי להו ליתמי דבר מועט, מדוע זו סיבה שהוא חייב לשלם (רש"י) _____

וכמה הוא חייב לשלם בגלל זה (תוס') _____

היכן עוד מצינו בסוגייתנו שמשום מעט חסרון נתחייב לשלם על כל ההנאה (שם) _____

אמר ליה, מי אמר למי _____

זיל פייסינהו ליתמי, ולא אשגח, אגביה רב נחמן לאפדניה מיניה.

סכס, מי הם האמוראים בסוגייתנו שסוברים, שהדר בחצר חבירו:

צריך להעלות לו שכר _____

שאין צריך להעלות _____

ומי מסתפק בדבר _____

האם אפשר להוכיח מה דעת רב נחמן, ממה שגבה לאפדניה מיניה _____

מדוע _____

תם ונשלם בעזרת הי"ת סוגיית זה נהנה וזה לא חסר

בבא קמא דף כ"א ע"א - ע"ב

שנינו במשנתנו "כיצד משלמת מה שנהנית וכו', אכלה מצדי הרחבה, משלמת מה שהזיקה" אמר רב, ובמחזרת, פירוש, מה ששנינו במשנתנו "מצדי הרחבה, משלמת מה שהזיקה" איירי שאכלה על ידי מחזרת

היכן עמדה הבהמה (רש"י) _____ ואיך אכלה מצדי הרחבה (שם) _____
 מטעם איזה מזיק חייב לפי רש"י במשנה _____
 ומטעם איזה מזיק חייב לפי רש"י במהדורא בתרא (תוס' רבינו פרץ) _____
 מדוע זה נחשב חצר הניזק (שם) _____
 ומה הדין אם צידי רה"ר בולטים ואכלה בלי חיזור (תוס') _____
 מדוע _____

ושמואל אמר, לא רק כשעמדה ברה"ר ואכלה ברה"ר פטור, אלא אפילו מחזרת נמי פטור

דין בהמה שעמדה ברה"ר ואכלה מצדי רשות הרבים ע"י חיזור

מדוע	ולכן כשאכלה על ידי מחזרת כמה משלם	האם דרכה של בהמה להחזיר ראשה לצידי הרחבה	
דהוי משונה תלפדה דקין	לפי רש"י במשנה חצי נטין	לא	לפי רב
דלצידי רה"ר יש דין רשות הנטיק	לפי רש"י במהדור"ב נטין שלם		
כיון שדרכה להחזיר ראשה אורחיה הוא זהו שן זר"ה	פסור משלם [משלם מה שנתנת כדן שן זר"ה]	כן	לפי שמואל

שואלת הגמ', ולשמואל שסובר שאפילו מחזרת נמי פטור, היכי משכחת לה דמחייב באכלה מצדי הרחבה

משיבה הגמ', כגון דשבקתה לרחבה ואזלה וקמה בצידי רחבה, פרש _____
 האם חייב גם אם הבהמה הייתה יכולה לאכול משם ע"י חיזור (תוס' ר"פ שם) _____
 מדוע אם אכלה שם חייב (רש"י) _____
 סכס, "מצדי הרחבה, משלמת מה שהזיקה" _____
 היכן עמדה הבהמה: לפי רב _____ ואיך אכלה מצדי רחבה _____
 לפי שמואל _____
 ומה הדין בשבקתה לרחבה ואזלה וקמה בצידי רחבה לפי רב _____
 ואיכא דמתני להא שמעתא, איזו שמועה _____
 באפי נפשה, פרש _____

וכך שנו את המחלוקת, מחזרת, רב אמר חייבת, ושמואל אמר פטורה, שואלת הגמ', ולשמואל משלמת מה שהזיקה,

היכי משכחת לה דמחייבא, משיבא הגמ', כגון דשבקה לרחבה ואזלה וקמה בצידי רחבה.

סכס, האם רב ושמואל חולקים בביאור משנתנו או לא:

לפי לישנא קמא _____ לפי האיכא דמתני _____

המשך בבא קמא דף כ"א ע"א - ע"ב

מתיב רב נחמן בר יצחק, על מי הוא בא להקשות _____

שנינו במשנתנו, אכלה מפתח החנות משלמת מה שנהנית, היכי משכחת לה שאכלה מפתח החנות
הרי פשיטא במחזרת, מדוע צריך לומר כן (רשי"י) _____

וקאמר (מר) התנא, שמשלמת מה שנהנית, משמע מה שנהנית אין (כן משלמת), מה שהזיקה לא משלמת
סכס, לפי הבנת הגמ' בקושיא, איך אכלה הבהמה מפתח החנות _____

וכמה משלמת _____ ומה צריך להיות הדין לפי רב _____

הוא מותיב לה והוא מפרק לה, פרש _____

שמשנתנו מיירי, דקיימא החנות בקרן זוית, שבזה מודה רב אינה משלמת אלא מה שנהנית
מדוע מודה בזה (רשי"י) _____

איכא דאמרי, מחזרת כולי עלמא לא פליגי, וכולם סוברים דחייבת לשלם מה שהזיקה
מה הטעם שחייב (רשי"י) _____

כי פליגי רב ושמואל, במקצה מקום מרשותו לרשות הרבים
באר "מקצה מקום מרשותו לרה"ר" (רשי"י) _____

ומה הוא שטח שם (שם) _____ ומה קרה להם (שם) _____

ונחלקו רב ושמואל אם הוא חייב או לא, והכי אתמר המחלוקת
אמר רב, לא שנו, שָׁמָּה _____

אלא מחזרת, אבל מקצה מקום מרשותו לרה"ר והניח שם פירות, ונכנסה שם בהמה דרך הלוכה ואכלתו, פטורה
ושמואל אמר, אפילו מקצה מקום מרשותו לרשות הרבים, חייבת
סיכום מחלוקת רב ושמואל לפי מהלך זה

מה הדין במקצה מקום	מה הדין במחזרת	
משלמת מה שנהנית	משלמת מה שהזיקה	לפי רב
משלמת מה שהזיקה		לפי שמואל

לימא רב ושמואל בבור ברשותו קמפלגי, פירוש, שהמחלוקת רב ושמואל ב"מקצה מקום" תלוי בדין של בור ברשותו
מה המקרה של "בור ברשותו" (רשי"י) _____

רב דאמר מקצה מקום פטור, קסבר בור ברשותו חייב
מדוע זו סיבה שמקצה מקום פטור (שם) _____

ושמואל דאמר מקצה מקום חייב, קסבר בור ברשותו פטור
ולכן האם יש לו רשות להניח שם פירותיו (רשי"י) _____

ולכן מה הדין אם בהמה אכלה את הפירות המונחות שם _____
מדוע לא נחשב שן ברשות הרבים (שם) _____

עיין באבן האזל הלכות נזקי ממון פרק ג' הלכה י' ד"ה והנה בהא שמפרש דברי רש"י.
ביאור איך דין מקצה מקום תלוי בדין בור ברשותו

לפי"ז מה דין הבהמה שאכלתו	ולכן המחזיק בפירות האם זכה בהן	ולכן האם יש לו רשות לשטוח שם פירות	מה הדין בבור ברשותו	
פאור	ק	לא	ח"ז	לפי רב דאמר מקצה מקום פטור
ח"ז	לא	ק	פאור	לפי שמואל דאמר מקצה מקום חייב

המשך בבא קמא דף כ"א ע"א - ע"ב

דוחה הגמ' שאפשר לומר שאין דין מקצה מקום תלוי בדין בור ברשותו

אמר לך רב, לעולם אימא לך, בעלמא 'בור ברשותו' פטור

ושאני הכא, היכן _____

והטעם שבעל הבהמה פטור על אכילת הפירות, הוא משום **דאמר, מי יכול לומר למי** _____

לאו כל כמינה (אין לך זכות) **דמקרבת להו לפירותך לרה"ר, ומחייבת להו לתוראי** על אכילתם

באר טענתו _____

ושמואל אמר, בעלמא 'בור ברשותו' חייב, א"כ מה היה צריך להיות הדין ב"מקצה מקום" _____

אלא מה הטעם שבהמה שאכלה את הפירות חייבת, **דבשלמא בור, איכא למימר לאו אדעתיה**

"לאו אדעתיה" של מי (רש"י) _____ מה אינה מעלה על דעתה (שם)

אלא פירות, מי איכא למימר לאו אדעתיה של הבהמה לשמור עצמה, **הא חזי להו**

ולכן האם יש לפירות דין בור (רש"י) _____

וא"כ מה הדין אם הבהמה אכלתן _____

מדוע אין לפירות דין בור, הרי כל תקלה ברה"ר, אע"פ שהבהמה יכולה לרואת אותם, בור הוא

(שם) _____

סכס לפי הדיחוי, מה הדין של בור ברשותו לפי שמואל _____

וא"כ מדוע במקצה מקום לא הוי בור _____

סיכום מחלוקת רב ושמואל לפי האיכא דאמרי

מה הטעם במקצה מקום		מה הדין במקצה מקום	מה הדין במחזרת	
לפי הדיחוי	לפי הרה"ר			
כון שיש לו רשות לכתש ע"פ הנהמה שלו, אינו צריך לשמרה שלא יאכל	דבור דרשות ח"י	פ"א	ח"י	לפי רב
דפירות אלו אין להם דין בור	דבור דרשות פ"א	ח"י		לפי שמואל

המשך בבא קמא דף כ"א ע"א - ע"ב

לימא מחזרת תנאי היא

דתניא, אכלה מתוך הרחבה משלמת מה שנהנית, מצידי הרחבה משלמת מה שהזיקה, דברי ר"מ ורבי יהודה, רבי יוסי ור' אלעזר אומרים, אין דרכה לאכול אלא להלך, ולכן מה הדין אם אכלה _____
 לפי הבנת הגמ' בהו"א, האם ר' יוסי אמר כן על מתוך הרחבה או על מצידי הרחבה (רש"י) _____
 מדוע סברה הגמ' כן (שם) _____
 אם נפרש כך, מה סובר תנא קמא (ר' מאיר ורבי יהודה), באכלה מצידי הרחבה _____
 ומה סובר ר' יוסי _____

א"כ קשה, ר' יוסי היינו תנא קמא

אלא צריך לומר, מחזרת איכא בינייהו, תנא קמא סבר, מחזרת נמי משלם מה שנהנית

לפי מה ששמע ר' יוסי בדברי ת"ק, באיזה מקרה חייב כשאכלה מצידי הרחבה (רש"י) _____
 ומה יהיה הדין אם היתה ברה"ר ואכלה מצידי רחבה ע"י מחזרת (שם) _____
ורבי יוסי סבר, מחזרת משלמת מה שהזיקה
 באר לפי זה "אין דרכה לאכול אלא להלך" (שם) _____

"אלא מחזרת איכא בינייהו"

מה הדין במחזרת	איך משמע כן בדבריו	
משלמת מה שנהנית	אין ראוי מדבריו, אלא כיון שבא ר' יוסי לחלק, משמע ששמו מת"ק שחייב רק כשאכלה וקמה 32 די הרחבה ולא מחזרת	לפי תנא קמא
משלמת מה שהזיקה	אין דרכה לאכול [אל ידי חיצונית], אלא להלך	לפי ר' יוסי

דוחה הגמ', לא, מה לא _____

שאפשר לומר, **דכולי עלמא** (תנא קמא ור' יוסי) סוברים **מחזרת אי כרב אי כשמואל**

והכא ב"בער בשדה אחר" קא מיפלגי (תנא קמא ור' יוסי)

לפי זה האם הם חולקים על תוך הרחבה או על צידי הרחבה _____
מר סבר "ובער בשדה אחר" ולא ברה"ר, מי סובר כן _____
 לפי דבריו מה הדין אם אכלה ברשות הרבים _____
ומר סבר "ובער בשדה אחר" ולא ברשות המזיק, מי סובר כן _____
 מה המקרה של שן ברשות המזיק (רש"י) _____
 שמה הדין בזה _____
 ולפי זה, מה הדין אם אכלה ברשות הרבים (רש"י ד"ה והכא) _____

מחלוקת תנא קמא ור' יוסי לפי מהלך זה

מר סבר	מי סובר כן	לפי דבריו מה ממעט "ובער בשדה אחר"	לפי זה מה הדין אם אכלה ברה"ר	איך משמע כן בדבריו
"ובער בשדה אחר" ולא ברשות הרבים	תנא קמא	רשות הרבים	פ"א	מתוך הרחבה משלמת מה שנהנית
"ובער בשדה אחר" ולא ברשות המזיק	ר' יוסי	רשות המזיק	ח"י	אין דרכה לאכול [ברשות הרבים] אלא להלך

המשך בבא קמא דף כ"א ע"א - ע"ב

מקשה הגמ', איך אפשר לומר שהם חולקים ב"וּבְעֵר בְּשֵׁדָה אַחֵר"

הרי **ברשות המזיק, לימא פירך ברשותי מאי בעי**, מי יכול לומר כן למי
ולכן מה אי אפשר לומר ש"ובער בשדה אחר" בא למעט
ומדוע א"א לומר כן (רש"י)

אלא אפשר לומר, שהדינים **דאילפא ורבי אושעיא איכא בנייהו** (בין תנא קמא ור' יוסי)

מה הדין שאמר אילפא (רש"י)
מה הדין שאמר ר' אושעיא (שם)

מחלוקת תנא קמא ור' יוסי לפי מהלך זה

איך משמע כן בדבריו	מה הדין בדאילפא ור' אושעיא	
אתוך הרחבה משלמת מה שנתית אפילו בדאילפא ור' אושעיא	פאור	לפי תנא קמא
אין דרכה לאכול מעל גבי חזרתה אן ע"י קפיצה, אלא להלך	ח"כ	לפי ר' יוסי

סיכום המהלכים לפרש מחלוקת תנא קמא ור' יוסי

האם הגמ' דחתה מהלך זה ואם כן, איך	"אין דרכה לאכול אלא להלך"	האם הבהמה אכלה מתוך הרחבה או מצידי הרחבה	במה חולקים תנא קמא ור' יוסי	
לא	איך אין דרכה לאכול ע"י חיצור	מצדי הרחבה	מה הדין משלמת	לפי מהלך א'
כן, שלא צריכים פסוק למעט רשות המזיק	היכן אין דרכה לאכול ברשות הרבים	אתוך הרחבה	מה בא "ובער בשדה אחר" למעט	לפי מהלך ב'
לא	איך אין דרכה לאכול מעל גבי חזרתה אן ע"י קפיצה	אתוך הרחבה	בדאילפא ורבי אושעיא	לפי מהלך ג'

בבא קמא דף כ"א ע"ב - כ"ב ע"א

מתנ"י הכלב והגדי שקפצו מראש הגג ושברו את הכלים, משלם נזק שלם

מפני שהן מועדין, למה הם מועדים (רש"י) _____

באיזה רשות איירי שהזיקו (שם) _____ מדוע מוכרחים לומר כן (שם) _____

דין נוסף: **הכלב שנטל חררה** (עוגה שנאפית על גבי גחלים) **והלך לגדיש ואכל שם את החררה, והדליק את הגדיש ע"י**

הגחלים שנדבקו בחררה, **על החררה משלם נזק שלם**, מדוע (רש"י) _____

ועל הגדיש, משלם חצי נזק, מפרש בגמ' אמאי משלם חצי נזק.

גמ' **טעמא, שמה** _____

הוא משום **דקפצו**, מדוע זו סיבה שיתחייב _____

מדייקת הגמ', **הא** אם **נפלו** מהגג, **פטור**, מה הטעם שהוא פטור _____

אלמא קסבר התנא של משנתנו, תחלתו בפשיעה וסופו באונס, פטור

מה היא פשיעתו _____

מדוע זה פשיעה (רש"י) _____

ומה האונס שקרה בסוף (רש"י) _____

מדוע זה אונס (שם) _____

איך יתכן כלי שמונח במקום שיכול להישבר גם ע"י קפיצה (דהיינו שהוא רחוק) וגם ע"י נפילה (דהיינו שהוא קרוב)

לפי תירוצ' א' בתוס' _____

לפי תירוצ' ב' בתוס' _____

תניא נמי הכי, הכלב והגדי שקפצו מראש הגג ושברו את הכלים, משלם נזק שלם, נפלו פטורין

מה נאמר במפורש בברייתא יותר ממשנתנו _____

מקשה הגמ', **הניחא למ"ד תחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור, אלא למ"ד תחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב**

מאי איכא למימר, שמה קשה _____

מתרצת הגמ', **כגון דמקרבי כלים לגבי כותל, דכי קפצי בקפיצה לא נפלי עליהו, ואפילו תחלתו בפשיעה ליכא**

פסק דברי רש"י הבאים: דמקרבי כלים לגבי כותל טובא לליכא תחלתו בפשיעה דאי הו קפצי לברא ממאני הו

קפצי וכי נפול להדי כותל ואיתבר מנא אונס הוא.

באר מדוע לא הוי תחילתו בפשיעה _____

א"כ אמאי "קפצו חייב" (תוס' ר"פ) _____

שאלות סיכום:

"הכלב והגדי שקפצו מראש הגג ושברו את הכלים משלם נזק שלם, נפלו פטורין"

א. "נפלו פטורין" האם פטור גם באופן שהיו יכולים לשברם ע"י קפיצה - דהוי תחילתו בפשיעה

למ"ד תחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור _____ ולמאן דאמר חייב _____

ב. כשהניח הכלב והגדי בראש גגו:

באיזה מקרים הוי תחילתו בפשיעה (תוס') _____

ובאיזה מקרה לא הוי תחילתו בפשיעה _____

ג. "קפצו חייב" האם מיירי באותם כלים שהיו יכולים להישבר ע"י נפילה

למ"ד תחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור _____ ולמאן דאמר חייב _____

המשך בבא קמא דף כ"א ע"ב - כ"ב ע"א

אמר רב זביד משמיה דרבא, פעמים שאפילו נפלו נמי חייב, לפי איזה מ"ד החידוש (רש"י) _____

משכחת לה (שנפל חייב), בכותל רעוע, למה ה"כותלי" משמש (רש"י) _____

מה הטעם שנפלו חייב (שם) _____

מקשה הגמ', מאי ניהו, פירוש, מדוע הוי פשיעה _____

דאבעי ליה לאסוקי דעתא דנפיל ארחי, פרש _____

הרי סוף סוף לא נפל ארחי, ונפול אינהו _____

ולכן הוי תחלתו בפשיעה וסופו באונס הוא, מהוא הפשיעה _____

מדוע זה פשיעה _____

ומה האונס שקרה בסוף _____

לא צריכא, בכותל (מעקה הגג) צר, פרש "צר" ל"ק ברש"י _____

ומדוע הוי גם סופו בפשיעה (שם) _____

מה הפירוש "צר" ל"ב _____ ומדוע הוי גם סופו בפשיעה _____

ביאור דברי רב זביד

איך דוחין מהלך זה	מדוע הוי פשיעה	באיזה מעקה הוי הנפילה פשיעה	
שסוף לא נפל המעקה אלא הוא והוי סופו באונס	שהיה לו לחשוב שהמעקה יפול	מעקה רעוע	לפי ההוה אמינא
	שהיה לו לחשוב שיעלו אל המעקה ויפול משם כיון שנה צר ואין להם מקום לעמוד שם אלא משם שנה משופע	מעקה צר	לפי המסקנא

סכס, הכלב והגדי שנפלו, באיזה מקרה : לכו"ע פטורים _____

לכו"ע חייבים _____ יש מחלוקת _____ שהכלב עומדים במקום שיכולים לקפץ עליהם

המשך בבא קמא דף כ"א ע"ב - כ"ב ע"א

תנו רבנן, הכלב והגדי שדלגו ממטה למעלה ושיברו כלים, פטורין, פרש "פטורין" (רש"י)

מלמעלה למטה חייבין נזק שלם, שדרכן בכך

אדם ותרגול, שדלגו בין מלמעלה למטה בין מלמטה למעלה, חייבין.

סיכום הברייתא

והטעם	כמה משלם	שדלגו	
משלם (רש"י)	חצי נזק	ממטה למעלה	הכלב והגדי
דרכם לקפול	נזק שלם	מלמעלה למטה	
באדם: אדם מולד לעולם (רש"י)	נזק שלם	בין מלמעלה למטה בין מלמטה למעלה	אדם ותרגול
בתרגול: דרכם לקפול (שם)			

מקשה הגמ', והתניא, הכלב והגדי שדלגו, בין מלמעלה למטה בין מלמטה למעלה, פטורין

האם הסתירה היא בדין של מלמעלה למטה או מלמטה למעלה

שמה הדין בזה לפי ברייתא א' לפי ברייתא ב'

תרגומא רב פפא, דאפיך מיפך, פרש "דאפיך מיפך"

כלבא דילג בזקירא וגדיא דילג בסריכא, איזו ברייתא פירש כן

ביאור השינוי שעשו הכלב והגדי

ומה השינוי שעשה	באיזה אופן דרכו לדלג	
קפצה (רש"י)	נעץ צפרתו וזרד מלט מלט דרך סחך ואחר כך קולף (נמוקי יוסף)	כלב
נעץ צפרתו כאתל (רש"י)	זקפיצה (נמוקי יוסף)	גדי

מקשה הגמ', אי הכי דאירי דאפיך מיפך, אמאי פטורים, הרי משונה הוא, והיה להם להתחייב בחצי נזק

מדוע מקשה הגמ' כן, הרי בברייתא א' נאמר "פטורין", ומפרשין "פטורין מנזק שלם וחייב בחצי נזק"

(תוס' הרא"ש)

מתרצת הגמ', פטור מנזק שלם, וחייבין בחצי נזק

סיכום הסתירה והתירוץ

פרש חייבין / פטורין	התירוץ: באיזה אופן איירי	הסתירה: מה דין מלמעלה למטה	
חייב נזק שלם	שקלף כדרכו	חייב	ברייתא א'
פטור מנזק שלם ומשלם חצי נזק	שקלף באופן משלם	פטור	ברייתא ב'

כבא קמא דף כ"ב ע"א - כ"ג ע"א

הקדמה לסוגית "אשו משום חציו אשו ממונו":

כתב רבנו פרץ ז"ל: יש לתמוה קצת, למה הוצרך לומר טעם באשו יותר משאר ניזקין, והלא הוא כתוב בפסוק כמו שאר נזקין. וי"ל לפי דלפעמים שאין האש מזיק כי אם על ידי הרוח שמוליכתו, ואלולי הרוח לא היה מזיק, אם כן אינו מעשה האדם כי אם מעשה הרוח, ולכך הוצרך ליתן טעם, לרבי יוחנן משום חציו, דכיון שהדליק במקום שרוח מצויה [יכול] להוליכו, נמצא שפשע בהדלקתו, כמו בחציו שאדם זורק למרחוק. וריש לקיש אמר, משום ממונו, [כמו] שורו או בורו שחייב מחמת שהיה לו לשומרם שלא יזיק.

שנינו במשנתנו, "הכלב שנטל חררה, והלך לגדיש ואכל החררה והדליק את הגדיש וכו' ועל הגדיש, משלם ח"נ"

אתמר, ר' יוחנן אמר, אשו חייבתו התורה משום חציו

לפי דבריו, המדליק אש, האם נחשב כמו שהוא עצמו הזיק או כמו שממונו הזיק (רש"י) _____
וריש לקיש אמר, אשו אינו נחשב כמו שהוא עצמו הזיק, אלא חייב משום ממונו שהזיק, כשורו ובורו שהזיק
האם מחלוקת ר' יוחנן ור"ל הוא כשהדליק בתוך שלו והאש הלך ושרף בתוך של חברו, או כשהדליק את הגדיש
עצמו _____

ומטעם איזה מזיק חייב כשהדליק את הגדיש עצמו _____
באיזה מקרה יש נפק"מ בין ר' יוחנן וריש לקיש (רש"י) _____
שמה הדין, לפי ר' יוחנן (שם) _____ לפי ריש לקיש (שם) _____

הערה: מה שכתב רש"י "קס"ד דאיכא בינייהו שהדליק בגחלת שאינו שלו", לאו דוקא, שגם לפי המסקנא יש נפק"מ זו (פנ"י).

וריש לקיש מאי טעמא לא אמר כרבי יוחנן, אמר לך ריש לקיש, חציו מכחו קאזיל, האי (אש) לא מכחו קאזיל

אלא איך האש מתפשט (רש"י) _____

ורבי יוחנן מאי טעמא לא אמר כריש לקיש, אמר לך ר"י, ממונא אית ביה ממשא, הא (אש) לית ביה ממשא

מדוע אומרת הגמ' "לית ביה ממשא", הרי יש בגחלת ממשות (רש"י) _____

סכס, מה הטעם שר"ל אינו סובר כמו ר' יוחנן _____

ומה הטעם שר' יוחנן אינו סובר כמו ריש לקיש _____

טעם החיוב דאש והנפק"מ לדינא

והטעם	מה הדין אם הדליק בגחלת שאינו שלו	מטעם מה אש חייב	
דח"ו ק	ח"י	ח"ו	לפי ר' יוחנן
דח"ו ק	פ"א	ח"ו	לפי ריש לקיש

המשך בבא קמא דף כ"ב ע"א - כ"ג ע"א

תנן במשנתנו הכלב שנטל חררה כו'

בשלמא למ"ד הסובר אשו משום חציו (רבי יוחנן), חציו דכלב הוא

איזה דין במשנתנו מובן לפי דבריו _____

מדוע מובן שמשלם חצי נזק (רש"י) _____

ומדוע אדם שהדליק אש משלם נזק שלם (שם) _____

אלא למ"ד הסובר אשו משום ממונו (ריש לקיש), האי אש לאו ממונו דבעל כלב הוא, אלא של בעל החררה

א"כ מה קשה _____

מתרצת הגמ', אמר לך ריש לקיש, הכא במאי עסקינן דאדייה אדויי, פרש "דאדייה אדויי" (רש"י) _____

דעל חררה, משלם נזק שלם, דהוי שן

ועל מקום גחלת, מקום שנפלה גחלת שם, שאינו חייב מדין אש אלא משום מעשיו של הכלב

משלם חצי נזק, מדוע ל"א ברש"י _____ ל"ב _____

ועל גדיש כולה (שאר הגדיש) פטור, מדוע (רש"י) _____

מדוע אין לחייבו על שאר הגדיש משום צרורות (שם) _____

כתב רש"י שלפי ריש לקיש הוצרך להעמידה דווקא ב"דאדייה אדויי", דאם הניחו כדרכו אין תשלום של חצי נזק,

שכמה משלם על מקום הגחלת _____ מדוע _____

ומה הדין של שאר הגדיש _____ מדוע _____

סכס, לפי ר"ל מדוע בעל הכלב חייב, הרי אין האש שלו _____

ורבי יוחנן, שסובר אשו משום חציו, מוקי משנתנו דאנחה אנוחי כי אורחיה, ולכן על חררה ועל מקום גחלת, משלם נ"ש

מדוע משלם נ"ש, על החררה (רש"י) _____ על מקום הגחלת (שם) _____

ועל הגדיש (שאר הגדיש) משלם חצי נזק, מדוע (שם) _____

סיכום מחלוקת ר' יוחנן וריש לקיש בביאור המשנה

מדוע	מה הדין על שאר הגדיש	ומדע	כמה משלם על מקום הגחלת	האם מיירי שהניח את הגחלת על הגדיש או שזרקו	
פלאו מאונו	פאר	א צחלת א משנה	ח"ן	זרק	לפי ריש לקיש
דהוי צחלת	חצ' נק	א ארחה זבידי	נ"ש	הניח	לפי ר' יוחנן

"ועל הגדיש משלם חצי נזק" על איזה חלק מהגדיש משלם חצי נזק :

לפי ר' יוחנן _____ לפי ריש לקיש _____

המשך בבא קמא דף כ"ב ע"א - כ"ג ע"א

תא שמע, גמל טעון פשתן ועבר ברשות הרבים

נכנסה פשתנו לתוך החנות ודלקו הפשתן בנוו של חנווני שהיה בתוך החנות, והדליק את הבירה (בית גדול), בעל גמל חייב, על מה הוא חייב _____

אבל אם הניח חנווני נרו מבחוץ ונדלק הפשתן מהנר ושרף את הבירה, חנווני חייב על הבירה רבי יהודה אומר, אם הפשתן הובער בנר חנוכה, בעל הנר פטור, כיון שיש לו רשות להניחו ברה"ר מדוע יש לו רשות (רש"י) _____

סיכום המשנה

לפי רבי יהודה מתי פטור והטעם	מדוע	ולכן מי חייב	היכן עמד הנר	
	כפי שלא היה לו להגדיל בחזיתו כל כך עד שתכנס לחנות	גמל הגמל	בתוך החנות	ברישא
נר חנוכה כיון שיש לו רשות להניחו ברה"ר	כי פשע בכך שהניח את הנר בחוץ	חנווני	ברה"ר	בסיפא

בשלמא למ"ד הסובר אשו משום חציו (רבי יוחנן), חציו דגמל הוא, מה מובן לפי דבריו _____ מדוע מובן שהוא חייב _____

אלא למ"ד הסובר אשו משום ממונו (ריש לקיש), הרי האי אש לאו ממונא דבעל גמל הוא אלא דחנווני ולכן מה צריך להיות הדין לפי דבריו _____

מתרצת הגמ', אמר לך ר"ל, הכא במאי עסקינן, במסכסכת כל הבירה כולה, פרש "מסכסכת" (רש"י) _____ מדוע זו סיבה שחייב אפילו שהאש אינו שלו (רש"י ותוס') _____

שאלת רשות: למה הוצרכה הגמ' לאוקמי "במסכסכת", הרי אפשר לתרץ דהחיוב הוא רק על מקום הגחלת, כמו שתירצה הגמ' לגבי הכלב שנטל חררה (שיטמ"ק בשם רבי ישראל) _____

מקשה הגמ', אי הכי, שפמה _____

אימא סיפא, אם הניח חנווני נרו מבחוץ, חנווני חייב

ואי מיירי במסכסכת, אמאי חנווני חייב, מדוע שלא יהיה חייב _____

לפי קושית הגמ', מה צריך להיות הדין:

של החנווני (פניי בדעת רש"י) _____ של בעל הגמל _____

מתרצת הגמ', בשעמדה, באר איך שרף הגמל את הבירה (רש"י) _____

מקשה הגמ', עמדה וסכסכה, כ"ש דחנווני פטור, ובעל גמל חייב, מדוע (רש"י) _____

וכשתירץ "בשעמדה" מה סבר התרצן, וכי לא ידע שעמדה הוי פשיעה _____

(רש"י ד"ה בשעמדה)

מתרצת הגמ', אמר רב הונא בר מנחם משמיה דרב איקא, הכא במאי עסקינן כגון שעמדה להטיל מימיה, ואינו יכול _____

להנהיגה משם כל זמן שלא סיימה להטיל מימיה _____

מדוע עכשיו ניחא מה שהחנווני חייב ובעל הגמל פטור (רש"י) _____

רישא בעל גמל חייב דלא איבעי ליה לאפושטי בטעינה, סיפא חנווני חייב דלא איבעי ליה לאנוחי נרו מאבראי _____

מדוע הוצרכה הגמ' לפרש טעמים אלו הכא, הרי גם בהו"א טעמא דרישא וסיפא הכי הוא (תוס') _____

המשך בבא קמא דף כ"ב ע"א - כ"ג ע"א

ביאור המשנה ד"גמל טעון פשתן וכו'"

הסיפא "הניח חנווני נרו מבחוץ"		הרישא "נכנסה פשתנו לתוך החנות"		האם מיירי שהדליק את כל הבירה או שהדליק חלק מהבירה והאש התפשטה	
והטעם	כמה משלם החנווני	והטעם	כמה משלם בעל הגמל		
אשו שהיך	נך שלם	3 חרות	ח'3 נך	האש התפשטה	לפי ר' יוחנן
		הכל מקום זמאת	נך שלם	הדליק את כל הבירה	לפי ריש לקיש

סיכום הדינים בענין 'גמל טעון פשתן'

סיפא: "הניח חנווני נרו מבחוץ"				רישא: "נכנס פשתנו לתוך החנות"					
במסככת בלא אונס		במסככת באונס		במסככת		בלא מסככת			
והטעם	הדין	והטעם	הדין	והטעם	הדין	והטעם	הדין		
שהזמא שרפו בידים	ח"2	אונס	פאר	המעשה של הזמא	ח"2	ח'3 דזמא	ח"2	לר"י	בעל הגמל
						לא ממאון	פאר	לר"ל	
המעשה של הזמא	פאר	שהניח נרו בח"ף	ח"2	שלא פשע	פאר	שלא פשע	פאר	חנווני	

המשך בבא קמא דף כ"ב ע"א - כ"ג ע"א

תא שמע, המדליק את הגדיש, והיה גדי כפות לו, למה (רש"י) _____

ועבד סמוך לו, למה (רש"י) _____

ונשרף עמו, מה נשרף _____

חייב, על מה הוא חייב (רש"י) _____

מדוע הוא חייב, הרי ההורג עבד חייב מיתה, וקיימא לן ד"קם ליה בדרבה מיניה" (שם) _____

אבל אם היה עבד כפות לו (לגדיש), וגדי סמוך לו (לגדיש), ונשרף עמו הגדי והעבד _____

פטור, על מה הוא פטור (רש"י) _____

מדוע הוא פטור (שם) _____

מניין שההורג עבד כנעני חייב מיתה (שם) _____

מדוע הוצרך לומר שיחד עם הגדיש נשרף גם עבד וגם גדי, די לומר שנשרף גדיש עם עבד בלא גדי _____

מדוע נקט גדי, די לומר שנשרף גדיש עם עבד בלא גדי (שם) _____

מדוע לא נקט התנא "בגדיש דחד ועבד דחד" (שם) _____

"גדי כפות לו ועבד סמוך לו" האם חייב על הגדי גם כשאינו כפות (שם) _____

ומדוע לא אמרינן היה לו לברוח (שם) _____

וא"כ מדוע כתב התנא גבי גדי "כפות" (שם) _____

סיכום המשנה "המדליק את הגדיש וכו'"

ולכן מה הדין של הגדי והגדיש		האם חייב מיתה על העבד		
הטעם	הדין	הטעם	הדין	
כ"ן שאינו חייב מיתה אל העבד לא אמרינן ק"ב"א	חייב	שהיה לו לברוח	לא	ברישא
"קם ליה בדרבה מיניה"	פטור	שאינו יכול לברוח	כן	בסיפא

המשך בבא קמא דף כ"ב ע"א - כ"ג ע"א

בשלמא למ"ד הסובר אשו משום חציו (רבי יוחנן), משום הכי פטור על הגדי והגדיש

_____ מדוע מובן שהוא פטור

אלא למאן דאמר הסובר אשו משום ממונו (ריש לקיש), אמאי פטור על הגדי והגדיש

אילו קטל תוריה עבדא (אילו הרג שורו עבד), הכי נמי דלא מיחייב לשלם ממון, הרי ודאי שהוא חייב

_____ מניין ששור שהרג עבד חייב לשלם (רש"י)

_____ מה מוכיחה הגמ' מזה ששור שהרג עבד חייב לשלם

_____ מאיזה דין במשנה מקשה הגמ' על ריש לקיש

_____ שמה צריך להיות הדין לפי דבריו

סיכום הקושיא

ולכן מה צריך להיות הדין על הגדי והגדיש	ולכן האם הוא חייב מיתה	האם נחשב שהמדליק הרג את העבד או שממונו הרגו	
פאור	כן	המדליק	לפי ר' יוחנן
חייב	לא	ממנו	לפי ריש לקיש

מתרצת הגמ', אמר לך רבי שמעון בן לקיש, הכא במאי עסקינן כשהצית בגופו של עבד, דקם ליה בדורבה מיניה

_____ מדוע חייב מיתה על העבד (רש"י)

_____ מקשה הגמ', אי הכי, שמה

_____ מאי למימרא, באר הקושיא

מתרצת הגמ', לא צריכא, בגדי דחד ועבד דחד, פרש

_____ מה החידוש בזה (רש"י)

_____ "אי הכי מאי למימרא" מדוע לא קשה למ"ד אשו משום חציו (פני יהושע)

ביאור הסיפא "עבד כפות לו וגדי סמוך לו ונשרף עמו פטור"

ומה החידוש שהוא חייב על העבד ופטור על הגדיש	את מה הוא הדליק	
תירח ז; שאש משא חיצו פני יהושע	את הלזיש	לפי ר' יוחנן
אנ"ש שהחיוז על הלזיש הוא אינו לאותו אדם שמחייבו מיתה, אבל לאותו אחרון ק"כ"פ	את הלזב	לפי ריש לקיש

המשך בבא קמא דף כ"ב ע"א - כ"ג ע"א

תא שמע, השולח את הבעירה ביד חרש שוטה וקטן, והלכו ושרפו בה רכוש של אחרים פטור המשלח מדיני אדם, כיון שהנזק נעשה ע"י החש"ן, וחייב בדיני שמים, ידי שמים לא יצא עד שישלם (רש"י ב"מ צ"א). בשלמא למ"ד (רבי יוחנן), אשו משום חציו, חציו דחרש הוא, ולכן מה מובן לפי דבריו _____ מדוע זה מובן _____

אלא למאן דאמר (ריש לקיש), אשו משום ממונו, קשה, מדוע השולח פטור מדיני אדם אילו מסר שורו לחרש שוטה וקטן, הכי נמי דלא מיחייב, הרי ודאי שהמוסר חייב, כיון שלא שמר את ממונו כראוי היכן למדנו שהוא חייב (רש"י) _____

מתרצת הגמ', הא אתמר עלה, על מה _____

אמר ריש לקיש משמיה דחזקיה, לא שנו, שְׁמָה (רש"י לעיל דף ט:). _____

אלא כשמסר לו (לחש"ן) גחלת וליבה, מי ליבה אותה (רש"י) _____

מדוע המוסר פטור (שם) _____

אבל מסר לו שלהבת, חייב, מי חייב _____

מאי טעמא, שְׁמָה _____

ברי היזיקא, פרש (רש"י) _____

סכס, מדוע "השולח את הבעירה ביד חש"ן פטור מדיני אדם" לפי ריש לקיש _____

ביאור ההבדל בין שור לאש שמסור לחש"ן לפי ריש לקיש

הטעם	מה הדין אם מסרו לחש"ן	
שמסר לנה"ק (רש"י ד"ה גחלת)	ח"כ	שור
שהחש"ן עשה אותו לנה"ק (שם)	פ"א	אש - גחלת

ורבי יוחנן אמר, אפילו שלהבת פטור, מי פטור _____

קסבר צבתא דחרש קא גרים, פרש (רש"י לעיל דף ט:). _____

לא מיחייב המוסר, עד דמסר ליה גווזא סילתא ושרגא

באר: "גווזא" (רש"י) _____ "סילתא" (רש"י) _____ "שרגא" _____

מדוע הוא חייב בזה (שם) _____

הערה: התוס' ר"ד מקשה על רש"י, מאחר שבשלהבת פטור המשלח כיון דהוי חיציו של חרש, א"כ כשמסר לו גווזא סילתא ושרגא יפטור המשלח מאותו טעם.

סיכום דין "השולח את הבעירה ביד חרש שוטה וקטן"

בהיזק אש מיירי	מה הטעם שהמשלח פטור מדיני אדם	ובאיזה אופן חייב השולח	והטעם שחייב
לנה"ק	צבתא דחרש קא גרים	שמסר ליה גווזא סילתא ושרגא	דהאי ודאי פולש הוא (רש"י)
גחלת	דחרש עבד ליה לנה"ק (רש"י)	לנה"ק	כה שמסר לנה"ק ע"כ לני החרש

סכס, "השולח את הבעירה ביד חש"ן באיזה אופן: פטור לכו"ע _____

חייב לכו"ע _____ פליגי ר' יוחנן וריש לקיש _____

המשך בבא קמא דף כ"ב ע"א - כ"ג ע"א

סיכום הקושיות על ריש לקיש והתירושים

מה מתרצת הגמ'	מה מקשה הגמ' על ריש לקיש	כתוב את דברי המשנה	
החיוז הוא רק אל מקום הלחאת	מדוע על הלכתי חייב הרי האש אינו של	הלכתי שטל חררה והלך לגדיש וכו' ועל הגדיש, משלם חצי נק	א.
דאיירי סכסכה וכל הצירה הוי מקום הלחאת	מדוע על הלמא חייב הרי האש אינו של	למא און פשתו ועזר ברשות הרבים נכנסה פשתו לתוך החנות ודלקו בניה של חנוני והדליק את הצירה, על למא חייב	ב.
שהצית גזופו של עזר, אכן חייב מיתה אל העזר, שהרי הרלו זידימ אמא	מדוע פאר על הגדי והגדיש הרי אמאון הרל את העזר אין כאן "קמ ליה דרצה מיניה"	המדליק את הגדיש וכו' עזר כפול לו ועדי סאך לו ונשחף עמו, פאר	ג.
דאיירי שמסר לו לחאת אלה אתה החרש דחרש עזר ליה להציק	כין לחיוז אש הוא משום אמאון מדוע פאר המשלח, הרי המסר אמאון לחש"ו והציק, חייב המסר	השלח את הצירה זיד חרש שטל וקן פאר מדני ארץ וחייב דנין שמ	ד.

אמר רבא, קרא ומתניתא מסייע ליה לרבי יוחנן, שסובר אשו משום חציו

קרא (הסיוע מהפסוק), **דכתיב "כי תצא אש"**, **"תצא"** משמע שהאש יצאה **מעצמה**

ואף על פי כן כתוב, **"ישלם המבעיר את הבערה"** כאילו הוא עצמו הדליקו

ש"מ אשו משום חציו, שהרי הפסוק מיידי שהדליק בתוך שלו, והאש עברה לחצר חבירו, ובכל זאת הפסוק מחשיבו כאילו

הוא הדליקו בעצמו

איך משמע בפסוק, שהדליק בתוך שלו (רשי"י)

והיכן רואים שהחשיבו כאילו הוא הדליק בעצמו (שם)

מתניתא (הסיוע מהברייתא), **דתניא, פתח הכתוב בנזקי ממנו**, היכן פתח (רשי"י)

וסיים הכתוב **בנזקי גופו**, היכן סיים (שם)

לומר לך, אשו משום חציו

מאחר שיש ראיה מפסוק, מדוע צריך הראיה מהברייתא (תורת חיים)

המשך בבא קמא דף כ"ב ע"א - כ"ג ע"א

אמר רבא, קשיא ליה לאביי

למ"ד אשו משום חציו, טמון באש דפטור רחמנא היכי משכחת לה

מדוע למ"ד "אשו משום ממונו" מובן שפטור בטמון (תוס')

ומדוע למ"ד "אשו משום חציו" אין לפוטרו על טמון:

לפי לשון אי ברשי"י _____

לפי הלישנא אחרינא _____

איזה לשון ניחא ליה לרשי"י _____

וניחא ליה לאביי, פרש (רשי"י) _____

שהמקרה שאש פטור על טמון, הוא כגון שנפלה דליקה לאותו חצר (לחצר שלו)

ונפלה גדר שלא מחמת דליקה, איזה גדר (רשי"י) _____

מדוע דווקא שלא מחמת דליקה (רשי"י) _____

והלכה האש והדליקה והזיקה בחצר אחרת, דהתם כלו ליה חציו

מדוע "כלו ליה חציו" (רשי"י) _____

סיכום דין המדליק אש בתוך חצרו ועברה לחצר חבירו

ולכן מה הדין בטמון במקרה זה	ולכן האם זה חציו	האם בשעה שהדליק את האש היה יכול לעבור לחצר חבירו	
ח"י	ק	ק	נפלה גדר מחמת דליקה
פ"א	א	א	נפלה גדר שלא מחמת דליקה

מקשה הגמ', אי הכי, ש"מ

לענין גלוי נמי כלו ליה חציו, וא"כ אין הפטור משום טמון אלא שאינו אשו כלל

מתרצת הגמ', אלא, למאן דאית ליה משום חציו, אית ליה נמי שאש חייב משום ממונו

האם בכדי שיהא חייב צריך שיהיה גם חציו וגם ממונו (רשי"י) _____

וכגון שהיה לו לגודרה, מתי (רשי"י) _____

ולא גדרה, ולכן האם הוא חייב על הדלקת האש או שלא שמרו (רשי"י) _____

דהתם (כשלא גדרה), היא כמו שורו הוא ולא טפח באפיה ויצא והזיק, פרש "ולא טפח באפיה" (רשי"י) _____

סכס, לפי ר' יוחנן, באיזה מקרה חייב על גלוי ופטור על טמון _____

מטעם מה הוא חייב על הגלוי _____

סכס, אשו משום מה חייב: לפי ר' יוחנן, בהו"א _____ למסקנא _____

לפי ריש לקיש _____

סכס לפי מסקנת הגמ' שר' יוחנן סובר שאש חייב גם משום חציו וגם משום ממונו

באיזה אופן הוי	האופן	האם הוא חייב על גלוי	האם הוא חייב על טמון
רק חציו	זחלת ש"יני של	ק	ק
רק ממונו	נפלה גדר שלא מחמת דליקה והיה לו לגודרה, ולא גדרה	ק	א
חציו וממונו	שגשגה שהזיק את האש היתה יכולה לעזור לחצר חציו	ק	ק
לא חציו ולא ממונו	נפלה גדר שלא מחמת דליקה ולא היה לו לגודרה	א	א

המשך בבא קמא דף כ"ב ע"א - כ"ג ע"א

שואלת הגמ', וכי מאחר דמאן דאית ליה משום חציו, אית ליה נמי משום ממונו, מאי בינייהו, פירוש, איזו נפק"מ יש בין ר' יוחנן המחייבו גם משום חציו וגם משום ממונו, ובין ריש לקיש המחייבו רק משום ממונו
האם שאלת הגמ' היא בגחלת שלו או בגחלת שאינו שלו (רש"י)

מנא ליה לגמ' שחולקים גם בזה (שם)

לפי ההוה אמינא, דמאן דאית ליה משום חציו לית ליה משום ממונו, איזה נפק"מ היתה בגחלת שלו

(שם)

משיבה הגמ', איכא בינייהו, לחייבו בארבעה דברים, את מה שרף האש שלו (רש"י)

לפי מי הוא חייב בארבעה דברים (שם)

באלו ארבעה דברים הוא חייב (שם)

מדוע פטור על הבושת (שם)

ומדוע על ארבעה הדברים הוא חייב (שם)

מדוע לפי ריש לקיש פטור בארבעה דברים

"איכא בינייהו לחייבו בארבעה דברים" ביאור הנפק"מ

המדליק אש ושרף יד אדם		
והטעם	מה הוא משלם	
דהו' ארס דאליק ארס	נָק, צָעַר, רִפּוּי, שֵׁט	לפי ר' יוחנן
דהו' ממונו שרטיק	נָק בְּלַבָּד	לפי ריש לקיש

סיכום הנפק"מ אם החיוב של אש הוא משום חציו או משום ממונו

מדוע לא אמרה הגמ' נפק"מ זו	לפי ריש לקיש	לפי ר' יוחנן	
הלא רוצה לאמר נפק"מ בלחלת שלו, ונפק"מ אלו הם בלחלת שאינו שלו	פָּאָר (שם)	ח"י (רש"י דף כ"ב. ד"ה משום ממונו)	מה הדין אם הזיק בגחלת שאינו שלו
	פָּאָר (שם)	ח"י ח' צ"י נָק (רש"י ד"ה וכי מאחר)	במשנתנו מה הדין של בעל הכלב על שאר הגדיש (חוץ ממקום גחלת)
	פָּאָר (שם)	ח"י ח' צ"י נָק (שם)	במשנה ד"גמל" מה הדין של בעל הגמל על כל הבירה באינה מסכסכת
הלא רוצה לאמר נפק"מ דלכח יאתר, ודי דברא לכח יאתר ממיתר (מהר"ם שיף)	כָּא (שם)	ק (תוס')	המדליק אש ונשרף אדם כפות האם המדליק חייב מיתה
ציקר פלגתייהו מעיקרא לאו אלאו הוה, מדאמרין דקשא ליה לאבי איה אלאו, ואילו נתקן הוה מתתיה, מאי קשיא ליה, אלאו פלגתייהו מעיקרא לאו בכי הוה אלפיכ בלי מאי ביניהו (נמוקי יוסף)	כָּא (שם)	ק (שם)	המדליק אש והזיק בטמון (ולא כלו ליה חציו) האם המדליק חייב

הערה: רש"י בסוף ד"ה לחייבו כתב "אבל לשון ראשון נראה לי", עיין מהרש"ל שמפרש מה הוא כוונת רש"י.

תם ונשלם בעזרת הי"ת סוגיית אשו משום חציו אשו משום ממונו.

בבא קמא דף כ"ג ע"א - דף כ"ג ע"ב

שנינו במשנתנו, "על החררה משלם משלם נזק שלם ועל הגדיש משלם חצי נזק"

דנה הגמ', מאן חייב, בעל כלב הוא שחייב

מקשה הגמ', וליחייב נמי בעל גחלת, על איזה דין במשנתנו הקושיא (רש"י)

ומדוע שבעל הגחלת יהיה חייב (רש"י)

ביאור כמה על בעל הגחלת לשלם לפי קושית הגמ'

וכמה על בעל הגחלת לשלם לפי הקושיא	כמה משלם בעל כלב על הגדיש (חוץ ממקום הגחלת)	
החצי השני	חצי נזק	לפי ר' יוחנן
ששאל אל הכל	פטר	לפי ריש לקיש

כתב רש"י (לפי גירסת רש"ל) "וקס"ד דגחלת וחררה דחד וגדיש דחד", מדוע הוצרך לומר שהגחלת לא הוי דבעל הגדיש

מתרצת הגמ', בששימר גחלתו, איזה שמירה עשה (רש"י) ומדוע פטור (שם)

שואלת הגמ', אי כששימר גחלתו, מאי בעי כלב התם, רצה לומר, כיצד נטל הכלב את החררה

משיבה הגמ', בשחתר הכלב מתחת הדלת של הבית

אמר רב מרי בריה דרב כהנא, כיון שהעמדנו שהכלב נכנס בחתירה, זאת אומרת, סתם דלתות חתורות הן אצל כלב

מאיזה דין במשנתנו רואים זאת (רש"י)

ואיך היה צריך להיות הדין, אילו סתם דלתות אין חתורות אצל כלב:

לפי רש"י _____ והטעם _____

לפי הרא"ש לעיל סימן ג' _____ והטעם _____

סכס, כלב שחתר ונכנס לחצר חבירו, האם הוי אורחיה _____

א"כ מדוע נחשב בעל הכלב כמי ששימר גחלתו (תוס' ד"ה בששימר)

המשך בבא קמא דף כ"ג ע"א - דף כ"ג ע"ב

שנינו במשנתנו "על החררה משלם נזק שלם"

שואלת הגמ', **דְאֶכְלָה היכא**, פירוש, בגדיש של מי אכל את החררה

אילימא דאכלה בגדיש דעלמא, בגדיש של העולם, היינו בגדיש שאינו של בעל החרה

א"כ קשה, **הא בעינן "וביער בשדה אחר"**, וליכא, וא"כ מה צריך להיות הדין על החררה _____

משיבה הגמ', **לא צריכא, דאכלה בגדיש דבעל חררה**, ולכן הוי שן בחצר הניזק

א"כ **תפשוט**, ממה אפשר לפשוט כן (רש"י) _____

דפי פרה של מזיק, **כחצר הניזק דמי**, היכן עמדה הבהמה (רש"י) _____

דאי פי פרה **כחצר המזיק דמי**, לימא ליה, מי יכול לומר למי _____

מאי בעי רפתך בפומא דכלבאי, וא"כ מה יהיה הדין של בעל הכלב _____

סכס, פרה העומדת בחצר הניזק ואכלה שם פירות

מה הצד שפי הפרה יש לו דין כחצר הניזק _____ כחצר המזיק _____

מה פשטה הגמ' _____

באר הראיה _____

הגמ' מביאה את הספק של בני הישיבה בדין פי פרה, וכיון שלא פשטו אותו, הביאה הגמ' ראי' ממשנתנו

דאיבעיא להו, פי פרה, האם **כחצר הניזק דמי** וחייב לשלם, או **כחצר המזיק דמי** ופטור,

מקשה הגמ', **ואי אמרת פי פרה כחצר המזיק דמי**, שן דחייב רחמנא היכי משכחת לה

על מי הקושיא (רש"י) _____

באר הקושיא (שם) _____

מתרצת הגמ', **אמר רב מרי בריה דרב כהנא**, שאפשר לומר פי פרה כחצר המזיק, ובכל זאת יש אופן ששן חייב

כגון שנתחככה בהמה **בכותל להנאתה** או **וטנפה פירות להנאתה**, איך טנפה הפירות (רש"י) _____

מדוע חייב במקרים אלו _____

לפי תירוץ זה, מה יהיה הדין אם אכלה פירות (רש"י) _____ ומדוע (שם) _____

מתקיף לה מר זוטרא, והא בעינא כאשר יבער הגלל עד תומו, וליכא

פרש "עד תומו" (רש"י) _____

מנא ליה שצריך להיות מכליא קרנא (שם) _____

מדוע לא הוי מכליא קרנא : נתחככה בכותל _____ טנפה פירות _____

מדוע אומרת הגמ' שצריך שיהא "עד תומו", הרי למדנו לעיל (דף ג' ע"א), ששן חייב גם בלא מכליא קרנא

(רשב"א) _____

מתרצת הגמ', שיש אופנים שנתחככה בכותל וטנפה פירות הוי עד תומו

רבינא אמר, דשף צלמי, האם הוא בא לפרש "נתחככה בכותל" או "טנפה פירות" (תוס' ר"פ) _____

את מה הבהמה הזיקה (רש"י) _____

רב אשי אמר, דפסעי פסועי, האם הוא בא לפרש "נתחככה בכותל" או "טנפה פירות" (שם) _____

ביאור רש"י ד"ה דפסעי פסועי

מה הוי הגירסא	מאיזה לשון הוי	את מה הזיקה	איך עשתה הבהמה את הנזק	מדוע זה מכליא קרנא
פס' פס' א'	משון פס' א'	פירות	שנתחככה אל פירות	שתחתם ג' א' אופר לקטן
פס' א' פס' ב'	משון "פס' א' אופר לקטן" פירוש אס' וכל אופ' אופ' אופ' אופ'	משקין	ששכה משקה על גלגלה	כיון ששפך מתחלה הקין למר

המשך בבא קמא דף כ"ג ע"א - דף כ"ג ע"ב

הגמ' מביאה את הראיות של בני הישיבה שהסתפקו ב"פי פרה"

ת"ש ממשנה במסכת סנהדרין, **שיסה בו את הכלב** (גירה כלב בחבירו), או **שיסה בו את הנחש, פטור**

מדייקת הגמ', **מאן פטור, משסה לבד פטור, מדוע הוא פטור** (רש"י)

וחייב בעל כלב, ממה הבינה הגמ' שרק המשסה פטור, אבל בעל הכלב חייב

(רשב"א לקמן דף כד:)

ואי אמרת פי פרה כחצר המזיק דמי, לימא ליה, מאי בעי ידך בפומיה דכלבאי

מה מוכיחה הגמ' מזה

באר את ההוכחה

דוחה הגמ', **אימא פטור אף משסה, לפי זה מה הדין של בעל הכלב**

מדוע

לפי דיחוי זה, מי פטור "שיסה בו את הכלב"

א"כ מדוע לא אמר התנא "פטורים" (רשב"א שם)

ואיבעית אימא, דאפקיה לניביה וסרטיה, פרש "ניביה" (רש"י)

לפי זה מה הדין של בעל הכלב

א"כ האם אפשר לפשוט שפי פרה כחצר הניזק

מדוע (שם)

סיכום שקו"ט במשנה "שיסה בו את הכלב וכו'"

באר הראיה / הדיחוי	האם אפשר לפשוט שפי פרה כחצר הניזק	מה הדין של בעל הכלב	מי פטור	
שאם פי פרה כחצר המזיק, מרזע ח"ש זלזל הכלב	כן	ח"ש	המלסה	לפי מה שהבינה הגמ' בראי'
שאפשר לומר זלזל הכלב פטור כיון שפי פרה כחצר המזיק	לא	פטור	המלסה זלזל הכלב	לפי הדיחוי הראשון
שהכלב המזיק לזי שהניזק הכנס ידו לתוך פיו, ולכן לא הוי פי פרה	לא	ח"ש	המלסה	לפי האיבעית אימא

המשך בבא קמא דף כ"ג ע"א - דף כ"ג ע"ב

ראיה נוספת של בני הישיבה שהסתפקו ב"פי פרה"

ת"ש מהמשך המשנה במסכת סנהדרין, השיך בו את הנחש, פרש "השיך" (רש"י) _____
 מה אירע לאדם הנשוד (שם) _____
 האם הנשיכה הוא מעשה בידים של המשיך או שזה גרמא _____
 רבי יהודה מחייב את המכיש, וחכמים פוטרים, לר' יהודה מה הוא חייב (רש"י) _____
 ואמר רב אחא בר יעקב, כשתימצי לומר, כשתדקדק בדבריהם, תמצא _____
 לדברי ר' יהודה, ארס נחש בין שיניו הוא עומד, וכשהוא נושך האם הוא מוציא ארס _____
 לפיכך, מכיש דינו שנהרג בסייף כדין רוצח, מדוע יש לו דין רוצח (רש"י) _____
 ונחש פטור מסקילה, מדוע _____
 לדברי חכמים, ארס נחש מעצמו מקיא בשעה שהוא נושך _____
 לפיכך, נחש בסקילה, מדוע מיתתו בסקילה (רש"י) _____
 ומכיש פטור, מדוע _____
 איך מדויק במשנה שזהו טעם מחלוקתם (תורת חיים) _____
 סיכום דין "השיך בו את הנחש"

הטעם	דין הנחש	דין המכיש	
כאן שארס נחש בין שיניו הוא עומד הכל מעשה של המכיש והנחש לא עשה כלום	אינן נסקל	חייב מיתה	לפי ר' יהודה
כאן שארס נחש מעצמו מקיא, והרלה הוא מעשה של הנחש והמקיש הוא רק לרמא	נסקל	פטור	לפי חכמים

הגמ' מפרשת את הראיה

ואי אמרת פי פרה כחצר המזיק דמי, לימא ליה, מי יכול לומר למי _____
 מאי בעי ידך בפומא דחיוואי (בפי הנחש שלי), ולכן מה צריך להיות הדין של הנחש _____
 סכס, מה פשטה הגמ' מהמשנה "השיך בו את הנחש" _____
 האם הראי' היא מדברי ר' יהודה או מדברי חכמים _____
 והאם הראי' היא מדין הנחש או מדין המכיש _____
 באר הראי' _____
 דוחה הגמ', לענין קטלא לא אמרינן, פרש "לענין קטלא" (רש"י) _____
 מה לא אומרים (רש"י) _____
 סכס, האם אומרים "ברשותי מאי בעית": אם שור הרג ברשות המזיק _____
 אם שור הזיק ברשות המזיק (שם) _____
 היכן למדנו זאת (שם) _____

המשך בבא קמא דף כ"ג ע"א - דף כ"ג ע"ב

ומנא תימרא, (ומנין תאמר כן), שמה

דתניא, הנכנס לחצר בעל הבית שלא ברשות, ונגחו שורו של בעל הבית, ומת הנכנס השור בסקילה, ובעלים פטורים מן הכופר

ומבארת הגמ' את הראיה

בעלים פטורין מן הכופר מאי טעמא, משום דאמר ליה בעל הבית לזה שנכנס לחצרו, ברשותי מאי בעית

א"כ, שורו נמי מדוע נהרג, לימא ליה בעל השור לזה שנכנס לחצרו, מאי בעית ברשותי ולא יהא השור חייב סקילה אלא לענין קטלא לא אמרינן מאי בעית ברשותי.

הנכנס לחצר בעל הבית שלא ברשות ונגחו שורו של בעל הבית ומת

מדוע	ממה הוא פטור / חייב	מה דינו	
שהא יכול לומר ברשותי מאי בעית	מכפר	פאור	הבעלים
לענן הרגת השור לא אמרינן ברשותי מאי בעית	מיתה	חייב	השור

שאלות סיכום:

האם הגמ' פשטה את הספק של "פי פרה" מה נפשט מהיכן פשטה זאת (רש"י ד"ה לא אמרינן)

סיכום הראיות שפי פרה כחצר הניזק והדיחויים

הדיחוי	איך פשטה הגמ'	
אינה נידחית	אם כחצר המציק ממוע חייב על החררה	ממשנתנו
לפי דיחוי א' שאפשר לומר שגם בעל הכלב פאור לפי האיבעית אימא דאפקיה לנייה וסרייה	המשטה פאור משטה שגם בעל הכלב חייב ואם כחצר המציק, ממוע חייב	שיסה בו את הכלב שיסה בו את הנחש פטור
לענן קטלא לא אמרינן מאי בעית ברשותי	אם כחצר המציק ממוע הנחש חייב סקילה לבריה חכאין	השיך בו את הנחש ר"י מחייב וחכמים פוטרים

המשך בבא קמא דף כ"ג ע"א - דף כ"ג ע"ב

הנהו עיזי דבי תרבו, פרש "בי תרבו" (רשי"י)

דהו מפסדי ליה לרב יוסף (שהיו מפסידים ומזיקים לו)

א"ל רב יוסף לאבבי תלמידו זיל אימא להו למרייהו דליצנעניהו, כלומר הזהר לבעליהן שישמרו אותן שלא יזקו

אמר ליה אבבי, אמאי איזיל, דאי אזילנא אמרי (יאמרו) לי, לגדור מר (רב יוסף) גדירא בארעיה

לפי אבבי, על מי מוטל לשמור שהבהמה לא תכנס לחצר הניזק, על המזיק או על הניזק:

לפי תוספות

מה ראייה א'

ומה ראייה ב'

א"כ מדוע אמר אבבי "לגדור מר גדירא בארעיה"

על מי מוטל לפי הרא"ש בשם ר"ח

מתי מודה אבבי שעל המזיק לשמור

ומדוע מודה בזה

הקשה רב יוסף לאבבי, ואי גדר, פרש

שן דחייב רחמנא, היכי משכחת לה, מדוע לא משכחת ליה (נמוק"י)

לפי הרא"ש (סימן י') מה קשה, הרי אפשר לומר דמשכחת שהזיקו בעיר

השיב לו אבבי, כשחתרה, אי נמי, דנפיל גודא (הכותל) בליליא

ביאור תירוץ של אבבי: האם איירי שהניזק שמר עצמו שלא יזק

א"כ איך הבהמה הזיקו: א' _____ ב' _____

למה המזיק חייב כשנפל הכותל בלילה, הרי הוא אונס (תוס' דף כג. ד"ה בשחתר)

מכריז רב יוסף ואיתמא רבה (ויש אומרים שרבה הכריז)

דסלקין לעילא העולים למעלה, מהיכן להיכן (רשי"י)

ודנחתין לתחתאה היורדים למטה, מהיכן להיכן (רשי"י)

היו בקיאיין בדין זה, הני עיזי דשוקא דמפסדי אפילו ברה"ר, פרש "עיזי דשוקא" (רשי"י)

מתרינן במרייהו (בבעליהן), תרי ותלתא זמנין שישמרון, אי ציית ושומר על העזים, ציית, ואין מכריחים אותו לשחוטן מיד

ואי לא מצייית בעל העזים, אמרין ליה, תיב אמסחתא, פרש (רשי"י)

וקבל זוזך, האם הבעלים יכולים להמתין מלשחטן עד יום השוק (רשי"י)

ומדוע (שם)

מה ההפסד שיש לבעלים כשמוכרן לא ביומא דשוקא

האם מה שאומרים לו לשחטו, זה דווקא בעז העומדות לשחיטה, או גם בעז העומדת לחלבה ורחל העומדת

לגיזתה (תוס')

איך הוכיחו התוס' כן

מדוע מחייבים אותו לשחטן, הרי הבעלים ישלמו מה שיזיקו (שם)

בבא קמא דף כ"ג ע"ב - כ"ד ע"א

(מתנ"י איזהו תם, פרש (נמוק"י) _____
 ואיזו מועד, כיצד נעשה השור מועד
 מועד הוא כל שהעידו בו שלשה ימים, האם נעשה מועד אם נגח ג' פעמים ביום אחד _____
 ותם הוא משיחזור בו שלשה ימים, דברי ר' יהודה, איך הוא חוזר בו (רש"י) _____
 רבי מאיר אומר, מועד, שהעידו בו שלשה פעמים, לדבריו האם נעשה מועד אם נגח ג' פעמים ביום אחד _____
 ותם, כל שיהו התינוקות ממשמשין בו ואינו נוגח, פרש "ממשמשין בו" (רע"ב) _____
 האם צריכים לחזרה זו שלש פעמים (נמוק"י) _____
 איך הוא הוכיח זאת _____
 האם הוא חוזר לתמות גם אם לא נגח ג' ימים (שם) _____
 והאם חוזר לתמותו גם אם לא נגח ג' פעמים ביום אחד (שם ותוס') _____
 כתבו התספות "אף על גב דאדם אית ליה מזלא", מה היה קשה לתוס' _____
 ומה מתרצים _____

סיכום המשנה

האם הוא חוזר לתמותו	כיצד חוזר לתמותו	האם הוא נעשה מועד	כיצד שור נעשה מועד	
ע"י תינוקות ממשמשין בו א	משיחזור כן שלשה ימים	בשלשה פעמים ביום אחד א	שהעידו כן שלשה ימים	לפי רבי יהודה
בשלשה ימים ב (תוס')	שהיו התינוקות ממשמשין כן אין נגח	בשלשה ימים ב	שהעידו כן שלשה פעמים	לפי רבי מאיר

בבא קמא דף כ"ג ע"ב - כ"ד ע"א

גכ"מ מאי טעמא דר' יהודה, שמה הוא סובר

אמר אב"י, הטעם ששור נעשה מועד דוקא בשלשה ימים, הוא משום שבשור המועד כתוב "או נודע פי שור נגח הוא מתמול שלשום וגו', ו"מתמול שלשום" הם ימים נפרדים

וכך דרש ר' יהודה את הפסוק, "תמול חד (יום אחד), מתמול תרי (שני ימים), שלשום" תלתא (שלושה ימים) "ולא ישמרנו בעליו", אתאן לנגיחה רביעית, שאז הוא נעשה מועד לפי דבריו כמה משלם על נגיחה שלישית (רש"י).

רבא אמר, כך דרש ר' יהודה את הפסוק, "תמול מתמול חד, שלשום" תרי, "ולא ישמרנו", האידינא, חייב לפי דבריו כמה משלם על נגיחה שלישית (רש"י בסוגייתנו).

ביאור דברי ר' יהודה

כמה נגיחות כתובים במילה "מתמול"	פרט היכן כתוב בפסוק				
	נגיחה ד'	נגיחה ג'	נגיחה ב'	נגיחה א'	
2	אִלְאִי שְׁמֵרְנָא גְּמֵלֵי	שְׁלֹשָׁם	מִתְּמֹל	מִתְּמֹל	לפי אב"י
1		אִלְאִי שְׁמֵרְנָא גְּמֵלֵי	שְׁלֹשָׁם	מִתְּמֹל	לפי רבא

לרבא כמה משלם על נגיחה שלישית לפי רש"י לאחר שחזר בו (תוס') _____

א"כ במה נחלקו אב"י ורבא (שם) _____

ולפי הר"ר עזריאל באיזה מקרה יש נפק"מ לדינא (שם) _____

ביאור דברי הר"ר עזריאל

הטעם	ולכן האם נעשה מועד אם נגח נגיחה ד' ביום ג'	האם נגיחה ד' כתוב בתורה	
כאן שגיחה ד' כתוב [אִלְאִי שְׁמֵרְנָא גְּמֵלֵי] צריך שיהיה דומה לנגיחות הראשונות שהם זימא נפרדא	לא	כן	לפי אב"י
כאן שגיחה ד' אינן כתובה בתורה אינן צריך להיות זימא נפרדא	כן	לא	לפי רבא

סכס, כיצד שור נעשה מועד לפי ר' יהודה _____

מדוע _____

ור' מאיר מאי טעמיה, מה סובר ר' מאיר _____

דתניא, א"ר מאיר, ריחק נגיחותיו, פרש (רש"י) _____

חייב, כלומר, נעשה מועד וחייב לשלם נזק שלם _____

קירב נגיחותיו (שלוש נגיחות ביום אחד), לא כל שכן, שמה _____

סכס, האם ר' מאיר מודה לר' יהודה שבתורה כתוב ג' ימים _____

א"כ מדוע סובר שנעשה מועד גם אם נגח ג' פעמים ביום אחד גם אם ג' הנגיחות היו ביום אחד _____

לפי ק"ו זה, באיזה אופן פשוט יותר שנעשה מועד, כשהוי ג' הנגיחות בג' ימים או ביום אחד _____

המשך בבא קמא דף כ"ג ע"ב - כ"ד ע"א

להבנת המשך דברי הגמ' נקדים דברי הרמב"ם הל' איסורי ביאה פרק ו' הלכה ז' ח':

ז. אשה שראתה דם בימי זיבתה יום אחד בלבד או ב' ימים זה אחר זה, נקראת זבה קטנה ונקראת שומרת יום כנגד יום

ואם ראתה ג' ימים זה אחר זה, הרי זו זבה גמורה והיא הנקראת זבה גדולה ונקראת זבה סתם, שנאמר "וְאִשָּׁה כִּי יִזְוֶה זֹבֵב דָּמָה יָמִים רַבִּים" מיעוט "יָמִים" שנים, "רַבִּים" שלשה.

ח. אין בין זבה גדולה לזבה קטנה, אלא ספירת שבעה והבאת קרבן, שזבה גדולה צריכה לספור שבעה ימים נקיים, וזבה קטנה אינה סופרת אלא יום אחד בלבד, וזבה גדולה מביאה קרבן כשתטהר וכו'.

סיכום בדיני זבה

האם חייבת להביא קרבן ולספור שבעה ימים נקיים	האם היא זבה קטנה או זבה גדולה	
לא	זבה קטנה	ראתה יום אחד או שתי ימים
כן	זבה גדולה	ראתה שלשה ימים

□ □ □ □ □

אמרו ליה חכמים לר' מאיר, זבה תוכיח, שריחקה ראיותיה טמאה, קירבה ראיותיה טהורה

באר: "ריחקה ראיותיה" (רש"י) _____ "טמאה" (שם) _____

"קירבה ראיותיה" (רש"י) _____ "טהורה" (שם) _____

לפי זה, באיזה אופן פשוט יותר ליטמא, כשהוי ג' הראיות בג' ימים או ביום אחד _____
מה הוכיחו חכמים מזה _____

אמר להן ר' מאיר לחכמים, הרי הוא אומר "וְזֹאת תִּהְיֶה טְמֵאתוֹ בְּזִבּוֹב" תלה הכתוב את הזב בראיות, ואת הזבה בימים, באר מדוע בזבה לא לומדים ק"ו, שאם ריחקה ראיותיה טמאה קירבה ראיותיה לא כ"ש (רש"י) _____

סיכום האם זב וזבה נטמאים בריאות ומניין

מנא לן	האם נטמא / נטמאת בג' ראיות ביום אחד	תלה הכתוב
דכתב זבא קרא "זב" תלפא זימני (רש"י)	כן	את הזב בראיות
דכתב "זאת" דמשמע דקרא זב טמא זראיות לא זבה (שם)	לא	ואת הזבה בימים

סכס, איך למד ר' מאיר ששור נעשה מועד בג' פעמים _____

מה הקשו לו חכמים על זה _____

מה הוא תירץ _____

סיכום לגבי אלו דברים לומדים קירב מריחק לפי ר' מאיר

מה הטעם	האם לומדים בק"ו יום אחד (קירב) משלשה ימים (ריחק)	
קירב נזיחותו יותר מסתבר לח"כ מריחק נזיחותו	כן	בשור המועד
לזירת הכתב	לא	בזבה

המשך בבא קמא דף כ"ג ע"ב - כ"ד ע"א

שאלת הקדמה, האם זבה נטמאת בראיות _____ מניין _____

על זה שואלת הגמ', **ממאי דהאי "זואת" למעוטי זבה מראיות, אימא למעוטי זב מימים**
 לפי זה מה יהיה זבה בראיות _____

ומה יהיה זב בימים _____

משיבה הגמ', **אמר קרא "וְהִזְבֵּ אֶת זֹבוּ לְזָכָר וְלִנְקֵבָה" מקיש זכר לנקבה, מה נקבה בימים, אף זכר בימים**
 שואלת הגמ', **ולקיש גם נקבה לזכר, מה זכר בראיות, אף נקבה בראיות**
 אם היינו אומרים כן, איך היו זה וזבה נטמאים טואת שבעה _____

משיבה הגמ', **הא מיעט רחמנא, "זואת", לפי זה, מה בא "זואת" למעט** _____

ומה לומדים מההקיש _____

שואלת הגמ', **ומה ראית לרבות זב בימים ולמעט נקבה מראיות, הרי אפשר לומר להיפך**
 לפי זה, מה נלמד מההקיש _____

ומה נמעט מ"זואת" _____

משיבה הגמ', **מסתברא קאי בראיות שזה ממעט ראיות, דהיינו, שרק זב נטמא בראיות**
 היכן אמרה התורה שרק זב נטמא בראיות (רשי"י) _____

ואת מי מעטינן מראיות (שם) _____

אבל **קאי בראיות** וכי **ממעט ימים**, רצה לומר, שלא מסתבר ש"זואת" בא לומר שזב נטמא רק בריות אבל לא בימים
 סכס, המיעוט של "זואת" האמור אצל ראיות הזב, האם מסתבר שבא למעט ראיות (זבה מראיות) או שבא למעט
 ימים (זב מימים) _____

סיכום האופנים שזב וזבה נטמאים טומאת שבעה

מניין	מה הדין זב בראיות/זבה בימים	מניין	מה מפורש בתורה שנטמאים בראיות/בימים	
הקיש מנקבה	אמא	ג' פלמיא "לזב"	זראיות	זב
מליטה מ"זואת"	אהורה	"ימיא רזיק"	זימא	זבה

שקו"ט דגמי לברר מה הדין של זבה בראיות וזב בימים

מה משיבה הגמ' על זה	האם זבה נטמאת בראיות		האם זב נטמא בימים		לפי שלב זה בגמרא
	ומנא לן	הדין	ומנא לן	הדין	
אמר קרא "וְהִזְבֵּ אֶת זֹבוּ לְזָכָר וְלִנְקֵבָה" מקיש זכר לנקבה, מה נקבה בימים, אף זכר בימים	אמא זראיות	א	"זואת"	א	ממאי דהאי זואת וכו'
הא מיעט רחמנא "זואת"	מהקיש נקבה לזכר	א	מהקיש זכר לנקבה	א	ולקיש נקבה לזכר
מסתברא קאי בראיות ממעט ראיות קאי בראיות ממעט ימים	מהקיש נקבה לזכר	א	"זואת"	א	ומה ראית
	"זואת"	א	מהקיש זכר לנקבה	א	מסתברא וכו'

המשך בבא קמא דף כ"ג ע"ב - כ"ד ע"א

תנו רבנן, איזהו מועד, כל שהעידו בו שלשה ימים, ותם, שיהו התינוקות ממשמשינן בו ואינו נוגח, דברי ר' יוסי ר' שמעון אומר, מועד כל שהעידו בו שלש פעמים, ולא אמרו שלשה ימים, אלא לחזרה בלבד

סיכום שיטות התנאים בברייתא

איזה תנא במשנתנו סובר כן	איך חוזר לתמותו	איזה תנא במשנתנו סובר כן	איך שור נעשה מועד	
ר' מאיר	שיהו התינוקות משמשינן לו אין נוגח	ר' יהודה	שלשה ימים	לפי ר' יוסי
ר' יהודה	שלשה ימים	ר' מאיר	else פעמים	לפי ר' שמעון

אמר רב נחמן אמר רב אדא בר אהבה, הלכה כר' יהודה במועד, שהרי ר' יוסי מודה לו, והלכה כרבי מאיר בתם, שהרי ר' יוסי מודה לו

אמר ליה רבא לרב נחמן, ולימא מר הלכה כרבי מאיר במועד, שהרי רבי שמעון מודה לו, והלכה כרבי יהודה בתם, שהרי רבי שמעון מודה לו

סיכום דברי רב נחמן ומה שהקשה רבא על זה

והטעם	לפי קושית רבא איך היה צריך לפסוק	והטעם	כדעת איזה תנא במשנתנו פסק רב נחמן	
שרבי שמעון מודה לו	ר' מאיר	שר יוסי מודה לו	ר' יהודה	במועד
	ר' יהודה		ר' מאיר	בתם

אמר ליה, מי אמר לי _____
 אנה כרבי יוסי סבירא לי, משום דרבי יוסי נימוקו עמו, פרש "נימוקו עמו" (רש"י) _____
 א"כ מדוע לא אמר הלכה כר' יוסי (תוס') _____
 סכס, לפי מה שהבין רבא, מדוע פסק כן רב נחמן _____
 ומה הקשה לו רבא על זה _____
 ומה השיב לו רב נחמן _____

בבא קמא דף כ"ד ע"א - כ"ד ע"ב

אבעיא להו, שלשה ימים דקתני

האם הם **לייעודי תורא**, דהיינו לעשות את השור מועד, פירוש שמה שהתורה הצריכה ג' ימים היינו לדעת שהשור הוא נגחן. או **לייעודי גברא**, דהיינו לעשות את בעל השור מועד, פירוש שיודיעו לבעלים בכל פעם ששורו נגח, כדי שישמרנו.

האם אפשר להסתפק גם לפי ר' מאיר דאמר "שלשה פעמים" (שיטה בשם הראב"ד) _____
א"כ מדוע שואלת הגמ' דוקא "שלשה ימים" _____

הערה: נחלקו האחרונים מה דעת רש"י בזה.

שואלת הגמ', **למאי נפקא מינה**, בין אם נאמר "לייעודי תורא" או אם נאמר "לייעודי גברא"

משיבה הגמ', **דאתו תלתא כיתי סהדי בחד יומא** אחרי כל הנגיחות, ומה הם העידו (רש"י) _____
האם נפק"מ זו היא גם כשכח אחת העידה על ג' הנגיחות (תוס') _____

אי אמרת לייעודי תורא, מייעד (נעשה מועד), מדוע (רש"י) _____

ואי אמרת לייעודי גברא, לא מייעד, מימר אמר בעל השור, **השתא הוא דקמסהדו בי** על ג' הנגיחות, ולכן לא הוי אלא התראה אחת, ובאיזה אופן כן נחשב ג' התראות _____

מאי, מה הדין בזה

ביאור הספק של "לייעודי תורא או לייעודי גברא"

הטעם שנעשה מועד/ שאינו נעשה	האם השור נעשה מועד אם העדים העידו לאחר כל הנגיחות	מדוע הצריכה התורה ג' נגיחות	
שהרי השור נגח ג' פעמים	ק	לפני שהשור נגחן	אי לייעודי תורא
כיון שהתרו זו לאחר כל הנגיחות נחשבו כלם התראה אחת	לא	שידע הזולת שנגח ג' פעמים כפי שישראלן	אי לייעודי גברא

הקדמה: בכדי להבין הברייתא דלהלן נביא מדברי משניות במסכת מכות:

פרק א' משנה ז' שואל התנא, כתוב בתורה **"על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המ"ת"**, אם מתקימת העדות בשנים, למה פרט הכתוב בשלשה?"

על שאלה זו אמר ר' שמעון, שבא ללמדנו: **"מה שנים אינן נהרגין עד שיהו שניהם זוממין, אף שלשה אינן נהרגין עד שיהיו שלשתן זוממין וכו"**.

ובמשנה ח' נאמר: **"מה שנים נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה, אף שלשה נמצא אחד מהן קרוב או פסול, עדותן בטלה וכו"**.

במשניות אלו למדנו שני דינים:

דין א: **אין עדים נעשים זוממין, עד שיזמו כולם**. דין ב: **עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה**.

שאלות סיכום:

כת שיש בו עשרה עדים ותשע מהם הזמו, האם מקיימים בהם **"נעשייתם לו כְּאֶשֶׁר זָמַם וגו"** _____

משום איזה משתי דינים הנ"ל _____

כת שיש בו עשרה עדים, ואחת מהם נפסלו, האם אפשר לפסוק את הדין ע"פ תשע הנשארים _____

משום איזה משתי דינים הנ"ל _____

המושך בבא קמא דף כ"ד ע"א - כ"ד ע"ב

תא שמע, אין השור נעשה מועד, עד שיעידו בו בפני בעלים, ובפני בית דין, אבל אם העידו בו בפני בית דין ושלא בפני בעלים, או בפני בעלים ושלא בפני בית דין, אינו נעשה מועד עד שיעידו בו בפני בית דין ובפני בעלים

למה כפל התנא זאת (נמוקי יוסף) _____

מנא לן שצריכים להתרות בפני בעלים _____

ומדוע צריכים בפני בית דין (רש"י) _____

העידוהו (העידו בו) **שנים בראשונה**, פרש: "שנים" _____ "בראשונה" _____

ושנים שני עדים **בשניה** בנגיחה שניה

ושנים שני עדים **בשלישית** בנגיחה שלישית, וחייבוהו בית דין על פי עדותם לשלם נ"ש על הנגיחה השלישית

שים לב: פירשנו את הברייתא לפי פירוש רש"י בסוגיתנו, שלפי רבא משלם נזק שלם על הנגיחה השלישית.

הרי כאן שלש עדיות, הג' כתות עדים הם ג' כתות נפרדות

ולכן אם נפסלה אחת מהכיתות, מה הדין של שאר הכיתות (רש"י) _____

וא"כ האם הוא חייב לשלם על שני הנגיחות האחרות (שם) _____

והן (ג' הכתות) **עדות אחת להזמה**, מדוע הם עדות אחת להזמה (רש"י) _____

לפיכך אם **נמצאת כת ראשונה זוממת, הרי כאן שתי עדיות**, אלו שתיים _____

והוא פטור, מי פטור _____ ועל מה הוא פטור _____

ומדוע הוא פטור _____

והן פטורים, מי פטורים (רש"י) _____ ועל מה הם פטורים (רש"י) _____

ומדוע הם פטורים (שם) _____

נמצאת גם כת שניה זוממת, הרי כאן עדות אחת, נשאר כת אחת (כת ג')

והוא (המזיק) **פטור** מלשלם נ"ש על נגיחה שלישית, שהרי השור עדיין תם

והן (הכתות שהוזמו) **פטורים**, מלשלם על צד מועדות, "שאינן עדים נעשים זוממין, עד שיזומו כולם", ועדיין לא הוזמה כת ג'.

נמצאת גם כת שלישית זוממת, כולן (ג' הכתות) **חייבין**, על מה הם חייבים (רש"י) _____

וכמה כל אחד משלם (שם) _____ ומדוע כולן חייבין _____

ומי משלם על צד תמות של הנגיחה השלישית (שם) _____

להזכיר: פירשנו את הברייתא לפי פירוש רש"י בסוגיתנו, שמשלם נזק שלם על הנגיחה השלישית.

ועל זה נאמר "וְעֵשִׂיתֶם לוֹ כְּאֶשֶׁר זָמַם וְגו'" (עד כאן הברייתא)

מדוע הוצרך להביא את הפסוק, הרי דבר ידוע שזהו המקור לחייב עדים זוממין (תורת חיים) _____

ביאור "הרי כאן שלש עדיות והן עדות אחת להזמה"

מדוע הם שלש עדיות / עדות אחת	האם זה נאמר על צד תמות או על צד מועדות	לגבי מה הם שלש עדיות / עדות אחת	
שלב כת יכול להיזק על נגיחה שהיזהר עליו שלא האחרים	תמות	שלא בלא כת אחת לא בלא השאר ולא אמרין עדות שבאלה מקצתה בלא בלא	הרי כאן שלש עדיות
שנעשה מועד רק ע"י כולם	מועדות	שלא הולטו כת אחת פטורים כיון שאין עדים נעשים זוממין עד שיזומו כולם	והן עדות אחת להזמה

המשך בבא קמא דף כ"ד ע"א - כ"ד ע"ב

הגמ' פושטת את הספק מהברייתא

אי אמרת ליעודי תורא, שפיר, איזה דין בברייתא מובן _____

אלא אי אמרת ליעודי גברא, והעדים צריכים להעיד בין נגיחה לנגיחה, לימרו הנך קמאי (ב' כיתות הראשונות), **אנן מי הוה ידעינן דבתר שלשה יומי אתו הני ומייעדי ליה**

ביאור הראיה ממה שלמדנו בברייתא, "נמצאת כת שלישית זוממת, כולן חייבין" על מה כולן חייבים _____

האם העדים אמרו בפירוש שבאו לעשותו מועד _____

ומה הם יכולים לומר שבאו להעיד _____

וכתב רש"י שאפשר להעמיד את הברייתא שיש רגלים לדבר שכולן באו לעשותו מועד מהו האופן _____

איך רואים מזה שבאו לעשותו מועד _____

והאם אפשר לעמיד אוקימתא זו (ניזק שלישי הביא), דוקא לפי הצד ליעודי תורא או גם לפי הצד ליעודי גברא _____

מדוע דווקא לפי צד זה _____

סיכום הראיה: כיון שאי אפשר לומר "כולן חייבין" אם נאמר ליעודי גברא, א"כ מוכרחים לומר ליעודי תורא.

סיכום הראיה

מהו המקרה שיש הוכחה / מדוע אין הוכחה	ולכן האם יתכן מקרה שאפשר להוכיח שגם כיתות הראשונות באו לעשותו מועד	האם העדים צריכים להעיד בין כל נגיחה ונגיחה או שאפשר להעיד ביום אחד לאחר כל הנגיחות	
שניק שלישי הביא, ומה לו לניק שלישי להביא את כיתות הראשונות אם לא לעשותן מועד	ן	אחר כל הנגיחות	לפי הצד ליעודי תורא
שאם כל אחד צריך להעיד זימא, לימרו הנך קמאי, אנן מי הוה ידעינן דבתר שלשה יומי אתו הני ומייעדי ליה	א	בין כל נגיחה	לפי הצד ליעודי גברא

אמר רב אשי, אמריתיה לשמעתיא קמיה דרב כהנא, איזו שמועה _____

ואמר לי רב כהנא, ולייעודי תורא מי ניחא הברייתא, ולימרו הנך בתראי (הכת האחרונה), אנן מנא ידעינן דכל דקאי בי דינא לאסהודי בתורא קאתו, אנן לחיובי גברא פלגא נזקא אתינן

ביאור הקושיא:

אכן יש הוכחה שכיתות הראשונות באו לעשותו מועד, מה ההוכחה (רש"י) _____

אבל אין זה הוכחה שכת שלישי באו לעשותו מועד, מדוע (שם) _____

ולכן מה עליהם לשלם לפי טענתם (רש"י) _____

מתרצת הגמ', **דקמרמזי רמוזי, מי מרמזות למי (רש"י)** _____

מה מוכח מזה שהם מרמזות (שם) _____

תירוץ נוסף, **רב אשי אמר, כשבאו רצופים, פרש (רש"י)** _____

תירוץ נוסף, **רבינא אמר, במכירין בעל השור ואין מכירין את השור, מה העידו העדים** _____

איך מוכח ממה שאין מכירין את השור, שבאו לעשותו מועד (רש"י) _____

מקשה הגמ', **אלא היכי מייעדי ליה, על איזה תירוץ הקושיא** _____

באר הקושיא _____

מתרצת הגמ', **דאמרי העדים תורא נגחנא אית לך בבקרך, אבעי לך לנטורי לכוליה בקרא**

המשך בבא קמא דף כ"ד ע"א - כ"ד ע"ב

הקשו התוס' וז"ל "וא"ת, דכיון דאין מכירין את השור, שמא אותו שנגח ראשונה לא זהו שנגח שניה ושלישית"

באר הקושיא _____

איך נעשה מועד: לפי תוס' _____

לפי הגליון בשיטה _____

סיכום התירוצים על קושית רב כהנא "ולימרו הנך בתראי וכו"

מדוע א"א לומר תירוץ זה אם אמרין "לייעודי גברא"	איך מוכח שבאו לעשותו מועד	מה המקרה שבו יש הוכחה שכת ג' באו לעשותו מועד	
לאינן נחציא יחד גבית דין	מנה להא מרמזת מוכח שהאחרונים יודעים זכת הראשונים	לכת עדים הראשונה מרמזת לכת עדי שלישי	לפי תירוץ א'
כיון שהעדים צריכים להעיד בן נזיחה לנזיחה כדי לעשות מועד, אינן יכולים לבא יחד	מנה לבא יחד מוכח שהם יודעים זכה מנה	שש הכיתות באו יחד	לפי רב אשי
כיון שהראשונים אינן יודעים שהשור יזח פעמים נוספים, לא מסתבר להעמיד בן	שהם אינן יכולים למר לבא לחייב אותו רק על צד תעות, שהרי אינן יודעים איזה שור נזח, ושור תם משלם מזופו	העדים מעידים לאחד מהשורים שלו נזח אבל אינן יודעים איזה	לפי רבינא

סכס, האם אפשר לומר ג' האוקימתות הנ"ל אם אמרין לייעודי גברא _____

ולכן, לפי מסקנת הגמ' האם אמרין 'לייעודי תורא' או 'לייעודי גברא' _____

פירשנו הגמ' לפי שיטת רש"י, שהגמ' מוכיחה מהברייתא דאמרין "לייעודי תורא".

אבל התוס' סוברים שאין ראייה, וגורסים אלא דקמרמזי רמוזי, דהיינו שהגמ' חוזרת ממה שאמרה לעיל שאפשר לפרש הברייתא רק אם אמרין "לייעודי תורא", ועכשיו אומרת הגמ' שאפשר לפרש הברייתא גם אם אמרין "לייעודי גברא".

לפי תוס' איך יתכן שיש ראייה שכלם באו לעשותו מועד גם אם אומרים "לייעודי גברא":

לפי תירוץ א' (תוס' ד"ה אלא) _____

לפי רב אשי _____

לפי רבינא (תוס' ד"ה במכירין) _____

סכס, האם הגמ' פשטה את הספק אם לייעודי תורא או לייעודי גברא, לפי רש"י _____ לפי תוס' _____

בבא קמא דף כ"ד ע"ב

אבעיא להו, המשסה כלבו של חבירו בחבירו, מהו

מה המקרה שעליו מסתפקת הגמ' (רש"י) _____

ומבארת הגמ' את הספק, משסה ודאי פטור, מדוע (רש"י) _____

בעל כלב מאי, האם הוא חייב או לא

צד א': מי אמרינן מצי אמר ליה (בעל הכלב לניזק) "אנא מאי עבידנא ליה", שהרי המשסה גרם לו להזיק, (ע"פ אבן

האזל פ"ג מנזק"מ ה"ד אות ח' ד"ה אכ"ן)

צד ב': או דלמא, אמרינן ליה לבעל הכלב, כיון דידעת בכלבך דמשסי ליה ומשתסי, לא אבעי לך לאשהוייה

סכס, מה הצד שבעל הכלב פטור _____

ומה הצד שהוא חייב _____

אמר רבי זירא, ת"ש ראייה ממה ששנינו במשנתנו, ותם, שיהו התינוקות ממשמשינן בו, ואינו נוגח

יש לדייק מזה, הא נוגח שור אחר על ידי משמוש התינוק, חייב, ואע"פ דשסוי הוא

אמר אביי לדחות את הראיה, מי קתני נגח חייב, דלמא כך תדייק, הא נגח לא הוי תם, ומכל מקום ובהיא נגיחה לא

מחייב, פרש "לא הוי תם" _____

סיכום הראיה של רבי זירא והדיחוי של אביי

מה אפשר לדייק ממה ששנינו במשנתנו "ואינו נוגח"	לפי זה האם נאמר במשנה מה הדין של בעל הכלב	לפי זה האם אפשר לפשוט הספק של הגמ', וא"כ מה פשטה	
הא נלח חייב	כן	כן, שגאל הכלב חייב	לפי רבי זירא
הא נלח לא הוי תם	לא	לא	לפי אביי

ת"ש ממשנה במסכת סנהדרין, שיסה בו את הכלב, שיסה בו נחש, פטור,

מבארת הגמ' את הראיה, מאי לאו, פטור משסה דגרמא בנזקין הוא, וחייב בעל כלב

ממה הבינה הגמ' שרק המשסה פטור, אבל בעל הכלב חייב (רשב"א) _____

דוחה הגמ', לא, אימא פטור אף משסה, א"כ מדוע לא אמר התנא "פטורים" (שם) _____

שאלות סיכום:

שנינו במשנה "שיסה בו את הכלב שיסה בו נחש, פטור"

לפי הראיה, מי פטור _____ מה אפשר להוכיח מזה _____

ומי פטור לפי הדיחוי _____

סכס, מה הדין של בעל הכלב, לפי הראיה _____ לפי הדיחוי _____

המשך בבא קמא דף כ"ד ע"ב

אמר רבא, אם תמצי לומר, המשסה כלבו של חבירו בחבירו, חייב

שיסהו הוא בעצמו, בעל הכלב פטור, מה המקרה של "שיסהו הוא בעצמו" (רש"י)

מאי טעמא, שמה

לפי שכל המשנה ובא אחר ושינה בו, פטור, מי עשה שינוי הראשון ומה השנוי

מי עשה שינוי השני ומה השנוי

ולכן מה הדין של בעל הכלב

א"ל רב פפא לרבא, איתמר משמיה דריש לקיש כוותיך,

דאמר ריש לקיש, שתי פרות ברשות הרבים, אחת רבוצה ואחת מהלכת,

ובעטה מהלכת ברבוצה פטורה, רבוצה במהלכת חייבת,

מאיזה דין שאמר ר"ל רואים שהוא סובר "כל המשנה וכו'"

א"ל רבא לרב פפא, אנא בההיא (שתי פרות) חיובי מחייבנא,

דאמרינן ליה, כי אית לך רשותא לסגויי עלי, לבעוטי בי לית לך רשותא, מי יכול לומר כן למי

מה הסברא לחלק בין לסגויי ובין לבעוטי (נמוקי יוסף)

סיכום הדינים ד"שתי פרות ברה"ר אחת רבוצה ואחת מהלכת"

דוכה מהלכת על הרבוצה		בעטה מהלכת ברבוצה		
והטעם	הדין	והטעם	הדין	
כל המשנה וזא אחר ושינה זא פטור	פטור	כל המשנה וזא אחר ושינה זא פטור	פטור	לפי ריש לקיש
		השינוי השני לא בא מחמת השינוי הראשון	חייב	לפי רבא

בבא קמא דף כ"ד ע"ב - כ"ה ע"ב

מתנני' שור המזיק ברשות הניזק (שלמדנו לעיל בדף ט"ו): כיצד, נגח בקרניו, נגף דחף בגופו, נשך, רבץ על כלים, בעט, אם הזיק ברשות הרבים, משלם חצי נזק, מנא לן _____

אבל אם הזיק ברשות הניזק, רבי טרפון אומר נזק שלם, וחכמים אומרים חצי נזק אמר להם רבי טרפון לחכמים, ומה במקום שהקל על השן ועל הרגל, שהזיקו ברשות הרבים שהוא פטור, אעפ"כ החמיר עליהן ברשות הניזק לשלם נזק שלם

לפי זה איזו רשות חמורה יותר רה"ר או רשות הניזק _____
מעתה אפשר ללמוד ק"ו כדלהן
מקום שהחמיר על הקרן ברשות הרבים לשלם חצי נזק, אינו דין שנחמיר עליו ברשות הניזק לשלם נזק שלם ביאור הקל וחומר:

מי הקל (קרן ברה"ר או בחצר בניזק) _____ וכמה הוא משלם _____
ואיזה קרן החמור _____ וכ"ש שכמה עליו לשלם _____
איך הוכיח ר' טרפון שרשות הניזק חמורה יותר _____

אמרו לו חכמים לר' טרפון, דיו לבא מן הדין להיות כנדון, מה ברה"ר חצי נזק, אף ברשות הניזק חצי נזק באר: "דיו" _____ "לבא מן הדין" _____ "להיות כנדון" _____

מי המלמד (הנדון) _____ וכמה הוא משלם _____
מי הנלמד (הבא מן הדין) _____ ולכן גם הוא כמה ישלם _____
סכום, כמה משלם קרן תם בחצר הניזק:

לפי ר' טרפון _____ מהיכן למד כן _____
לפי חכמים _____ מדוע אינם דורשים את הקל וחומר _____

אמר להם ר' טרפון, אף אני לא אדון קרן ברשות הניזק מקרן ברה"ר, אלא אני אדון קרן מרגל, מדוע הוצרך ר"ט לק"ו זה, הרי לית ליה דיו היכא דמפריך ק"ו (תוס') _____

וכך אני אדרוש את הקל וחומר: ומה במקום שהקל על השן ועל הרגל שפטורין ברה"ר, אעפ"כ החמיר בקרן שחייב מקום שהחמיר על השן ועל הרגל ברשות הניזק שמשלמים נ"ש, אינו דין שנחמיר בקרן ברשות הניזק, שישלם נ"ש ביאור הקל וחומר:

מי הקל _____ מה הקולא שלהם _____
מי החמור _____ מה החומרה שלו _____
כמה משלם הקל _____ כל שכן שכמה ישלם החמור _____
מדוע סבר ר"ט שק"ו זה עדיף מהק"ו הראשון _____

אמרו לו חכמים, דיו לבא מן הדין להיות כנדון, מה ברה"ר חצי נזק, אף ברשות הניזק חצי נזק באר מדוע אמרו חכמים דיו גם על ק"ו זה (רש"י) _____

הקל וחומר שממנו לומד רבי טרפון שקרן תם בחצר הניזק משלם נזק שלם

מדוע זו סיבה לומר דיו/ לא לומר	כמה משלם המלמד	מה ההוכחה שהוא חמור	מי החמור הנלמד	מה ההוכחה שהוא קל	מי הקל המלמד	
שלאמרינן נזק שלם חמיר נזק	חצי נזק	שכן אין ורלא חייביב ז	ברשות הניזק	שכן אין ורלא פאריב ז	רשות הרבים	קל וחומר א'
שלאמרינן נזק שלם מנזק שלם	נזק שלם	שחייב ברשות הרבים	קרן	שפאריב ברשות הרבים	שן ורלא	קל וחומר ב'

המשך בבא קמא דף כ"ד ע"ב - כ"ה ע"ב

גמ' מקשה הגמ', וכי ור' טרפון לית ליה דיו, והא דיו דאורייתא הוא

מהיכן רואים שהוא אינו סובר דיו

דתניא מדין קל וחומר כיצד, פירוש, מנין שהתורה ניתנה לידרש ק"ו (רש"י זבחים טו:)

הקדמה: כתיב בפרשת בהעלותך "וַתִּדְבֹר מִרְיָם וְאַהֲרֹן, בְּמִשְׁחָה וּגּוֹי, וַיַּחַר אֶפֶס ה' בָּם וַיִּלֶּךְ. וַהֲעֲנֹן סָר מֵעַל הָאֹהֶל וַהֲנִיחַ מִרְיָם מִצַּרְעֵת פְּשָׁלָהּ וּגּוֹי. וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל ה' לֵאמֹר אֵל נָא רַחֵם נָא לָהּ."

על כך השיבו הקב"ה, שאכן ירפאנה, אך כיון שננזפה ממני ראויה היא להסגר, בפסוק שלפנינו אמר לו הקב"ה לכמה ימים צריכה היא לסגר, "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה, וְאַבְיָהּ וְאַבְיָהּ (אילו אביה) יִרְק יִרְק בְּפִנְיָהּ (היה נוזף בה) הֲלֹא דִין הוּא שֶׁתְּפֹלֵם שִׁבְעַת

יָמִים", קל וחומר לשכינה (כשקבלה נזיפה מהשכינה) שצריכה היא להיכלם ארבעה עשר יום, אלא דיו לבא מן הדין להיות כנדון, ולכן כמה ימים תסגר

סכס, מי הנלמד (הבא מן הדין) מי המלמד (הנדון)

כמה ימים היא ראויה להסגר אם הוא (אביה) נוזף בה

ולכן כמה ימים היתה צריכה להסגר אם השכינה נוזף בה

כמה ימים אמר לו הקב"ה שתסגר מדוע רק ז' ימים

סכס, מניין שדיו דאורייתא

סיכום הקושיא: איך יכול ר' טרפון ללמוד נזק שלם חצי נזק, הרי דיו דאורייתא.

מתרצת הגמ', כי לית ליה דיו היכא דמפריך ק"ו, היכא דלא מפריך ק"ו אית ליה דיו

פרש "מפריך קל וחומר" (רש"י)

ביאור התירוץ: שר' טרפון ודאי סובר שדרשינן דיו, אבל היכא דמפריך ק"ו הוא סובר שלא דרשינן דיו

אם היינו דורשים דיו במשנתנו, האם זה מפריך את הק"ו (שם)

ולכן האם דורשים בזה דיו לפי ר' טרפון

ומפרשת הגמ' מדוע אצל מרים הדיו אינו מפריך את הק"ו, ואילו במשנתנו הדיו כן מפריך את הק"ו

ומפרשת הגמ' היכן הדיו אינו מפריך את הק"ו, והיכן הוא מפריך

התם, היכן שבעה דשכינה לא כתיבי, ולכן בלי הק"ו האם הייתה צריכה הסגר

אתא ק"ו אייתי ארבסר ימי הסגר, באר את הק"ו

אתא דיו אפיק (הוציא) שבעה ואוקי (העמיד) שבעה, באר הדיו

סכס, אחר שדורשים דיו, כמה ימים צריכה להסגר וא"כ האם הדיו מפריך את הק"ו

מדוע ולכן האם ר"ט דורש בזה דיו

אבל הכא, היכן

חצי נזק כתיבי, מה כתוב בפסוק

האם הפסוק קאי גם על רשות הניזק (רש"י)

ואתא ק"ו ואייתי חצי נזק אחרינא, ונעשה נזק שלם

אי דרשת דיו, אפריך ליה ק"ו, מדוע

ולכן האם ר"ט דורש בזה דיו

ביאור היכן ר' טרפון סובר שאומרים דיו

ולכן האם אומרים דיו	מדוע	ואם כן האם יש דבר שהק"ו מלמד	מה יהיה הדין אם נאמר דיו	מה צריך להיות הדין לפי הק"ו	מה היה הדין בלי הקל וחומר	
ק	שלי הק"ו לא היה הסגר כלל	ק	תסגר שלשת ימים	ארבעה עשר יום	אין הסגר כלל	כשקבלה נזיפה מהשכינה
לא	שגם שלי הק"ו חייב לשלם חצי נזק	לא	חצי נזק	נזק שלם	חצי נזק	קרון תם בחצר הניזק

המשך בבא קמא דף כ"ד ע"ב - כ"ה ע"ב

להבנת המשך הגמ' הבאנו הפסוקים שעליהם דנים רבנן ור' טרפון: "ויאמר ה' אל משה ואבניה ירק ירק בפניה הלא תפלים שבעת ימים, תפסגר שבעת ימים מחוץ לפתחה, ואחר תפסגר". "ותפסגר מרים מחוץ לפתחה שבעת ימים, והעם לא נסע עד האספ מרים".
 ושאלת הגמ', **ורבנן** מהיכן הם לומדים שאומרים דיו גם כשהדיו מפריך את הקל וחומר
 משיבה הגמ', שהם סוברים **ששבעה דשכינה כתיבי**, דכתיב **"תפסגר שבעת ימים"**

ולכן האם הדיו שנאמר אצל מרים מפריך את הק"ו _____
 באר מדוע _____

ור' טרפון סובר שההוא **"תפסגר שבעת ימים"** בא ללמדנו **דדרשינן דיו הוא**

ולכן האם שבעה דשכינה כתיבי _____ וא"כ האם הדיו מפריך את הק"ו _____
ורבנן סוברים, **כתיב קרא אחרינא "ותפסגר מרים"** מחוץ לפתחה שבעת ימים, שמה לומדים מזה _____
 ולכן האם יש פסוק לשבעה דשכינה _____ ואיזה _____

ור' טרפון סובר, **ההוא "ותפסגר מרים מחוץ לפתחה שבעת ימים"**, בא לומר **דאפילו בעלמא דרשינן דיו**

ולא תאמר שרק **הכא** (אצל מרים), אמרינן דיו ומיעט ימי הסגרה **משום כבודו של משה**, שהרי הוא התפלל לרפואתה

אבל בעלמא הייתי אומר **שלא** אמרינן דיו, **קמ"ל** הפסוק המיותר ("ותפסגר מרים"). שבכל התורה דורשים "דיו".

סכס, לפי ר' טרפון, בלי הפסוק המיותר היכן היינו אומרים דיו _____
 מדוע רק בזה _____

שקלא וטריא דגמ' בפלוגתא דרבי טרפון ורבנן

באר הלימוד	מה משיבה הגמ'	באר שאלת הגמ'	
כ"ו דלעלה דלכניה כתיב, וא"כ ה"ו מפריך את הק"ו וכל זאת אמרינן דיו	מ"תפסגר שבעת ימים"	מהיכן לאמרינן דיו על שנה מפריך את הק"ו	ורבנן
שהק"ו מחייב הסגר של 14 יום וכל זאת סלח אותה רק 7 ימים	דיו	מה לאמרינן מ"תפסגר שבעת ימים"	ור' טרפון
שהתורה כתבה שצריכה הסגר רק שבעה ימים ולא לארבעה עשר ימים להשיעור דיו	"ותפסגר מרים מחוץ לפתחה שבעת ימים"	מהיכן לאמרינן דיו	ורבנן
פסוק מיותר להשיעור זאת	דיו כל התורה	מה הוא לאמרינן מ"תפסגר מרים"	ור' טרפון

סיכום הלימודים בפרשה דמרים

ולכן האם יש יתור ללמד שבעה דשכינה	האם צריכים דרשה ללמדנו דיו בכל התורה	מה לומדים מ'ותסגר מרים'	מה לומדים מ'תסגר שבעת ימים'	
ק	לא	דיו	שבעה דלכניה	לפי רבנן
לא	ק	דיו כל התורה	דיו	לפי ר' טרפון

סיכום מחלוקת רבי טרפון ורבנן אם אמרינן דיו היכא דמפריך הקל וחומר

לפי זה האם התורה אמרה דיו היכא דמפריך ק"ו	א"כ האם הדיו מפריך את הק"ו	אחר שאומרים דיו כמה ימים צריכה להיסגר	וא"כ כמה ימים מלמדנו הק"ו	האם שבעה דשכינה כתיבי	
ק	ק	7	7 ימים	ק	לפי רבנן
לא	לא	7	14	לא	לפי ר' טרפון

המשך בבא קמא דף כ"ד ע"ב - כ"ה ע"ב

שקו"ט בדיני טומאה וטהרה:

א"ל רב פפא לאביי, והא האי תנא דלא דריש דיו ואע"ג דלא מפריד ק"ו, דתניא, קרי בזב מניין, ודין הוא, מה טהור בטהור טמא בטמא, טמא בטהור אינו דין שיהא טמא בטמא, וקא מייתי לה בין למגע בין למשא ואמאי, נימא אהני ק"ו למגע, אהני דיו לאפוקי משא, וכי תימא למגע לא אצטריך ק"ו, דלא גרע מגברא טהור, איצטריך, סד"א, "מְקַרְה לְיָלָה" כתיב, מי שקריו גורם לו, יצא זה שאין קריו גורם לו, אלא דבר אחר גרם לו, קמ"ל, מידי ולא ד"א כתיב.

ומאן תנא דשמעת ליה דאמר שכבת זרע של זב מטמא במשא, לא ר"א, ולא רבי יהושע, דתנן, שכבת זרע של זב, מטמא במגע, ואין מטמא במשא, דברי רבי אליעזר, ורבי יהושע אומר, אף מטמא במשא, לפי שאי אפשר בלא צחצוחי זיבה, עד כאן לא קאמר רבי יהושע התם, אלא שאי אפשר בלא צחצוחי זיבה, הא לאו הכי, לא. אלא האי תנא הוא, דתנן, למעלה מהן זובו של זב, ורוקו, ושכבת זרעו, ומימי רגליו, ודם הנדה, מטמאין בין במגע בין במשא, ודלמא ה"נ לפי שא"א בלא צחצוחי זיבה. א"כ, לתנייה גבי זובו, מ"ש דקתני לה גבי רוקו, אלא משום דאתי מרוקו.

א"ל רב אחא מדפתי לרבינא, והא האי תנא לא דריש דיו ואע"ג דלא מפריד ק"ו, דתניא מפץ במת מניין, ודין הוא, ומה פכין קטנים, שטהורים בזב, מטמא במת, מפץ שמטמא בזב אינו דין שיטמא במת, וקמייתי לה בין לטומאת ערב, בין לטומאת שבעה, ואמאי, אימא אהני ק"ו לטומאת ערב, ואהני דיו לאפוקי טומאת שבעה, א"ל, כבר רמא ניהליה ר"נ בר זכריה לאביי, וא"ל אביי, תנא ממפץ בשרץ מייתי לה, וה"ק, מפץ בשרץ מניין, ודין הוא, ומה פכין קטנים שטהורים בזב, טמאין בשרץ, מפץ שטמא בזב, אינו דין שיהא טמא בשרץ. אלא מפץ במת מניין, נאמר "בַּגְד וְעוֹר" בשרץ, ונאמר "בַּגְד וְעוֹר" במת, מה "בַּגְד וְעוֹר" האמור בשרץ מפץ טמא בו, אף "בַּגְד וְעוֹר" האמור במת מפץ טמא בו.

מופנה, דאי לא מופנה, איכא למפרד, מה לשרץ שכן מטמא בכעדשה, תאמר במת שאין מטמא בכעדשה אלא בכזית. לאיי, אפנויי מופנה, מכדי שרץ אתקש לשכבת זרע, דכתיב "או איש אשר תצא וגו'" וסמיד ליה, "או איש אשר יגע בכל שרץ", וכתוב ביה בשכבת זרע "וְכָל בְּגָד וְכָל עוֹר אֲשֶׁר יִהְיֶה עָלָיו שְׁכַבְתָּ זָרַע", "בַּגְד וְעוֹר" דכתב רחמנא בשרץ למה לי, ש"מ לאפנויי.

ואכתי מופנה מצד אחד הוא, הניחא למ"ד מופנה מצד אחד למידין ואין משיבין שפיר, אלא למ"ד למידין ומשיבין מאי איכא למימר, דמת נמי אפנויי מופנה, מכדי מת אתקש לשכבת זרע דכתיב "וְהִנוֹגַע בְּכָל טָמֵא נֶפֶשׁ או איש אשר תצא ממנו וגו'" וכתוב ביה בשכבת זרע "וְכָל בְּגָד וְכָל עוֹר אֲשֶׁר יִהְיֶה עָלָיו שְׁכַבְתָּ זָרַע", "בַּגְד וְעוֹר" דכתב רחמנא במת למה לי, ש"מ לאפנויי, והוי מופנה משני צדדין.

הניחא למ"ד דון מינה ואוקי באתרא, אלא למ"ד דון מינה ומינה, מאי איכא למימר, אמר רבא, אמר קרא "וְכַבְּסֶתֶם בְּגְדֵיכֶם בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי" כל טמאות שאתם מטמאין במת, לא יהו פחותין משבעה.

בבא קמא דף כ"ה ע"ב - כו ע"א

א. שואלת הגמ', ותהא שן ורגל חייב ברשות הרבים, מקל וחומר

ומה קרן שברשות הניזק אינו משלם אלא חצי נזק, ברשות הרבים חייבת

שן ורגל, שברשות הניזק משלם נזק שלם, אינו דין שברה"ר חייב

מי הקל _____ מה הקולא שלו _____

מי החמור _____ מה החומרא שלהם _____

מה הדין של הקל ברשות הרבים _____ ולכן כל שכן שמה הדין של החמור ברה"ר _____

משיבה הגמ', אמר קרא לגבי שן ורגל "ובעור בפְּשְׁדָה אַחַר" ולא ברשות הרבים

פירוש: ששן ורגל אינם חייבים אלא "בפְּשְׁדָה אַחַר", לאיזה רשות הכוונה _____

"ולא ברשות הרבים", שמה דינו ברה"ר _____

אומרת הגמ', מידי כוליה נזק קאמרינן (וכי רצינו ללמוד ששן ורגל חייבים ברה"ר ט), הלא רק פלגא נזק קאמרינן

מדוע שיהיה חייב רק חצי נזק (רש"י) _____

ומדוע אין ללמוד מ"ובעור בפְּשְׁדָה אַחַר" שפטור לגמרי (שם) _____

משיבה הגמ', שלומדים ששן ורגל אינם משלמים אפילו חצי נזק ברשות הרבים

דאמר קרא לגבי קרן "וְחָצוּ אֶת כַּסְפוֹ", "כַּסְפוֹ" משמע כספו של זה, רק איזה מזיק משלם חצי נזק _____

ולא כספו של אחר, אבל איזה מזיק אינו משלם חצי נזק _____

סכס, איזה דין רצתה הגמ' ללמוד בק"ו _____

לפי הבנת הגמ' בהו"א כמה היא חייב _____

מנא לן שלא לומר כן _____

ולפי המסקנא כמה רצתה הגמ' שיתחייב _____

מנא לן שלא לומר כן _____

ב. שואלת הגמ', ולא תהא שן ורגל חייבת ברשות הניזק אלא חצי נזק, מק"ו מקרן

ומה קרן שברה"ר חייבת, ברשות הניזק אינה משלמת אלא חצי נזק

שן ורגל, שברשות הרבים פטורה, אינו דין שברשות הניזק משלם חצי נזק

מי החמור _____ מה החומרא שלו _____

מי הקל _____ מה הקולא שלו _____

מה הדין של החמור ברשות הניזק _____ ולכן כל שכן שמה הדין של הקל ברה"י _____

משיבה הגמ', אמר קרא לגבי שן ורגל "מִיֵּטֵב שְׂדֵהוּ וּמִיֵּטֵב פְּרָמוֹ יִשְׁלֵם", "יִשְׁלֵם" משמע תשלומין מעליא, דהיינו נזק שלם,

מה ההו"א לומר ששן ורגל חייבים רק ח"י, הרי כבר למדנו ש"כספוי" בא למעט שרק קרן משלם ח"י ולא שן ורגל

(תוס') _____

ביאור תירוץ התוס'

ולכן האם ממעטים מ"כספו" שאינו משלם ח"י	מדוע	ולכן אם היינו לומדים מק"ו מקרן שמשלם ח"י האם היה משלם מגופו או מן מעלייה	האם כתוב בתורה ששן ורגל חייבים	
ק	כיון שהחזיק של נאמא מקרן ישלם כא קרן	מגופו	לא	ברשות הרבים
לא	שאין החזיק של נאמא מקרן [אלא לנאמדיס כמה משלם]	מן העלייה	ק	ברשות הניזק

המשך בבא קמא דף כ"ה ע"ב - כו ע"א

ג. שואלת הגמ', **ולא תהא קרן ברה"ר חייב, מקל וחומר**

ומה שן ורגל שהוא חמור, בזה שברשות הניזק חייבים נזק שלם, אעפ"כ ברה"ר פטורה

קרן שהוא קל, בזה שברשות הניזק חצי נזק, אינו דין שברה"ר פטורה

משיבה הגמ', **אמר רבי יוחנן, אמר קרא לגבי קרן תם, "יִחְצוֹן", "יִחְצוֹן" בא ללמדנו שאין חצי נזק חלוק לא ברה"ר ולא**

ברה"י, מדוע דורשים "יִחְצוֹן" (רש"י)

מדוע זה מיותר (שם)

מה הכוונה "אין חצי נזק חלוק"

שמה הדין בשניהם

ד. שואלת הגמ', **ויהא אדם שהרג אדם חייב בכופר, מקל וחומר**

ומה שור שהוא קל, בזה שאינו חייב בארבעה דברים אם חבל באדם, אעפ"כ חייב בכופר אם הרג אדם

אדם שהוא חמור, בזה שחייב בארבעה דברים, אינו דין שיהא חייב בכופר

איך אפשר לחייב כופר לאדם שהרג אדם, הרי הוא חייב מיתה או גלות וקלבי"מ (רש"י)

הערה: עיין תוס' ד"ה ויהא אדם, וע"ע תוס' לעיל דף ד'. ד"ה כראי אדם בשם הר"ן, שלומד שקושית הגמ' שיהא חייב בכופר הוא גם כשחייב מיתה, ומ"מ לא אמרינן בזה קלב"מ, ועיין במהר"ם שם בביאור דברי הר"ן.

משיבה הגמ', **אמר קרא לגבי שור שהרג אדם, "כָּל־אִשֶּׁר יִנְשֵׁת עֵלָיו" ודרשינן "עליו" על השור, ולא על אדם שהרג אדם**

סכס, **שור שהרג אדם, האם משלם כופר** מנא לן

ומה הדין באדם שהרג אדם מנא לן

ה. שואלת הגמ', **ויהא שור שהיזק אדם חייב בארבעה דברים, מקל וחומר,**

ומה אדם שהוא קל, בזה שאינו חייב בכופר אם הרג אדם, אעפ"כ חייב בארבעה דברים כשחבל אדם

שור שהוא חמור, בזה שחייב בכופר, אינו דין שיהא חייב בארבעה דברים אם חבל באדם

משיבה הגמ', **אמר קרא לגבי אדם דאזיק אדם, שהחייב של ד' דברים הוא דווקא אם הזיק "איש בעמיתו"**

ולא שור שהזיק בעמיתו, בעמיתו של מי (רש"י)

סכס, שור שחבל באדם, האם משלם ד' דברים מנא לן

שקוי"ט דגמ' "ותהא / לא תהא"

באר הדרשה	מנא לן שלא לומר כן	כל שכן שמה הדין שלו	1. מי הנלמד 2. האם הוא הקל או החמור	מה הדין שלו	1. מי הנלמד 2. האם הוא הקל או החמור
לשן ורגל חייבים לשלם אחר [בחצר הנצת] ולא ברה"ר	"אֲזַעֵר גְּשֵׁה אֲחֵר"	השאלה לפי ההו"א שחייב ברה"ר נ"ש	1. שן ורגל 2. חמורים	חייב ברה"ר	1. קרן 2. קל
כספו של זה [קרן] ולא כספו של אחר	"וְאִצְוָה אֶת כַּסְפוֹ"	השאלה לפי המסקנא שחייב ברה"ר ח"ן			
תשלומין מעליא משע	"יִשְׁלַם"	משלם רק ח"ן	1. שן ורגל 2. קלים	משלם רק ח"ן	1. קרן 2. חמור
אין חצי נזק חלוק לא ברה"ר ולא ברה"י	"יִחְצוֹן"	לפסאור ברשות הרבים	1. קרן 2. קל	לפסאור ברה"ר	1. שן ורגל 2. חמורים
"עליו" [על השור] ולא על אדם	"כָּל־אִשֶּׁר יִנְשֵׁת עֵלָיו"	משלם כופר	1. אדם 2. חמור	משלם כופר	1. שור 2. קל
ולא שור משלם בעמיתו של בעליו	"איש בעמיתו"	לחייב דבי דברים	1. שור 2. חמור	חייב דבי דברים	1. אדם 2. קל

בבא קמא דף כ"ז ע"א

איבעיא להו, רגל שדרסה על גבי תינוק בחצר הניזק ומת התינוק, מהו שתשלם כופר

מדוע מסתפקת הגמ' דוקא כשהזיק בחצר הניזק (רש"י) _____

באיזה מהאבות נזיקין כתוב מפורש בתורה שמשלם כופר _____

צד א': מי אמרינן מידי דהוה אקרן, והרי קרן, כיון דעבד תרי ותלתא זמני, אורחיה הוא ומשלם כופר

הכא נמי ברגל שמועדת מתחילתו לא שנא, מה הדין לפי צד זה _____

צד ב': או דלמא קרן, כוונתו להזיק, האי (רגל), אין כוונתו להזיק, מה הדין לפי צד זה _____

הערה: מה שאמרה הגמ' "מי אמרינן מידי דהוה אקרן וכו'", דהיינו שרגל דומה לקרן, אין הכוונה שאפשר ללמוד רגל מקרן, שהרי קרן כוונתו להזיק ורגל אין כוונתו להזיק. אלא הגמ' מסתפקת מה שכתוב אצל קרן "אם פֶּפֶר יִישֵׁת עָלָיו" שחייב כופר, האם "עָלָיו" קאי גם על רגל כיון שרגל דומה קצת לקרן מועד (ששניהם אורחיה), וא"כ גם ברגל יש כופר. או דלמא האם "עָלָיו" קאי רק על קרן ולא על רגל (שהרי אינו דומה לקרן לגמרי), וא"כ אין כופר ברגל (ע"פ רא"ש סימן ט"ו).

ביאור הצדדים האם יש כופר ברגל

האם יש כופר ברגל	אם כן	ולכן האם "עליו" קאי על קרן בלבד או גם על רגל	במה דומה / אינו דומה	האם רגל דומה לקרן מועדת	
לפי צד א'	כן	כן על רגל (רא"ש)	אורחיה	כן	
לפי צד ב'	לא	רק על קרן (שם)	קרן סומנו להזיק רגל אין סומנו להזיק	לא	

האם יש להסתפק גם בשן האם משלם כופר (תוס') _____

והאם יש להסתפק על אדם, בור, ואש (שם) _____

מדוע לפי תוס' _____

ומדוע לפי רש"י: בבור (לעיל דף ט:). _____

באש (לעיל דף י). _____

תא שמע, הכניס שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות, ונגחו לבעל הבית, ומת בעל הבית

השור בסקילה, שנאמר "סָקוּל יִסְקַל הַשּׁוֹר"

ובעליו, בין אם היה השור תם, בין אם היה מועד, משלם כופר שלם, דברי ר' טרפון

הגמ' מבארת את הראיה

כופר שלם בחצר הניזק בתם לרבי טרפון מנא ליה, שהרי דין כופר נאמר בקרן מועד

לאו, משום דסבר ליה רבי טרפון כרבי יוסי הגלילי, דאמר תם משלם חצי כופר ברה"ר

ומייתי לה מק"ו מרגל, אלמא איכא כופר ברגל

ביאור הראיה:

"ומייתי לה מק"ו מרגל" מי למד מק"ו מרגל (רש"י) _____

ואת מה הוא למד (שם) _____

באר את הק"ו (רש"י) _____

מה מוכיח הגמ' מזה (שם) _____

המושך בבא קמא דף כ"ז ע"א

הגמ' דוחה את הראיה, **אמר רב שימי מנהרדעא**, איזה ראייה הוא בא לדחות _____
 שאפשר לומר שאין כופר ברגל, **תנא**, למי הכוונה _____
מניזקין דרגל מיייתי לה, מה הוא מביא מניזקין דרגל _____
 סיכום הראיה שיש כופר ברגל והדיחוי

לפי"ז האם יש ראי' שיש כופר ברגל או לא	מה ההוכחה שהוא חמור	מי החמור הנלמד	מה ההוכחה שהוא קל	מי הקל המלמד	
ק	שרה"ר הוא מקום חמור, שכן שן ורגל שהרגו חייבין כופר שלם	קח ברשות הניזק	שרה"ר הוא מקום קל, שכן שן ורגל שהרגו פסורין מכופר	קח ברה"ר	ומייתי לה מק"ו מרגל
לא	שרה"ר הוא מקום חמור שכן שן ורגל חייבין כופר שלם		שרה"ר הוא מקום קל שכן שן ורגל פסורין מכופר		תנא מניזקין דרגל מיייתי לה

סכס, מהיכן למד ר' טרפון שרשות הניזק חמור יותר מרשות הרבים לגבי כופר :

לפי הראיה _____ לפי הדיחוי של רב שימי _____

הגמ' דוחה את הק"ו של רב שימי, שאם נלמוד מניזקין דרגל יש פירכא.

ולפרוד, מה לניזקין דרגל שכן ישנו באש, משא"כ בכופר שאינו באש, שאש אינו חייב כופר על אדם ביאור הפירכא :

"ולפרוד מה לניזקין דרגל שכן ישנו באש" על איזה ק"ו יש לפרוד כן _____

מה החומרא שיש בניזקין שאין בכופר _____

ולכן האם אפשר לומר שהק"ו (שקרו תם בחצר הניזק משלם כופר שלם), הוא מניזקין דרגל _____

א"כ מהיכן למד ר' טרפון את הק"ו _____

וא"כ האם יש ראייה שיש כופר ברגל _____

סכס, האם יש ראי', אם לומדים : מכופר דרגל _____ מניזקין דרגל _____

אומרת הגמ', שכן אפשר ללמוד את הק"ו מניזקין, **מטמון** (מנזקי טמון)

באר את הק"ו (רש"י) _____

מדוע עכשו אין את הפירכא "שכן ישנו באש" _____

בשלב זה האם יש ראייה שיש כופר ברגל _____

מקשה הגמ', שגם אם נלמד מנזקי טמון יש פירכא

שיש לפרוד, **מה לטמון שכן ישנו בבור**, משא"כ בכופר שאינו בבור, שבור אינו חייב כופר על אדם

מהו המקרה שבור חייב על טמון (רש"י) _____

על איזה ק"ו יש לפרוד כן _____

לפי זה האם אפשר ללמוד מנזקי רגל _____

ולכן האם יש ראייה שיש כופר ברגל _____

מתרצת הגמ', שעדיין אפשר ללמוד את הק"ו מניזקין, **מכלים** (מרגל שהזיקה כלים)

וכך למד ר' טרפון את הק"ו (שקרו תם משלם כופר שלם בחצר הניזק): מה רגל שהזיקה כלים ברשות הרבים פטור, ברשות הניזק

חייבת נזק שלם, קרו שהרג ברשות הרבים שמשלם חצי כופר, אינו דין שבחצר הניזק ישלם כופר שלם.

מדוע על ק"ו זה אין להקשות "שכן ישנו בבור" (רש"י) _____

בשלב זה האם יש ראייה שיש כופר ברגל _____

המושך בבא קמא דף כ"ז ע"א

מקשה הגמ', שגם אם נלמד מנזקי כלים יש פירכא

שיש לפרוך, **מה לכלים שישנן באש**, משא"כ בכופר שאינו באש, שאש אינו חייב כופר על אדם

וא"כ צריך לומר שהק"ו הוא מכופר דרגל, וא"כ יש ראייה שיש כופר ברגל

מתרצת הגמ', שאפשר ללמוד את הק"ו **מכלים טמונים**, עכשיו איזה פירות א"א כבר לפרוך

מדוע

מקשה הגמ', עדיין אפשר לפרוך, **מה לכלים טמונים שישנן באדם**, משא"כ בכופר שאינו באדם, אדם אינו חייב בכופר

לפי פירכא זו, איזה חומרא יש בנזקין שאין בכופר

אלא לאו כיון שאין ללמוד מניזקין דרגל **שמע מינה** שר' טרפון **מכופר דרגל מייתי לה**

את מה הוא לומד מכופר דרגל

אלמא איכא כופר ברגל, שמע מינה

א"ל רב אחא מדפתי לרבינא, ה"נ מסתברא דאיכא כופר ברגל

דאי סלקא דעתך דליכא כופר ברגל, ותנא (ר' טרפון) **מניזקין דרגל מייתי לה** (כופר שלם בתם ברשות הניזק)

הרי יש **לפרוך, מה לניזקין דרגל שכן ישנן ברגל,**

אם נאמר שאין כופר ברגל, איזה חומרא יש בנזקין שאין בכופר

ולכן מהיכן למד ר' טרפון שקרן תם ברשות הניזק חייב כופר שלם

אלא לאו שמע מינה מכופר דרגל מייתי לה, אלמא איכא כופר ברגל, שמע מינה.

סכס, האם יש ראייה שיש כופר ברגל:

כשלומדים את הק"ו של רב שימי

סיכום הקל וחומר של רב שימי מנזקין דרגל והפירות

מה יש לפרוך על זה	מהיכן למד ר' טרפון כופר שלם בתם ברשות הניזק	
מה לניזקין דרגל שכן ישנן באש	מניזקין דרגל	אופן א'
מה לאשון שכן ישנן בזור	מניזקי רגל דגזר האשון	אופן ב'
מה לכלים שישנן באש	מניזקי רגל לכלים	אופן ג'
מה לכלים שאינם שישנן באדם	מניזקי רגל לכלים שאינם	אופן ד'
מה לניזקין דרגל שכן ישנן ברגל	אין לאמר שהוא אלא מניזקין דרגל	רב אחא מדפתי

סכס, מה הדין לעניין תשלומי כופר במזיקין דלהלן:

קרן תם ברה"ר: לפי רבנן לפי ר"י הגלילי

קרן תם ברה"נ: לפי רבנן לפי רבי טרפון

קרן מועד

שן ורגל: ברשות הרבים ברשות ניזק

בור (לעיל דף ט:.) אש (לעיל דף י.) אדם

בבא קמא דף כ"ז ע"א - כ"ז ע"ב

משנתנו מפרשת את המועד האחרון שבמשנה בסוף פרק א' (דף טו):

מתני' אדם מועד לעולם, (שבכל אופן שמזיק חייב לשלם נזק שלם)

בין שהזיק בשוגג בין שהזיק במזיד, בין שהזיק כשהוא ער בין כשהוא ישן סימא את עין חברו, ושיבר את הכלים (או ששיבר את הכלים), **משלם נזק שלם**

האם הוא חייב רק כשהזיק במזיד או אפילו אם הזיק בשוגג (רש"י)

בגמ' יתבאר מה בא התנא ללמדנו ב"סימא את עין חברו ושיבר את הכלים".

גמ' שנינו במשנתנו "סימא את עין חברו ושיבר את הכלים, משלם נזק שלם"

קתני במשנתנו הדין **דסימא את עין חברו דומיא** לדין **דשיבר את הכלים**

ללמדנו, **מה התם, נזק אין** חייב לשלם, היכן

ארבעה דברים לא, מדוע אינו חייב בארבעה דברים (רש"י)

אף סימא את עין חברו בשוגג, **נזק אין** ארבעה דברים **לא**

מנלן דאינו חייב בד' דברים אם הזיק בשוגג (רש"י)

סכס, אדם דאזיק אדם: באיזה מקרה חייב רק בנזק

ובאיזה מקרה חייב גם בארבעה דברים

***מנא הני מילי, שְׁמָה** (רש"י)

אמר חזקיה, וכן תנא דבי חזקיה, אמר קרא "פָּצַע תַּחַת פָּצַע", היתור של "פָּצַע תַּחַת פָּצַע"

בא ללמד שיש **לחייבו** (החובל בחבירו) **על השוגג כמזיד, ועל האונס כרצון**

מדוע "פצע תחת פצע" מיותר (רש"י)

מקשה הגמ', **האי "פָּצַע תַּחַת פָּצַע" מיבעי ליה ליתן צער במקום נזק**

באר הקושיא

פרש "צער במקום נזק" (רש"י)

מה הדוגמא שהביא רש"י על "צער במקום נזק"

מה הסברא לומר שאם שילם נזק שיהא פטור מלשלם צער

(רש"י פרשת משפטים)

מתרצת הגמ', **אם כן, שְׁמָה**

לכתוב קרא פצע בפצע, מאי "תחת פצע", שמע מינה תרתי

סכס, מה מיותר בפסוק "פָּצַע תַּחַת פָּצַע": א.

ב.

ומה לומדים מהם: א.

ב.

* האם זה בא לפרש את הרישא של המשנה או את הסיפא

א"כ מדוע הגמ' מפרשת אותה רק לאחר שפירש את הסיפא "סימא את עין חברו ושיבר את הכלים"

(תורת חיים)

המשך בבא קמא דף כ"ז ע"ב

הגמ' מביאה בשם רבה מימרא לגבי ד' מקרים באדם שעשה פעולה בלי כונה, ומה דינו בענינים הבאים: 1. לענין תשלומי נזק
 2. לענין תשלום ארבעה דברים 3. לענין חיוב חטאת בשבת 4. לענין גלות 5. לענין שחרור עבד בשן ועין.

אמר רבה, מקרה א': היתה אבן מונחת לו בחיקו ולא הכיר בה, ועמד ונפלה

באר המקרה (רבינו יהונתן בשיטמ"ק) _____

1. לענין נזקין (אם האבן הזיק), **חייב, מדוע חייב** (רש"י) _____

2. לענין ארבעה דברים, את מה האבן הזיק _____

פטור, שאינו חייב בד' דברים, אלא מזיד או קרוב למזיד

3. לענין שבת, איזה מלאכה הוא עשה (נמוקי יוסף) _____

מלאכת מחשבת אסרה תורה, פרש "מלאכת מחשבת" (רש"י) _____

והאם כשעמד ונפלה התכוון לעשות מלאכה (שם) _____ ולכן מה דינו (שם) _____

ממה הוא פטור _____

כיון שאינו חייב חטאת אלא אם כן התכוין לעשות מלאכה, איך שייך שוגג לענין שבת (שם) _____

4. לענין גלות, מה עשה האבן (רש"י) _____

פטור שחיוב גלות אינו אלא בשוגג, מנא לן (רש"י) _____

מדוע באופן זה לא הוי שוגג (שם) _____

5. לענין עבד, מה עשה האבן (רש"י) _____

פלוגתא דרשב"ג ורבנן אם העבד יוצא לחירות או לא

דתניא, הרי שהיה רבו (אדונו של העבד) **רופא, ואמר לו העבד, כחול לי את עיני, וסימאה** האדון שלא בכוונה,

או שאמר לו העבד, **חתור לי שיני, והפילה** שלא בכוונה,

חכמים אומרים, **שיחק** העבד **באדון, ויצא לחרות**,

רשב"ג אומר, כתיב "וְכִי יִפֹּה אִישׁ אֶת עֵין עֶבְדוֹ אוֹ אֶת עֵין אִמּוֹ וְשִׁחְתָּהּ, לְחֶפְזִי יִשְׁלַחְנִי פֶתַח עֵינִי"

מ"וְשִׁחְתָּהּ" לומדים שאין העבד יוצא לחירות, **עד שיתכון** האדון **לשחתה**

מה נחשב "ושחתה" לפי רבנן (תוס') _____ או _____

סכס, האם העבד יוצא לחרות: לפי רבנן _____ לפי רבן שמעון בן גמליאל _____

סכס, האם העבד יוצא לחירות או לא

לא נתכוין לאיבר וגם נתכוין לטובתו (עובר במעי שפחה)	לא נתכוין לטובתו אפילו לא נתכוין לאיבר (היתה אבן מונחת לו בחיקו)	נתכוין לאיבר אפילו נתכוין לטובתו (הרי שהיה רבו רופא)	
אינן יוצאים לחירות (תוס')	יוצאים לחירות	יוצאים לחירות	לפי רבנן
	אינן יוצאים לחירות	אינן יוצאים לחירות	לפי רשב"ג

המשך בבא קמא דף כ"ז ע"ב

מקרה ב':

היתה אבן מונחת לו בחיקו הכיר בה ושכחה, ועמד ונפלה האבן:

1. לענין נזקין, חייב, כמו שלמדנו "אדם מועד לעולם"

2. לענין ד' דברים, פטור, מדוע פטור (רש"י)

3. לענין גלות חייב, דאמר קרא לגבי חיוב גלות, "מִפֶּה נִפְּשׁ בְּשִׁנְיָהּ", מכלל דהוה ליה ידיעה, והא הויה ליה ידיעה

מה הוא ידע

4. לענין שבת פטור מחטאת, אמאי פטור הרי לגבי גלות זה נחשב שוגג (רש"י)

סיכום מה נחשב שוגג לגבי גלות ולגבי שבת

מדוע	מה הדין	
כיון שידע שהאבן נמצאת בחיקו, הו' שוגג	חייב	לענין גלות
אז"ש דהו' שוגג, כיון שלא התכוין לעשות מלאכה, לא הו' מלאכת מחשבת	פטור	לענין שבת

5. לענין עבד, פלוגתא דרשב"ג ורבנן, לפי רשב"ג אין העבד יוצא לחירות, ולפי רבנן יוצא לחירות.

מקרה ג':

נתכוין לזרוק את האבן שתיים (ב' אמות), וזרק ארבע אמות:

1. לענין נזקין חייב

2. לענין ד' דברים פטור

3. לענין שבת, מלאכת מחשבת בעיניו, דהיינו, שאינו חייב חטאת אלא אם נתכוין לעשות מלאכה

ולכן מה הדין בנתכוין לזרוק שתיים וזרק ארבע

מדוע (רש"י ד"ה אם אמר)

4. לענין גלות, "אֲשֶׁר לֹא צָדָה" אמר רחמנא, פרט לנתכוין לזרוק שתיים וזרק ד'

לפניך שלש פסוקים בעניין רוצח: א. "מִפֶּה אִישׁ נִמְת מוֹת יוֹמֵת. ב. וְאֲשֶׁר לֹא צָדָה וְהֶאֱלָקִים אָנָּה לְיָדוֹ וְשִׁמְתִי לְךָ

מְקוֹם אֲשֶׁר יָנוֹס שְׂמָה. ג. וְכִי יִזְד אִישׁ עַל רַעְיוֹ לְהַרְגוֹ בְּעַרְמָה מֵעַם מִזְבְּחֵי תִקְחֶנּוּ לְמוֹת".

נתכוין לזרוק שתיים וזרק ד', מאיזה פסוק הוא נתמעט

לפי לשון א' ברש"י _____ לפי תוס' בלשון ראשון _____

ובאיזה פסוק הוא כן נכלל _____ ולכן מה דינו _____

ומה דינו לפי לשון ב' ברש"י _____

ומדוע אינו נכלל ב"אֲשֶׁר לֹא צָדָה" לחיובו גלות _____

ביאור "פרט לנתכוין לזרוק שתיים וזרק ארבע"

	פרש "אשר לא צדה"	נתכוין לזרוק ב' וזרק ד' האם הוא נקרא "צדה"	ולכן האם הוא קרוב למזיד	ולכן האם הוא חייב גלות
ללישנא א' ברש"י ותוס'	שלא התכוין לעשות מארז	לא	לא	ק
ללישנא ב' ברש"י	שלא התכוין לזרוק אצדה	ק	ק רבינו חננאל בדף כ"ז.	לא

5. לענין עבד, פלוגתא דרשב"ג ורבנן.

המשך בבא קמא דף כ"ז ע"ב

מקרה ד':

נתכוין לזרוק ארבע וזרק שמנה:

1. לענין נזקין חייב, 2. לענין ד' דברים פטור,

3. לענין שבת, באומר כל מקום שתוצה תנוח, אין, מה כן _____

מה הטעם שהוא חייב (רש"י) _____

אי לא, לא, פרש "אי לא" _____ "לא" _____

מדוע פטור (נמוקי יוסף) _____

ומה הדין בנתכוין לזרוק שתיים וזרק ארבע ואמר "כל מקום שתוצה תנוח" (רש"י שם) _____

והטעם (שם) _____

4. לענין גלות, "אָפּר לאַ צָדָה" פרט לנתכוין לזרוק ארבע וזרק שמנה, 5. לענין עבד, פלוגתא דרשב"ג ורבנן,

שאלות סיכום:

לענין נזקין, מה הדין בכל המקרים _____

לענין ד' דברים, מה הדין בכל המקרים _____

לענין שבת, באיזה מקרה חייב _____

ומדוע פטור בשאר המקרים _____

לענין גלות, באיזה מקרה פטור, משום דהוי פחות משוגג _____

משום דקרוב למזיד ללי"ב ברש"י _____

ובאיזה מקרים חייב משום דהוי שוגג _____

ללי"ק ברש"י _____

לענין עבד, מה הדין בכל המקרים, לפי רשב"ג _____ לפי רבנן _____

סיכום המימרות של רבה בענין אדם שעשה פעולה בלי כונה, מה דינו לגבי חיובים שונים

מדוע חייב/פטור	נתכוין לזרוק ארבע וזרק שמנה	נתכוין לזרוק שתיים וזרק ארבע	הכיר בה ושכחה	לא הכיר בה מעולם		
אדא מואד לאזאן	ח"י	ח"י	ח"י	ח"י	לענין נזקין	
לדי דבריא אינן חייב אלא מצידי אן קחז למצידי	פאר	פאר	פאר	פאר	לענין ארבעה דברים	
לשבת אינן חייב אלא במאכאכת מחשבת	אמר כל מקום שתוצה תנוח ח"י	פאר	פאר	פאר	לענין שבת האם חייב חטאת	
	אם לא אמר פאר					
לגבי נתכוין לזרוק וכו' דלא הוי מצידי אלא שוגג	ח"י	ללשון א' ברש"י ח"י	ח"י	פאר	לענין גלות	
		ללשון ב' ברש"י פאר				
כאן שנתפין אכחוק אצדנה הוי קחז למצידי, ע"פ רבינו חננאל	פאר	אינן יוצא לחירות	אינן יוצא לחירות	אינן יוצא לחירות	לרשב"ג	לענין עבד האם הוא יוצא לחירות
שלא התפין לשחיתה	אינן יוצא לחירות	אינן יוצא לחירות	אינן יוצא לחירות	אינן יוצא לחירות	לרבנן	
כי לא התפון לאותו	יוצא לחירות	יוצא לחירות	יוצא לחירות	יוצא לחירות		

בבא קמא דף כ"ז ע"ב - כ"ז ע"א

ואמר רבה, זרק כלי מראש הגג, מי זרק (רש"י) _____

ובא אחר ושברו במקל, פטור, מי פטור (רש"י) _____

מאי טעמא שהמשברו פטור, משום ד**מנא תבירא תבר**

פרש: "מנא" _____ "תבירא" _____ "תבר" _____

מדוע זה נחשב כלי שבור (שם) _____

מדוע פירש רש"י שבעל הכלי זרקו (רא"ש) _____

מה מקשה הרא"ש על פירוש רש"י: קושיא אי _____

קושיא ב' _____

לפי הרא"ש מי הזורק _____

ומדוע לא פירש רבה דין הזורק _____

ואמר רבה, זרק כלי מראש הגג, מי זרק (רש"י) _____

והיו תחתיו בשעת הזריקה **כרים או כסתות** המונעים את שבירתו

בא אחר וסלקו, או אפילו אם **קדם** הזורק עצמו **וסלקו**, איך קדם (רבינו חננאל) _____

פטור הזורק, **מאי טעמא** שהוא פטור, משום **שבעידנא דשדייה פסוקי מפסקי גיריה,**

פרש: בעידנא דשדייה _____ פסוקי מפסקי גיריה _____

מדוע "מפסקי גיריה" _____

מדוע כשקדם וסלקו אינו חייב ולא מחשיבים את הזריקה והסילוק למעשה שבירה אחת

(שיטמ"ק בשם המאירי) _____

סיכום דין בקדם וסילקו

מדוע	מה הדין של	
לפי שאין ספק לישבר מן הדין (רש"י)	פטר	הזורק
לפי שם (שם)	פטר	זה שסלקו

המשך בבא קמא דף כ"ז ע"ב - כ"ז ע"א

ואמר רבה, זרק תינוק מראש הגג, ובא אחר וקבלו בסייף ומת התינוק, מי הרגו _____
 פלוגתא דר' יהודה בן בתירא ורבנן, אם המקבלו בסייף חייב מיתה אם לא _____
 דתניא, הכוהו עשרה בני אדם בעשרה מקלות ומת המוכה, בין שהכוהו בבת אחת, בין שהכוהו בזה אחר זה,
 כולן פטורין, מדוע כולן פטורין: כשהכהו בבת אחת (רשי"י לעיל דף י: ד"ה פטורין) _____
 כשהכהו בזה אחר זה (רשי"י) _____
 ר' יהודה בן בתירא אומר, בזה אחר זה, האחרון חייב, מפני שקירב מיתתו
 באיזה פסוק חולקים ר' יהודה בן בתירא ורבנן (רשי"י לעיל דף י:.) _____
 מה הכוונה "כָּל נֶפֶשׁ", לפי ריב"ב (שם) _____ לפי רבנן (שם) _____
 סיכום דין המקרב מיתת אדם

מה הדין של מי שקבלו בסייף	בזה אחר זה		בבת אחת		
	הטעם	הדין	הטעם	הדין	
פֶּאוֹר	אין כאן מכה כל הנפש	כלא פֶּאוֹרִים	לאין יואל אל ימי מי נהרג	כלא פֶּאוֹרִים	לפי רבנן
ח"ז	שקירב את מיתתו	אחרון ח"ז			(רשי"י לעיל דף י:)

ממשיך רבה, ואם זרק תינוק מראש הגג, ובא שור וקבלו בקרניו, והתינוק מת, האם מיירי בשור תם או מועד (רשי"י) _____
 מדוע הוצרך לפרש כן _____
 אם משלם כופר או לא, תלוי בפלוגתא דר' ישמעאל בנו של יוחנן בן ברוקא ורבנן
 דתניא בברייתא לגבי שור מועד שהרג אדם, "אם כופר ינשט עָלָיו, וְנָתַן פְּדִיּוֹן נֶפֶשׁוֹ" דמי ניזק, דברי רבנן
 לפי דבריהם, האם בעל השור שקבלו בקרניו משלם כופר (רשי"י) _____
 מדוע (שם) _____
 ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקא אומר, דמי מזיק, ולכן האם משלם כופר (שם) _____
 סיכום מחלוקת רבנן ור' יוחנן בן ברוקא

מדוע	ולכן האם השור המקבל משלם כופר	המשלם את הכופר האם משלם דמי ניזק או מזיק	
לאין לתעוק עירק	לא	נשק	לפי רבנן
שיש לכלל השור עירק	כן	משק	לפי ר' יוחנן בן ברוקא

ואמר רבה, נפל מראש הגג ונתקע באשה, באיזה רוח (מצויה או שאינה מצויה) (רשי"י) _____
 חייב בד' דברים, מדוע (שם) _____
 וביבמתו לא קנה, כיון שלא התכוין לשום קנין
 הגמ' מבארת על איזה ארבעה דברים מחייבים, חייב בנוזק בצער בריפוי בשבת, אבל בשבת לא (אינו חייב)
 דתנן, אינו חייב על הבשת, עד שיהא מתכוין להזיק.

המשך בבא קמא דף כ"ז ע"ב - כ"ז ע"א

ואמר רבה, נפל על אדם מראש הגג ברוח שאינה מצויה, והזיק ובייש, חייב על הנזק

ופטור בד' דברים, אלו ד' דברים _____

ואם נפל ברוח מצויה, והזיק ובייש, חייב בד' דברים, אלו ד' דברים _____

ופטור על הבשת, שלא התכוין להזיק

ואם נתהפך לאחר שהתחיל ליפול, אפילו אם נפל ברוח שאינה מצויה חייב אף על הבשת

למה הוא התכוין כשהפך את עצמו (רשי"י) _____ מה ההנאה שיש לו מזה _____

האם הוא התכוון לבייש (רשי"י) _____

א"כ מדוע חייב על בושת (נמוקי יוסף) _____

הגמ' מביאה המקור לזה שהמתכוון להזיק חייב על בושת אע"פ שלא התכוין לבייש

דתניא, ממשמע שנאמר "וְשִׁלַּח יָדָהּ וְהִזְזִיקָהּ בְּמַבְשֵׁיוֹ", איני יודע שהחזיקה, מה ת"ל "וְהִזְזִיקָהּ"

מה היה לתורה לכתוב (תורת חיים) _____

התורה הוסיפה וכתבה "וְהִזְזִיקָהּ", לומר לך כיון שנתכוין להזיק, אע"פ שלא נתכוין לבייש, חייב על הבושת

מה המשמעות של 'ושלחה ידה למבושיו' (שם) _____

ולכן כתבה התורה "וְשִׁלַּח יָדָהּ וְהִזְזִיקָהּ בְּמַבְשֵׁיוֹ", שמה המשמעות של זה (שם) _____

סכס, האם חייב בבושת: כשלא נתכוין להזיק _____ כשנתכוין להזיק אבל לא התכוון לבייש _____

סיכום באלו מקרים חייב על נזק צער ריפוי שבת ובושת

בושת		צער, ריפוי, שבת		נזק		נפל
הטעם	הדין	הטעם	הדין	הטעם	הדין	
שלא התכוין להזיק	פאור	קרח לאטיא	חייב	אדם אולא לאטיא	חייב	ברוח מצויה
		דלא הוי קרח לאטיא	פאור			ברוח שאינה מצויה
נחש כוונה להזיק	חייב	נחש כוונה להזיק	חייב			ברוח שאינה מצויה, ונתהפך

ואמר רבה, הניח לו (על אדם) גחלת על לבו ומת האדם, פטור המניח, מדוע פטור (רשי"י) _____

אבל אם הניח על בגדו ונשרף הבגד, חייב המניח, האם בעל הבגד היה יכול להסיר את הגחלת _____

א"כ מדוע המניח חייב (רשי"י) _____

אמר רבא, תרוייהו תננהי, פרש _____

על לבו, דתנון במסכת סנהדרין, כבש עליו לתוך האור או לתוך המים, ואינו יכול לעלות משם, ומת, חייב הכובש

פרש "כבש" (רשי"י) _____

מה החידוש שהוא חייב (סנהדרין דף עו: הובא בתוס') _____

אבל אם דחפו לתוך האור, או לתוך המים ויכול לעלות משם, ומת, פטור הדוחף

מה החידוש שהוא פטור (שם) _____

היכן למדנו את הדין של רבה, ברישא או בסיפא _____

בגדו, דתנון, אמר לחבירו קרע את כסותי, או אמר לו שבר את כְּדִי, חייב הקורע או השובר

אבל אם אמר לו על מנת לפטור, פטור, היכן למדנו את הדין של רבה, ברישא או בסיפא _____

המשך בבא קמא דף כ"ז ע"ב - כ"ז ע"א

תרוייהו תננהי

באיזה דין אמר רבה זאת	הטעם	הדין	
	כיון שאינו יכול לעלות משם נחשז שהרזו זידיק משם	ח"י	כבש עליו לתוך האור או לתוך המים ואינו יכול לעלות משם
אל לבו ומת פטור	שהיה לו לעלות משם	פטור	דחפו לתוך האור או לתוך המים ויכול לעלות משם
אל בגדו ונשרף ח"י	כאילו אמר לו אם תרצה קרע, ושלם	ח"י	לא אמר על מנת לפטור
	שכפירוש מחל לו אל התשלומים	פטור	ואמר לו על מנת לפטור

בעי רבה, הניח גחלת על לב עבדו, והיה העבד יכול לסלקה ולא סילקה

מהו, האם המניח חייב לשלם לאדון

צד א': **כגופו דמי,** מה הדין לפי צד זה _____ מדוע (רשי"י)

צד ב': **או כממונו דמי,** מה הדין לפי צד זה _____

עוד מסתפק רבה, **אם תמצא לומר** שעבד **כגופו דמי,** ופטור על העבד

שורו מהו, באר המקרה _____

הדר פשטה רבה, **עבדו כגופו** ופטור, מדוע (רשי"י) _____

שורו כממונו וחייב, מדוע (רשי"י) _____

סיכום דין המניח את הגחלת

הניח לו גחלת	האם היה לו לסלקה	ולכן מה הדין
על לבו	כן	פטור
על בגדו ונשרף	לא	ח"י
על לב עבדו	כן	פטור
על שורו	לא	ח"י

המשך בבא קמא דף כ"ז ע"ב - כ"ז ע"א

סיכום מימרות של רבה (למעט ארבע הראשונות שכבר סוכם למעלה)

כתוב את המקרה	הנידון	הדין	הטעם
א. זרק כלי מראש הגג וזא אחר ושחזר במקו	מה דין המשחזר	המשחזר פטור	שהרי סופה להישגר
ב. זרק כלי מראש הגג והיו תחתיו כרים או כסתות בא אחר וסלקן או קדם וסלקן	מה דין של הזורק ושל המסלק	דין הזורק פטור	שאין סופו להישגר מטרקתו
		דין המסלק פטור	זמא
ג. זרק תענוק מראש הגג וזא אחר וקלטו כסילי	האם המקלט חייב מיתנה	לפי רבנן פטור	דאיין כאן כל נפש
		לפי ר' יהודה בן בתירא חייב	שקירז את מיתתו
ד. זרק תענוק מראש הגג בא שור וקלטו בקריתו	האם בעל השור חייב כופר	לפי ר' ישמעאל חייב כופר	דבמטיק שיימיין
		לפי רבנן פטור	דבנטיק שיימיין
ה. נפל מראש הגג ותקעו באשה	אל אלו מחמשה דברים חייב והאם קנה את יבמתו	ד' דברים - נזק, צער, ריפוי, ושבת חייב	קחז לאמצי
		בושת פטור	שלא נתכוין להטיק
		ביבמתו לא קנה	שלא נתכוין לשום קנע
ו. נפל מראש הגג כרוח שאינה מצויה, והטיק וזייש	אל אלו מחמשה דברים חייב	על הנזק חייב	אדמ אועד לעולם
		בד' דברים פטור	דלא הוי מצידי או קחז לאמצי
ז. נפל על אדמ מראש הגג כרוח מצויה, והטיק וזייש	אל אלו מחמשה דברים חייב	ד' דברים - נזק, צער, ריפוי, ושבת חייב	קחז לאמצי
		על הבושת פטור	שלא התכוין להטיק
		על הבושת כשנתהפך חייב	דנחשז כוונתו להטיק
ח. הניח לו לחאת על לבו ומת	האם הניח חייב מיתנה	פטור	שהיה לו לסלקה
ט. הניח לו לחאת על לבו ונפל	האם חייב לשלם	חייב	שאין חייב לסלקה
י. הניח לחאת על לבו ונפל	האם חייב לשלם לבטל העדו	פטור	כזופו - שהיה לעדד לסלקה
יא. הניח לחאת על שור	האם חייב לשלם	חייב	כמאונן - שאין לו דעת לסלקה

”הדרן עלך”

אחר השלמת הפרק יאמר זה ויועיל לזכרון בעזרת השם יתברך:

הדרן עלך פרק כיצד הרגל והדרן עלן
דעתן עלך פרק כיצד הרגל ודעתך עלן
לא נתנשי מינה פרק כיצד הרגל ולא תתנשי מינן
לא בעלמא הדין ולא בעלמא דאתי. יאמר ג' פעמים
נחזור עליך פרק כיצד הרגל ותחזרי עלינו
דעתנו עליך פרק כיצד הרגל ודעתך עלינו
לא נשכח ממך פרק כיצד הרגל ולא תשכחי מאתנו
לא בעולם הזה ולא בעולם הבא

יהי רצון מלפניך, ה' אלקינו ואלקי אבותינו

שתהא תורתך אמנותנו בעולם הזה, ותהא עמנו לעולם הבא.

חנינא בר פפא, רמי בר פפא, נחמן בר פפא, אחאי בר פפא, אבא מרי בר פפא, רפרם בר
פפא, רכיש בר פפא, סורחב בר פפא, אדא בר פפא, דרו בר פפא.

הערב נא, ה' אלקינו, את דברי תורתך בפנינו, ובפיפיות עמך בית ישראל, ונהיה כלנו אנחנו
וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל, יודעי שמך ולומדי תורתך.
מאויבי תחכמי מצותיך, פי לעולם היא לי. יהי לבי תמים בחקיך, למען לא אבוש. לעולם
לא אשפח פקודיך, פי בם חייתיני. ברוך אתה ה', למדני חקיך. אמן, אמן, סלה ועד.

מודים אנחנו לפניך ה' אלקינו ואלקי אבותינו

ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש, ולא שמת חלקנו מיושבי קרנות:

שאנו משפיעים והם משפיעים, אנו משפיעים לדברי תורה, והם משפיעים לדברים בטלים.
אנו עמלים והם עמלים, אנו עמלים ומקבלין שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר.
אנו רצים והם רצים, אנו רצים לחיי העולם הבא והם רצים לבאר שחת,
שנאמר, "ואתה אלקים תורידם לבאר שחת, אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם,
ואני אבטח בך".

יהי רצון מלפניך ה' אלקי, בשם שעזרתני לסים פרק כיצד הרגל,

כן תעזרני להתחיל (פרקים) מסכתות וספרים אחרים ולסיימם,

ללמד וללמד, לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה,

וזכות כל התנאים ואמוראים ותלמידי חכמים,

יעמוד לי ולזרעי, שלא ימוש התורה מפני, ומפי זרעי וזרע זרעי עד עולם.

ותתקיים בי:

”בהתהלךך תנחה אתך, בשכפך תשמר עליך, והקיצות היא תשיחך”.

”פי בי ירבו ימיה, ויוסיפו לך שנות חיים”.

”ארך ימים בימינה, בשמאלה עשר וכבוד”.

ה', עוז לעמו יתן, ה' יברך את עמו בשלום: